

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA **NA ŚRODOWISKO**

dla projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych
Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt

Autor:

inż. Justyna Karolczak

Poznań, maj / lipiec 2015 r.

Spis treści

I WSTĘP	4
I.1. Podstawy formalno-prawne dla sporządzenia opracowania	5
I.2. Cele i zakres opracowania.....	5
I.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	6
I.4. Źródła informacji wykorzystane w opracowaniu.....	6
II OCENA AKTUALNEGO STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO	8
II.1. Położenie obszaru badań.....	8
II.2. Charakterystyka fizjograficzna terenu	10
II.2.1. Ukształtowanie powierzchni terenu.....	10
II.2.2. Budowa geologiczna i litologia	10
II.2.3. Stosunki wodne.....	11
II.2.4. Gleby.....	12
II.2.5. Szata roślinna.....	12
II.2.6. Świat zwierzęcy	13
II.2.7. Dobra kulturowe	14
II.2.8. Klimat lokalny	14
II.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych	15
II.3.1. Ustawowe formy ochrony przyrody na obszarze i w sąsiedztwie obszaru objętego projektem mpzp.....	16
II.3.2. Inne obszary i elementy chronione.....	18
III JAKOŚĆ I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	20

III.1. Jakość i zagrożenia powietrza atmosferycznego	20
III.2. Komfort akustyczny i zagrożenie hałasem.....	22
III.3. Degradacja powierzchni gruntu.....	23
III.4. Degradacja i degeneracja szaty roślinnej.....	23
III.5. Jakość wód oraz zagrożenia dla nich.....	24
III.6. Pola elektromagnetyczne.....	25
IV CHARAKTERYSTYKA ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNYCH ZAWARTYCH W PROJEKCIE MPZP	26
IV.1. Zakres i cele projektu mpzp	26
IV.2. Ocena zgodności przeznaczenia obszaru objętego mpzp z kierunkami zagospodarowaniu gminy wyznaczonymi w Studium	27
IV.3. Powiązanie ustaleń projektu planu miejscowego z innymi dokumentami	28
IV.4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu miejscowego.....	28
V OCENA SKUTKÓW WPŁYWU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU MPZP NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA ORAZ NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE JAKO CAŁOŚĆ.....	29
V.1. Wpływ na warunki klimatyczne i stan higieny atmosfery.....	29
V.2. Wpływ na klimat akustyczny	32
V.3. Oddziaływanie na warunki wodne	34
V.4. Wpływ na degradację powierzchni gruntu i gleb	36
V.5. Oddziaływanie na szatę roślinną, faunę i formy ochrony przyrody, w tym na różnorodność biologiczną	37
V.5.1. Przewidywane znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów NATURA 2000 oraz ich integralność	41
V.6. Oddziaływanie na krajobraz.....	69

V.7. Emitowanie pola elektromagnetycznego.....	72
V.8. Oddziaływanie na ludzi	73
V.9. Oddziaływanie na dobra materialne i zabytki	76
V.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne	76
V.11. Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko	76
V.12. Oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, chwilowe, krótko-terminowe, średnioterminowe i stałe.....	77
V.13. Oddziaływanie skumulowane i znaczące	79
V.14. Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk.....	80
VI ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM ISTOTNYCH DLA PROJEKTU MPZP	81
VII ZGODNOŚĆ ZAPISÓW PROJEKTU MPZP Z PRZEPISAMI PRAWA DOTYCZĄCYMI OCHRONY ŚRODOWISKA.....	83
VIII ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU MPZP	84
IX ROZWIĄZANIA ELIMINUJĄCE LUB OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	86
X PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU MPZP ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	88
XI ANALIZA I OCENA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA USTALEŃ PROJEKTU MPZP	89
XII STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ORAZ WNIOSKI KOŃCOWE	90

I WSTĘP

I.1. Podstawy formalno-prawne dla sporządzenia opracowania

Konieczność sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wynika przede wszystkim z zapisów:

- (1) art. 51, ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹
- (2) art. 17, pkt. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym².

Prognoza jest sporządzana obowiązkowo do każdego projektu planu miejscowego lub jego zmiany chyba, że Burmistrz, po uzgodnieniu z niżej wymienionymi organami uzna, iż realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Następnie organ opracowujący projekt planu poddaje go wraz z prognozą opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego. Organ opracowujący projekt planu bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko oraz opinie ww. organów, a także rozpatruje uwagi i wnioski zgłaszane z udziałem społeczeństwa. W przedmiotowym opracowaniu wykorzystano również wymagania aktów prawnych związanych z ochroną środowiska i innych przepisów odrębnych.

I.2. Cele i zakres opracowania

Prognoza oddziaływania na środowisko sporządzona została dla potrzeb projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej prognozie uzgodniony został, zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³, z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Drawsku Pomorskim.

Główne cele niniejszego opracowania to: (1) scharakteryzowanie obecnego stanu środowiska przyrodniczego i sposobu zagospodarowania omawianego terenu; (2) wskazanie skutków realizacji ustaleń projektu mpzp⁴, w tym szczególnie potencjalnych negatywnych skutków oddziaływania, na: poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego; warunki życia i zdrowia ludzi oraz dobra materialne i dobra kultury; (3) prognozowanie zmian omawianego obszaru w przypadku braku realizacji projektu mpzp; (4) ocena rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych zawartych w projekcie mpzp; (5) analiza projektu mpzp pod

¹ ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.)

² ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r. poz. 199 ze zm.)

³ ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.)

⁴ mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

kątem spójności z polityką i celami dokumentów strategicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym.

Prognoza obejmuje obszar objęty projektem mpzp wraz z terenami pozostającymi w zasięgu oddziaływania wynikającego z realizacji ustaleń tego planu. W niniejszej pracy analizie i ocenie poddano projekt mpzp zawierający ustalenia realizacyjne oraz załącznik graficzny w skali 1:1000.

I.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Na podstawie zebranych materiałów oraz wizji terenowej (odbytej 12.10.2012 r.) dokonano: analizy komponentów i cech środowiska przyrodniczego, oceny prawidłowości jego funkcjonowania, oceny stanu funkcjonowania oraz charakterystyki dotychczasowego zainwestowania badanego obszaru. Wnioski wynikające z ww. analiz skonfrontowano z ustaleniami projektu mpzp oraz przepisami prawa ochrony środowiska. Podczas prac nad prognozą wykorzystano metodę indukcyjno-opisową, polegającą na łączeniu w całość informacji o środowisku i jego funkcjonowaniu. Zastosowano również metodę porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

I.4. Źródła informacji wykorzystane w opracowaniu

Prognozę oddziaływania na środowisko dla projektu mpzp gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt sporządzono w oparciu o dostępne materiały archiwalne, publikacje mapowe, literaturę oraz materiały niepublikowane. W opracowaniu wykorzystano następujące dokumenty, materiały planistyczne i kartograficzne. Źródło informacji stanowiła również literatura specjalistyczna i materiały niepublikowane. Poniżej przedstawiono listę najważniejszych materiałów wykorzystanych przy opracowywaniu niniejszej prognozy.

- 1) Staszek W., Niecikowski K. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszar południowo-wschodniej części gminy Czaplinek.
- 2) Integra Sp. z o. o.. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego.
- 3) Burmistrz Czaplinka. IV 2012. Analiza zasadności przystąpienia do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt i stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek.
- 4) Rada Miejska w Czaplinku. 2009. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek.
- 5) Mapa topograficzna w skali 1:10 000
- 6) Mapa hydrograficzna w skali 1:10 000
- 7) Departament Obszarów Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. 2011. Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 PLB320019 Ostoja Drawska.
- 8) Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków; Dyrekcja Drawskiego i Ińskiego PK, Złocieniec; Biuro Konserwacji Przyrody, Szczecin; Klub Przyrodników, Świebódzin.

2008. Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 PLH320039 Jeziora Czaplineckie.
- 9) Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego. 2010. Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego. Szczecin.
- 10) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Czaplineckie PLH320039;
- 11) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019;
- 12) Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego. 2005. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku. Szczecin.
- 13) Gromadzki M. (red.). 2004. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 7. Ptaki – część I. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- 14) Gromadzki M. (red.). 2004. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 8. Ptaki – część II. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- 15) Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RP. 2011. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
- 16) Ministerstwo Środowiska RP. 2008. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.
- 17) Ministerstwo Środowiska RP. 2003. Polityka klimatyczna Polski. Strategia redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020.
- 18) Rada Ministrów RP. 2000. Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
- 19) WIOŚ Szczecin. 2014. Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2013 rok, Szczecin.
- 20) WIOŚ w Szczecinie. 2013. Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2012, Szczecin.
- 21) Olaczek R. 1974. Kierunki degeneracji fitocenoz leśnych i metody ich badania. Phytocoenosis. 3.3/4:179-187, Warszawa – Białowieża.
- 22) Kupidura A., Łuczewski M., Kupidura P. 2011. Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich. PWN, Warszawa.
- 23) Kożuchowski K. 2005. Walory przyrodnicze w turystyce i rekreacji. Wydawnictwo Kurpisz S.A., Poznań.
- 24) Garbarczyk H., Garbarczyk M. 2010. Atlas zwierząt chronionych. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- 25) Witkowska-Żuk L. 2008. Atlas roślinności lasów. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- 26) Symonides E. 2008. Ochrona przyrody. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- 27) Wiśniewski J., Gwiazdowicz D.J. 2004. Ochrona przyrody. Wydawnictwo Akademii Rolniczej, Poznań.

- 28) Kondracki J. 2009. Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa.
- 29) Liro A. (red.). 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.
- 30) Mirek Z. i In. 2002. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski. Instytut Botaniki PAN im. W. Szafera, Kraków.
- 31) Sudnik-Wójcikowska B. 2011. Rośliny synantropijne. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- 32) Ministerstwo Ochrony Środowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000, tomy I-IX, wersja elektroniczna ze stron internetowych Ministerstwa Ochrony Środowiska.
- 33) Łukasiewicz A., Łukasiewicz Sz. 2009. „Rola i kształtowanie zieleni miejskiej”. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- 34) Mynett Maciej. 2008. „Żywopłoty. Zakładanie i pielęgnacja”. Multico Oficyna Wydawnicza. Warszawa.

Ponadto korzystano z danych Głównego Urzędu Statystycznego, informacji zawartych na stronie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie (www.wios.szczecin.pl/), ze stron Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (<http://www.gios.gov.pl/>), z internetowej bazy Rejestru Obszarów Górniczych (<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>), z internetowych stron Projektu Geoportal.pl (www.geoportal.gov.pl/), ze stron internetowych Geoportalu Państwowego Instytutu Geologicznego (<http://ikar2.pgi.gov.pl>), a także ze stron internetowych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (<http://www.sejm.gov.pl/prawo/prawo.html>) i <http://pl.wikipedia.org/>. Wszystko to pozwoliło na ustalenie użytkowania badanego terenu i rozpoznania aktualnego stanu środowiska na nim.

II OCENA AKTUALNEGO STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

II.1. Położenie obszaru badań

Gmina Czaplinek położona jest w województwie zachodniopomorskim, w środkowo-wschodniej części powiatu drawskiego. Gmina Czaplinek graniczy z gminami: Barwice, Borne Sulinowo, Jastrowie, Ostrowice, Połczyn-Zdrój, Wałcz, Wierzchowo, Złocieniec. Przez gminę przebiegają drogi: krajowa nr 20 (Stargard Szczeciński – Drawsko Pomorskie – Szczecinek – Bytów – Kościerzyna – Żukowo – Gdynia) oraz wojewódzka nr 163 (Kołobrzeg – Białogard – Połczyn Zdrój – Czaplinek – Wałcz). DW163 przebiega przez obszar opracowania.

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego obszar objęty opracowaniem położony jest w południowej części Pojezierza Drawskiego (mezoregion 314.45), wchodzącego w skład Pojezierza Południowobałtyckiego.

Teren opracowania leży na terenie Pojezierza Drawskiego, znajduje się w obrębie ekologicznego węzła o znaczeniu międzynarodowym – 6M⁵. To swoiste biocentrum cechuje się licznymi ekosystemami naturalnymi i półnaturalnymi, w tym rzadkimi w skali kraju. Integralnym elementem Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych Pomorza stanowią

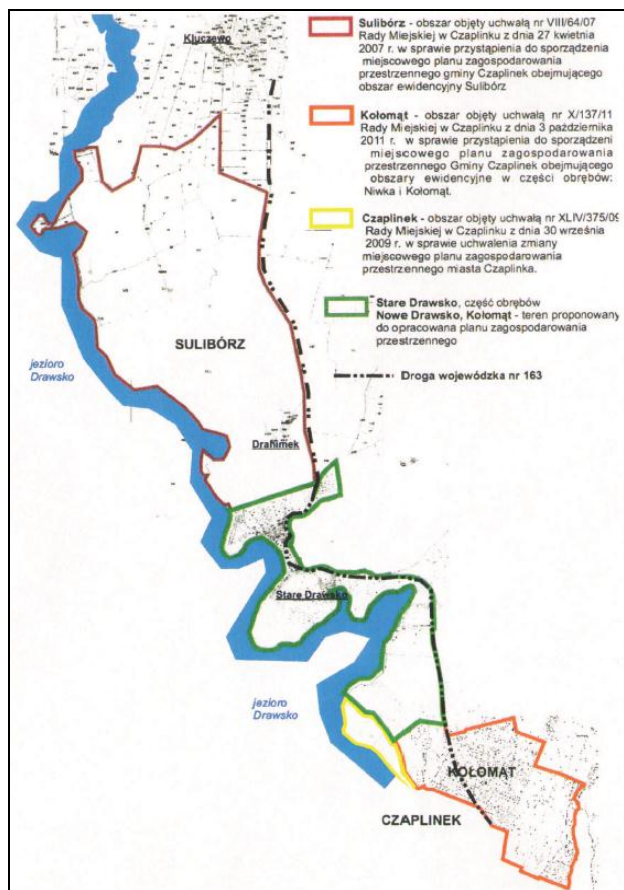
⁵ za: Liro A. (red.). 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.

korytarze ekologiczne. Na terenie opracowania ponadto znajdują się zadrzewienia przydrożne i szpalery, które są liniowymi korytarzami ekologicznymi. W niektórych wypadkach konieczne jest uzupełnienie istniejących nasadzeń i założenie nowych. Nasadzenia te winny mieć charakter szerokopasmowy, z wykształconym piętrowym układem roślinności, gwarantującym ich funkcjonowanie jako korytarzy ekologicznych. Podobnie w przypadku innych zadrzewień.

Na południe od terenu opracowania lokalnym korytarzem ekologicznym jest rzeczka Czaplinecka Struga wpływająca do jez. Drawskiego, przez które przepływa rzeka Drawa, stanowiąca wraz z ciągiem jezior rynnowych, o przebiegu południkowym główną oś ESOCh dla gminy. Będąc korytarzem rangi ponadregionalnej rzeka jest strefą faunistyczną, posiadającą duże znaczenie dla bezkręgowców, ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków.

Na obszarze gminy i terenu opracowania występują formy ochrony przyrody. Są to: (1) Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty PLH320039 Jeziora Czaplineckie; (2) Obszar specjalnej ochrony PLB320019 Ostoja Drawska; (3) obszar chronionego krajobrazu Pojezierze Drawskie; (4) Drawski Park Krajobrazowy. Wszystkie powyższe formy ochrony przyrody pokrywają całkowicie obszar opracowania.

Obszar objęty opracowaniem przedstawiono na ryc. nr 1.

Ryc. 1. Obszar opracowania (zaznaczono kolorem zielonym). Źródło: Burmistrz Czaplinka. IV 2012. Analiza zasadności przystąpienia do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt i stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek.

II.2. Charakterystyka fizjograficzna terenu

II.2.1. Ukształtowanie powierzchni terenu⁶

Teren objęty projektem miejscowego planu został ukształtowany podczas recesji lądolodu zlodowacenia północnopolskiego (zarówno w fazie poznańskiej jak i pomorskiej). Podczas fazy pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego powstały formy powierzchniowe, charakterystyczne dla krajobrazów młodoglacjalnych: wysoczyzny morenowe, równiny sandrowe z dużą ilością jezior i zagłębień bezodpływowych oraz formy marginalne. Południową granicę zasięgu lądolodu fazy pomorskiej na badanym terenie wytycza ciąg form wypukłych położonych między Czaplinkiem a Broczynem (tzw. wał Broczyna). Procesy denudacyjne oraz fluwialne, które miały miejsce w holocenie, zmodyfikowały pierwotną rzeźbę, utworzoną przez lądolód.

Najwyżej położone tereny znajdują się w okolicach Starego Drawska (ok. 149 m n.p.m.). Część środkowa obszaru – Płw. Drawski – położona jest na wysokości ok. 140 m n.p.m. Natomiast część południowa obszaru położona jest na wysokości ok. 132-135 m n.p.m. Deniwelacje terenu są więc dość znaczące i wynoszą ok. 17 m.

II.2.2. Budowa geologiczna i litologia⁷

Podłoże terenu opracowania stanowi wał pomorski (fragment wału środkowopolskiego). Omawiany teren leży w środkowej (jednocześnie najsilniej wydźwigniętej) części wału, zwanej blokiem tektonicznym Czaplinka. Wysokie wypiętrzenie utworów cechsztyńskich oraz dolnego mezozoiku spowodowało utworzenie tu anomalii grawimetrycznej. W obrębie wału, zgodnie z jego osią, występują struktury będące przejawem tektoniki solnej – dobrze wysklepione poduszki solne. W budowie geologicznej bezpośredniego podłoża Czwartorzędu biorą udział osady: triasu, jury dolnej oraz Paleogenu i Neogenu. Dominują tu przestrzennie osady oligocenu i miocenu, maskujące starsze struktury (synkliny i antykliny). W najsilniej wydźwigniętej części wału odsłaniają się osady triasu górnego. Są one wykształcone w postaci iłowców, mułowców dolomitycznych i piaskowców z przewarstwieniami zlepieńców, osadów chemicznych i cienkimi wkładkami węgla brunatnego i syderytów w stropie. Piaski i piaskowce tworzą osady jury dolnej. Zawierają one cienkie wkładki osadów morskich: iłowców i łupków ilastych. Osady młodsze (z Paleogenu i Neogenu) zalegają transgresywnie na starszych utworach mezozoicznych. Wspomniane wyżej osady miocenu budowane są przez osady piaszczyste, mułkowo-ilaste zawierające cienkie wkładki węgla brunatnego. Całkowita miąższość pokrywy utworów czwartorzędowych wynosi średnio ok. 80-150 m i jedynie w rynnach subglacjalnych i depresjach glacitektonicznych przekracza wartość 230 m. Małą miąższość osadów czwartorzędowych notuje się w rynnach glacjalnej jeziora Drawsko a także w obrębie wzniesień powierzchni podczwartorzędowej. Wynosi ona zaledwie ok. 10-15 m. Część północna omawianego terenu położona jest w obszarze moreny dennej pagórkowatej i falistej,

⁶ za m.in.: Staszek W., Niecikowski K. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszar południowo-wschodniej części gminy Czaplinek.

⁷ za: Integra Sp. z o. o.. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego.

zbudowanej z plejstocénskich glin zwałowych i piasków fluwioglacjalnych. Część południowa natomiast pokrywają piaski i piaski ze żwirami równin sandrowych. Teren ten leży wzdłuż rynny subglacjalnej, zajętej przez jez. Drawskie. Miąższość glin jest różna, średnio dochodzi do 10 m. Dalej osady czwartorzędowe przechodzą w sandry, zbudowane z piasków różnoziarnistych, często drobnoziarnistych z przewarstwieniami żwirów (ich miąższość waha się od 1,0 do 46,0 m). Utwory holocenu występują w obniżeniach terenu, przy jeziorze. Są to mułki, piaski, gytie i kredy jeziorne a ich ogólny udział na badanym obszarze jest niewielki.

W granicach obszaru opracowania istnieją szansę znalezienia i udokumentowania wyłącznie złóż kruszywa naturalnego drobnego i torfów. Przeprowadzane dotąd prace poszukiwawcze umożliwiły wyznaczenie kilku obszarów perspektywicznych pod względem występowania tych kopalin. Brak jest przesłanek na znalezienie kruszywa grubego, surowców ilastych i kredy jeziornej. Jednocześnie brak jest eksploatowanych kopalin na terenie objętym opracowaniem oraz w jego najbliższej okolicy.⁸

II.2.3. Stosunki wodne⁹

Na sieć hydrograficzną obszaru opracowania składa się niewielki fragment rzeki Drawy (łączy jeziora: Drawsko i Żerdno) oraz dość liczne rowy melioracyjne. Jezioro Drawsko oraz Jezioro Żerdno przynależą do zlewni rzeki Drawy, która za pośrednictwem Noteci, Warty i Odry odprowadzane wody do Bałtyku.

Rzeka Drawa jest drugim co do wielkości (po Gwdzie) dopływem Noteci. Jest to największa rzeka gminy Czaplinek. Jej długość wynosi prawie 186 km, powierzchnia zlewni blisko 3300 km². Średni spadek Drawy wynosi 0,61%, a przepływ 19 m³/s. Źródła jej leżą pomiędzy Połczynem Zdrój, a Kluczewem (w gminie Połczyn Zdrój), w pasie wzniesień morenowych, w rymie subglacjalnej.

Jezioro Drawsko jest największym (1781,5 ha) i najgłębszym (79,7 m) jeziorem Pojezierza Drawskiego. Drawsko jest drugim jeziorem pod względem głębokości w Polsce. Jezioro charakteryzuje się bardzo rozbudowaną linią brzegową, której długość wynosi 76 km. Posiada kilka półwyspów oraz aż 14 zatok. Omawiany teren położony jest w sąsiedztwie trzech z nich: Zatoki Pięciu Pomostów, Zatoki Plaża oraz Zatoki Basen. Zatoka Basen powstała pod koniec XVIII wieku w wyniku zapadnięcia się kredowych pieczar, wyłobionych w skale kredowej. Na jeziorze znajduje się również 12 wysp, z których największą jest wyspa Bielawa (79,5 ha), która jest piątą wyspą jeziorną w Polsce pod względem wielkości. Brzegi jeziora na wielu odcinkach mają charakter klifów, ich wysokość dochodzi do 40 metrów nad poziom lustra wody. Na terenie opracowania jednak brzegi są łagodne, a zejścia do wody swobodne.

Jezioro Żerdno zwane jest również Jeziorem Srebrnym ze względu na czystość wody (I klasa czystości). Jego powierzchnia nieznacznie przekracza 200 ha. Maksymalna głębokość jeziora wynosi 36 m, a średnia – 15 m. Brzegi jeziora są raczej łagodne. Porasta je dookoła las liściasty.

⁸ za: <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/MIDASGIS/TabZloza:show>

⁹ za m. in.: Integra Sp. z o. o.. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego.

Ponadto na obszarze opracowania występują niewielkie oczka wodne.

Obszar objęty opracowaniem leży poza obrębem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP), w rejonie jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 27. Na obszarze Pojezierza Drawskiego głębokość pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego jest dość zróżnicowana, w okolicach Czaplinka osiąga wartości od 60 do 100 m. Są to głębsze czwartorzędowe poziomy wodonośne, które mają duże znaczenie gospodarcze. Pracujące na terenie Czaplinka komunalne ujęcia wody dostarczają do sieci średnio 1070 m³/dobę wody uzdatnionej. Dobra jakość czwartorzędowych wód podziemnych wynika między innymi z odpowiedniej izolacji pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych wyraźnie nawiązuje do ukształtowania powierzchni terenu. W bezpośrednim sąsiedztwie jezior wody podziemne pierwszego poziomu zalegają na poziomie ok. 1 m p.p.t. Również na obszarach sandrowych głębokość zalegania wód podziemnych pierwszego poziomu jest niewielka i wynosi ona od 2 do 5 m p.p.t. W pasmach denno-morenowych wody miejscami zalegają głębiej: 5-10 m p.p.t.

Na omawianym obszarze brak jest ujęć wód podziemnych.

II.2.4. Gleby¹⁰

Gleby pokrywające obszar opracowania są dość zróżnicowane. Występują tu głównie gleby mineralne oraz niewielkie fragmenty gleb organicznych i mineralno-organicznych. Gleby omawianego obszaru reprezentują przede wszystkim gleby klas: IV, IV a oraz V. Z utworów powierzchniowych wysoczyzny denno-morenowej (na której położone są przedmiotowe tereny) tj. z glin zwałowych i piasków lodowcowych, wykształciły się gleby brunatne właściwe oraz gleby brunatne wylugowane i brunatne wylugowane kwaśne. Gleby brunatne właściwe położone są głównie na piaskach gliniastych mocnych i glinie lekkiej. Gleby brunatne wylugowane z kolei zalegają na piaskach gliniastych lekkich, piaskach słabogliniastych i piaskach luźnych. Na omawianym terenie przeważa żytni słaby kompleks rolniczej przydatności gleb. W przyjeziornych obniżeniach terenu występują gleby mineralno-organiczne –torfowo-mułowe oraz gleby murszowo-mineralne i murszowate.

II.2.5. Szata roślinna¹¹

Teren opracowania, sąsiadujący z akwenem jeziora Drawskiego potencjalnie przynależy do grądu subatlantyckiego *Stellario holostaeae-Carpinetum betuli* Oberd. 1957. Zasięg ten pokrywa się z zasięgiem utworów dennomorenowych. Na terasach jeziornych wykształciły się gleby typowe dla łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum* W. Mat. 1952. Na ubogich terenach sandrowych (południowa część opracowania), potencjalną roślinnością naturalną są zespoły boru sosnowego suchego *Cladonio-Pinetum* Juraszek 1927 oraz subatlantyckiego boru sosnowego świeżego *Leucobryo-Pinetum* W. Mat. (1962) W. Mat. et J. Mat. 1973.

¹⁰ za: m.in. Integra Sp. z o. o., 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego.

¹¹ za: m.in. Integra Sp. z o. o., 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego.

Biorąc pod uwagę rzeczywiste fitokompleksy krajobrazowe, analizowany obszar należy do krajobrazu mieszanego, w którym wyraźny udział zaznaczają grunty orne z gatunkami uprawnymi (głównie zboża jak np. kukurydza) i towarzysząca im roślinność segetalna. Teren jest częściowo zurbanizowany. Dość znaczną część zajmują także lasy (głównie nad brzegami jezior).¹²

Szlakom komunikacyjnym towarzyszą liczne gatunki ruderalne. Spotkać tu można m. in. gatunki takie, jak: wrotycz pospolity *Tanacetum vulgare* L., perz właściwy *Elymus repens* (L.) Gould, babka zwyczajna *Plantago major* L., babka lancetowata *Plantago lanceolata* L., sałata kompasowa *Lactuca serriola* L., krwawnik pospolity *Achillea millefolium* L., tasznik pospolity *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik., wiechlina roczna *Poa annua* L., cykoria podróżnik *Cichorium intybus* L., bniec biały *Melandrium album* (Mill.) Garcke, wiesiołek dwuletni *Oenothera biennis* L., pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa* L., stulicha psia *Descurainia sophia* (L.) Webb ex Prantl, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* L., nawłóć pospolita *Solidago virgaurea* L. i inne. Rośliny segetalne, spotykane także na obszarze objętym opracowaniem to np. mak polny *Papaver rhoeas* L., chaber bławatek *Centaurea cyanus* L., rumian polny *Anthemis arvensis* L., owies głuchy *Avena fatua* L., rumianek pospolity *Chamomilla recutita* (L.) Rauschert, komosa biała *Chenopodium album* L., szczaw kędzierzawy *Rumex crispus* L., szczaw polny *Rumex acetosella* L., ostrożeń polny *Cirsium arvense* (L.) Scop., rdest ptasi *Polygonum aviculare* L., wyka drobnokwiatowa *Vicia hirsuta* (L.) S.F. Gray, tobołki polne *Thlaspi arvense* L. i inne.¹³

Ważnymi elementami kształtującymi krajobraz gminy Czaplinek są zadrzewienia przydrożne i zagrodowe, a także zadrzewienia śródpolne. Występują one w różnych formach tj. pojedyncze drzewa, grupy drzew, pasma i aleje. Pełnią one funkcje: ochronną, gospodarczą, a przede wszystkim są łącznikami biocenotycznymi. Pojedyncze drzewa mają duże znaczenie estetyczno-krajobrazowe i biologiczne w krajobrazie wiejskim.

W obrębie zabudowań wiejskich spotyka się liczne drzewa owocowe (śliwy, jabłonie, wiśnie). Ponadto w krajobrazie gminy dominują: topole (topola czarna), robinie, lipy (m.in. drobnolistna), grusza pospolita, wierzby, brzozy, klony (zwyczajny, polny i in.) i dęby. Umiejscowienie i sposób sadzenia drzew odzwierciedlają ich rolę, którą miały pełnić (znak, sygnał, świadek, symbol).

II.2.6. Świat zwierzęcy¹⁴

Na obszarze objętym projektem miejscowego planu stwierdzono występowanie wielu zwierząt zarówno kręgowców jak i bezkręgowców. Na terenie opracowania mięczaki reprezentuje dość licznie ślimak winniczek. W strefie litoralu występują następujące gatunki mięczaków: *Potamopyrgus jenkinsi*, *Bithynia tentaculata*, *Pisidium nitidum*, *Pisidium subtruncatum*, *Sphaerium corneum*, *Pisidium henslowanum*, *Valvata pulchella*, *Valvata piscinalis*, *Dreissena polymorpha*. Z gatunków chronionych w jeziorze bytują: szczeżuja wielka i skójką malarska oraz zaostrzona. Stwierdzono występowanie raka amerykańskiego

¹² na podstawie wizji terenowej

¹³ na podstawie wizji terenowej

¹⁴ za m.in.: Integra Sp. z o. o.. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego; dane literaturowe zostały częściowo potwierdzone na wizji terenowej. Należy przyjąć, że dane reprezentują informacje z 2008 r.

(pręgowanego) *Orconectes limosus*. Niektóre źródła podają iż na dnie jeziora żyje reliktowy krab *Pallasea quadrispinosa*, pamiętający epokę lodowcową.

Licznie występują tu owady: ważki (świtezianka dziewica *Calopteryx virgo*, ważka płaskobrzucha *Libellula depressa*), chrząszcze (chrząszcz majowy, biegacz gajowy, biegacz fioletowy), trzmiele i motyle. Występują one w pobliżu jezior oraz w rejonie wilgotnych użytków zielonych oraz na polach uprawnych.

W jeziorach Drawskim oraz Żerdno występuje większość ryb słodkowodnych: płoć, okoń, węgorz europejski, sieja, kiełb, ukleja, sandacz, szczupaki, białoryby i karasie w miejscach mulistych. W zatokach występuje tu lin, miętus oraz karp. Zarośla i rowy melioracyjne są miejscem bytowania i rozrodu takich gatunków jak: żaba moczarowa, żaba wodna i żaba trawna.

W niewielkich kompleksach leśnych oraz na polach uprawnych żyją takie zwierzęta, jak: sarny *Capreolus capreolus*, dziki *Sus scrofa*, zajęce szaraki *Lepus europaeus*, króliki dzikie *Oryctolagus cuniculus*, lisy *Vulpes vulpes*, kuny domowe *Martes foina* i leśne *Martes martes*, jeże *Erinaceus europaeus*, wiewiórki *Sciurus vulgaris*. Ponadto na obszarze gminy spotyka się również jenota *Nyctereutes procyonoides* i norkę amerykańską *Mustela vison*. Ze zwierząt chronionych coraz częściej spotyka się bobra europejskiego *Castor fiber*.

Na całym obszarze objętym opracowaniem występuje dość licznie ornitofauna. Reprezentowana jest przez następujące gatunki: kruk, gawron, kawka, kukułka, łabędź niemy, dymówka, mewa śmieszka, sikora bogatka, wróbel, piecuszek, pokląskwa, szpak, pokrzewka ogrodowa, strzyżyk, dzięcioł duży, kaczki, głowienka, czernica i kormoran czarny.

Na niemal całym obszarze bytują także drobne gryzonie takie jak mysz polna, mysz domowa i mysz zaroślowa.

II.2.7. Dobra kulturowe

Na obszarze objętym projektem mpzp wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej: pośredniej „B” i krajobrazowej „K”. Ponadto wyznaczono strefy ochrony archeologicznej „W I”, „W II”, i „W III”. Na obszarze objętym mpzp występuje zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków. To grodzisko wyżynne dwuczłonowe typu cyplowego z wałem poprzecznym, dwiema fosami, na którym występuje zabytek wpisany do rejestru zabytków – ruiny zamku, gotyk i połowa XIV w. w Starym Drawsku (nr rej. 190 z 29.04.1959r.). Przykład dobrze zachowanego wczesnośredniowiecznego osiedla obronnego Słowian, położone w Starym Drawsku (Nr rej. 711 z dnia 11.12.1968 r.). Ponadto występują obiekty objęte ochroną konserwatorską. Są one wymienione w Zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek, część opisowa z 2009 r.

II.2.8. Klimat lokalny¹⁵

Według podziału Polski na regiony klimatyczne teren objęty opracowaniem należy do Regionu Środkowopomorskiego (R-VII), obejmującego znaczną część Pojezierza Drawskiego. Klimat jest tutaj bardziej ostry w porównaniu z regionem zachodniopomorskim. Więcej jest dni przymrozkowych i mroźnych, mniej jest dni ciepłych. Ponadto częstsze są dni

¹⁵ za: Integra Sp. z o. o.. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dotyczące obszaru miasta Czaplinka obejmującego tereny przyległe do linii brzegowej Jeziora Drawskiego.

z opadem atmosferycznym. Na omawianym terenie panuje klimat przejściowy, pomiędzy klimatem morskim a klimatem o cechach bardziej kontynentalnych. Zróżnicowanie fizjograficzne terenu oraz bliskość morza powoduje dość duże zróżnicowanie klimatyczne. Przeciętna roczna temperatura na tym terenie wynosi ok. 7,0-7,3°C przy przeciętnej temp. miesiąca najcieplejszego (lipiec) od 16,3 do 16,9°C, a najchłodniejszego (styczeń) ok. – 1,5°C. Przeciętna temperatura okresu maj – lipiec mieści się w przedziale 13,7-14,7°C.

Okres wegetacyjny trwa tu 208-215 dni, ze średnią temperaturą powyżej 5°C i zaczyna się w pierwszej dekadzie kwietnia, a kończy wraz z końcem października. Okres zimy zaczyna się przed 13 XII i trwa 65-90 dni. Zaleganie pokrywy śnieżnej trwa 45-65 dni, choć zdarzają się zimy zupełnie bezśnieżne, a okresy bezśnieżne są pospolite niemal corocznie i trwają średnio 40-60 dni.

Na terenie objętym projektem planu miejscowego przeważają wiatry zachodnie. Dominują one w okresie lata i jesieni. Zimą najczęściej występują wiatry południowo-zachodnie. Średnia prędkość wiatru w roku wynosi od 3,5 do 4 m/s (mierzona na wysokości 10 m n. p. m.).

Poziom nasłonecznienia wynosi ok. 1515 h/rok (4,5 h/dzień). Poziom promieniowania całkowitego dochodzi do 3700 MJ/m² na rok.

Analizowany obszar jest bogaty w opady, które są wyższe o 5-20% w stosunku do średniego rocznego opadu z wielolecia określonego dla Polski. Roczna suma opadów w roku osiąga wartość 713 mm (przeciętnie). Najmniej opadów notuje się w lutym i marcu, a najwięcej w lipcu. Z uwagi na sąsiedztwo jeziora występuje tu duża wilgotność względna powietrza. W skali rocznej wynosi ona 81%, a jej maksimum przypada na miesiące jesienne.

Charakterystyczna dla tego typu klimatu jest łagodna amplituda temperatur. Dni z pogodą ciepłą, komfortową i chłodną bez stanów parności i opadów codziennych panuje przez większą część roku (średnia wieloletnia 283,6 dni). Najwięcej dni o optymalnych warunkach pojawia się w czerwcu, najmniej – w lutym. Pogoda niekorzystna (całodzienne opady i zamglenia) występuje ok. 46 dni w roku, najrzadziej w czerwcu (średnio 1,5 dnia), najwięcej w listopadzie, grudniu i marcu – średnio 5 dni w miesiącu. Liczba dni gorących (tj. z temperaturą powyżej 25°C) wynosi 18-22 w roku. Średnia roczna temperatura to 7,0°C; w okresie wegetacyjnym wynosi 12,7°C, a średnia w okresie maj-lipiec 14,4°C.

Urozmaicona rzeźba terenu wpływa na zróżnicowane warunki klimatu lokalnego. Dobrze nasłonecznione i przewietrzane są obszary wysoczyzny morenowej. Istnieją różnice w nasłonecznieniu wysokich zboczy rynien i dolin. Korzystne pod względem nasłonecznienia są zbocza o ekspozycji południowej i południowo-zachodniej. Natomiast niekorzystne warunki topoklimatyczne panują na zboczach o ekspozycji północnej.

Tereny zalesione charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi o mniejszych dobowych wahaniach i nieco gorszych warunkach solarnych z uwagi za zacienienie. Są to tereny o powietrzu wzbogaconym w tlen, ozon i olejki eteryczne podnoszące komfort bioklimatyczny.

II.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych

Na obszarze objętym projektem mpzp występują powierzchniowe formy ochrony przyrody. Poniżej opisano krótko te formy.

II.3.1. Ustawowe formy ochrony przyrody na obszarze i w sąsiedztwie obszaru objętego projektem mpzp

Drawski Park Krajobrazowy

Drawski Park Krajobrazowy wyznaczony został na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie, z dnia 24 kwietnia 1979 r. dla zachowania i ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz stworzenia warunków dla wykorzystania naukowo-dydaktycznego i turystyki kwalifikowanej (krajoznawczej). Powierzchnia Parku wynosi 41430 ha, a otuliny: 22212 ha. Park obejmuje najcenniejszy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym fragment Pojezierza Drawskiego o zróżnicowanej rzeźbie terenu, licznych jeziorach i ciekach, bogatej florze i faunie, licznych parkach zabytkowych oraz czystym i mało zmienionym środowisku. Jest to obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu „Pojezierze Drawskie”

OChK „Pojezierze Drawskie” jest najstarszą formą ochrony krajobrazu na Pojezierzu Drawskim, która została wyznaczona na podstawie Uchwały Nr X/46/75 z dnia 17 listopada 1975 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej w sprawie uznania strefy chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Nr 9, poz. 49). Łączna powierzchnia OCHK wynosi ok. 60000 ha. Obejmuje zachodnią część Pojezierza Drawskiego. Obszar chroni naturalny krajobraz Pojezierza Drawskiego i stref źródłowych Drawy i Parsęty.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Ostoja Drawska” PLB320019¹⁶

Obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego z ponad 50 jeziorami (10 % pow. terenu), reprezentującymi wszystkie typy jezior. Teren został ukształtowany w wyniku działalności lądolodu podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Pozostałościami tej działalności są między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Jeziora należą do najgłębszych w Polsce (Drawsko – 79,7 m). Największe to Drawsko (powierzchnia 1872 ha), Siecino, Żerdno, Komorze i Wilczkowo. Mają one urozmaiconą linię brzegową, na niektórych są wyspy. Brzegi jezior są wysokie, porośnięte lasem, głównie łęgami i buczyną, lub niskie, z roślinnością przybrzeżną. Lasy pokrywają ok. 25% terenu. Dominują tu bory, duże powierzchnie zajmują drzewostany bukowe, dębowe. Rzeźba terenu jest zróżnicowana, z licznymi wąwozami, parowami, niewielkimi, bezodpływowymi zbiornikami wodnymi, bagnami i torfowiskami. Największą rzeką jest Drawa, mająca tu swoje źródła. Swój początek biorą tutaj także inne rzeki, jak: Dębica, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Znaczna część obszaru jest użytkowana rolniczo.

Występuje co najmniej 37 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważna ostoja dla kilku gatunków ptaków drapieżnych. W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 3% populacji lęgowej (C6) puchacza (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bielik (PCK), błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna (PCK), kania ruda

¹⁶ za: Departament Obszarów Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. 2011. Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Drawska”.

(PCK), orlik krzykliwy (PCK), trzmielojad, czapla siwa, gągoł, krakwa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują bąk (PCK) i bocian biały. Ostoja ta jest także jedną z trzech najważniejszych w Polsce ostoi lęgowego żurawia.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Jeziora Czaplineckie” PLH320039¹⁷

Obszar obejmuje najcenniejszy przyrodniczo i krajobrazowo fragment Pojezierza Drawskiego. Jego rzeźba została ukształtowana w wyniku działalności lądolodu, podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Pozostałościami tej działalności są między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Na terenie ostoi zlokalizowanych jest 47 jezior (zajmujących ok. 10 % pow. terenu), reprezentujących większość wyróżnianych w Polsce typów jezior. Jeziora mają urozmaiconą linię brzegową, na niektórych z nich są wyspy. Brzegi jezior są wysokie, porośnięte lasem, głównie lęgami i buczyną, lub niskie, z pasem roślinności przybrzeżnej. W obszarze znajduje się największe jezioro Pojezierza – Drawsko (powierzchnia 1872 ha, maksymalna głębokość 79,7 m). Jest ono drugim pod względem głębokości jeziorem w Polsce, stanowi główny węzeł ekologiczny ostoi. Największą rzeką obszaru jest Drawa, mająca na jego terenie swoje źródła. Swój początek biorą tutaj także inne rzeki, jak: Dębica, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Lasy pokrywają ponad 35% terenu. Spośród nich ponad połowę stanowią tzw. lasy ochronne. Blisko 50% obszaru ostoi jest użytkowana rolniczo. Na terenie ostoi szczególnie cenna jest dolina Drawy, która wraz z dopływami odgrywa bardzo ważną rolę łącznika między obszarami koncentracji cennej flory w urozmaiconym krajobrazie polodowcowym. Jej źródła znajdują się w rezerwacie Dolina Pięciu Jezior. Wody tych jezior są zasobne w wapń, na dnie zbiorników odkłada się kreda jeziorna, która podściela zławodowiaste odcinki doliny między kolejnymi jeziorami. Dna jezior porośnięte są przez łąki ramienicowe. Osobliwością obszaru są dobrze zachowane jeziora lobeliowe. Do bardzo wartościowych zbiorowisk należą również torfowiska, szczególnie wysokie, występujące na wododziałach oraz torfowiska przejściowe. Łącznie stwierdzono tu występowanie 18 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Ostoja charakteryzuje się bogactwem i różnorodnością flory i fauny. Na jej terenie występuje blisko 750 gatunków roślin naczyniowych, spośród których 28 objętych jest całkowitą ochroną gatunkową, a 14 ochroną częściową. Spotyka się tu gatunki charakterystyczne dla roślinności atlantyckiej, arktycznej, borealnej, górskiej oraz ciepłolubne. Bardzo bogata jest też flora mchów, reprezentowana aż przez 274 gatunki, z których 30 uznano za zagrożone w Polsce. Wody zasiedla 36 gatunków ryb i 1 gatunek kręgloustnych, w tym 5 gatunków objętych ochroną prawną. Występuje tu 12 płazów i 5 gatunków gadów oraz 41 gatunków ssaków. Spośród tych wszystkich gatunków, 10 gatunków roślin i zwierząt znajduje się w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Awifauna liczy 148 gatunków lęgowych. Spośród gatunków zagrożonych wyginięciem gniazdują tu: bielik, orlik krzykliwy, kania ruda, bociana czarna i bocian biały. Jest to ważna ptasia ostoja o randze krajowej K011.

¹⁷ za: Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków; Dyrekcja Drawskiego i Ińskiego PK, Złocieniec; Biuro Konserwacji Przyrody, Szczecin; Klub Przyrodników, Świebodzin: Paweł Pawlaczyk. 2008. Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 „Jeziora Czaplineckie”.

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt oraz ochrona ich siedlisk

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. Na obszarze gminy występuje wiele gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną. Część z nich wymieniono powyżej.

Ochronę gatunkową regulują Rozporządzenia Ministra Środowiska:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r., poz. 1348).

Oprócz aktów prawa krajowego, Polska, jako sygnatariusz wielu międzynarodowych i światowych konwencji i umów, zobowiązana jest do ochrony gatunkowej wynikającej bezpośrednio z pozakrajowych przepisów. Konstytutywny jest fakt członkostwa Polski w Unii Europejskiej i związane z nim ratyfikowanie dyrektyw w zakresie ochrony gatunkowej: Dyrektywa Rady z dnia 2. kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków (79/409/EWG) (zmieniona Dyrektywą z dnia 30. listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (2009/147/WE)) oraz Dyrektywa Rady z dnia 21. maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (92/43/EWG). Do kolejnych, najważniejszych umów międzynarodowych i globalnych należy zaliczyć m.in.:

- Konwencję Ramsarską o obszarach wodno-błotnych z 1971 r.
- Konwencję Berneńską o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979 r.
- Konwencję o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro, 1992 r.
- Konwencję Bońską o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, 1979 r.
- Porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie EUROBATS, 1991 r.¹⁸

Na obszarze objętym projektem mpzp nie potwierdzono występowania roślin ani zwierząt chronionych.

II.3.2. Inne obszary i elementy chronione

Grunty leśne

Lasy ochronne – zaliczamy do nich te lasy, które: (1) chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin; (2) chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów; (3) ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków; (4) są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu; (5) stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej; (6) mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa; (7) są położone: a) w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących

¹⁸ za: 1) Symonides E. 2008. Ochrona przyrody. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa; 2) Wiśniewski J., Gwiazdowicz D.J. 2004. Ochrona przyrody. Wydawnictwo Akademii Rolniczej, Poznań.

ponad 50 tys. mieszkańców, b) w strefach ochronnych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej c) w strefie górnej granicy lasów.

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- zapobieganiu procesom ich degradacji i dewastacji oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi;
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżaniu ich produktywności;
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Na obszarze objętym projektem mpzp występują lasy, które pełnią rolę ochronne. Są to lasy położone w bezpośrednim sąsiedztwie jezior: Drawskiego i Żerdno. Spełniają one m. in. funkcje wodochronne poprzez ochronę zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

Krajobraz

Zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, przyjętą we Florencji 20.10.2000 r., a ratyfikowaną przez Polskę 27.09.2004 r. (Dz. U. z 2006 r., nr 14, poz. 98) oraz z ustawą o ochronie przyrody ochronie¹⁹ podlegają także cenne walory krajobrazowe gminy Czaplinek. Do obowiązków państw-stron EKK należą:²⁰

- (1) prawne uznanie krajobrazów za podstawowy składnik otoczenia człowieka, dziedzictwo kulturalne i naturalne oraz fundament tożsamości mieszkańców;
- (2) ustanowienie i wdrożenie polityki krajobrazowej, zmierzającej do realizacji celów konwencji w wyniku przyjęcia „konkretnych środków”;
- (3) ustanowienie procedur uczestnictwa społeczeństwa oraz władz lokalnych i regionalnych w opracowywaniu i wdrażaniu polityki krajobrazowej;
- (4) uwzględnienie krajobrazu w polityce planowania przestrzennego, kulturalnej, środowiskowej, rolnej, społecznej i gospodarczej.

W ostatnich czasach nastąpił wzrost świadomości ekologicznej, związany z ograniczeniem dobra, jakim jest przestrzeń. W wyniku tego krajobraz wiejski coraz częściej uznawany jest za dobro publiczne także w znaczeniu ekonomicznym; jest przykładem produktu wytworzonego przez działalność rolniczą w ramach pozaproduktywnych funkcji rolnictwa (*non-commodity output*). Nie można zapominać także, że krajobraz jest funkcją relacji społecznych.²¹

W konsekwencji krajobraz postrzega się jako zasób, który należy chronić, aby realizować cele rozwoju trwałego. Należy w tym miejscu podkreślić, że ochrona krajobrazu powinna odbywać się na wszystkich płaszczyznach, – należy go zatem traktować jako element: (1) rzeczywistości fizycznej (*matterscape*); (2) przestrzeni społeczno-prawnej (*powerscape*); (3) mentalny (*mindscape*).²²

¹⁹ ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627)

²⁰ za: Symonides E. 2008. Ochrona przyrody. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

²¹ za: Kupidura A., Łuczewski M., Kupidura P. 2011. Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich. PWN, Warszawa.

²² tamże.

III JAKOŚĆ I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

III.1. Jakość i zagrożenia powietrza atmosferycznego

Badania jakości powietrza dla gminy Czaplinek, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadza WIOŚ w Szczecinie. Zgodnie z podziałem na strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, gmina Czaplinek leży w strefie zachodniopomorskiej. Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy;
- do klasy D1 – jeżeli poziom stężenia ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- do klasy D2 – jeżeli poziom stężenia ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

Według najnowszej rocznej oceny jakości powietrza *pod kątem ochrony zdrowia* za rok 2013²³ strefa zachodniopomorska cechuje się niezadowalającą jakością powietrza. Podsumowanie badań przedstawia tabela nr 1. Dla większości substancji mierzonych wyniki były w normie – stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych. Tylko dla pyłu PM10, oraz benzo(a)pirenu zostały przekroczone poziomy dopuszczalny. Dla celu długoterminowego ozonu omawiana strefa została sklasyfikowana w klasie D2.

Rodzaj substancji badanej											
NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Symbol klasy strefy zachodniopomorskiej dla poszczególnych substancji											
A	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A

Tabela 1. Klasyfikacja za rok 2013 strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia. Źródło: WIOŚ Szczecin. 2014. Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2013 rok. Szczecin, zmienione.

Podobnie jak w latach poprzednich, również w 2013 r. na całym obszarze województwa, dla ozonu przekroczony został poziom celu długoterminowego określony ze względu na ochronę zdrowia (klasa D2) a w strefie zachodniopomorskiej również ze względu na ochronę roślin (klasa D2).

²³ za: WIOŚ Szczecin. 2014. Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2013 rok. Szczecin.

Rodzaj substancji badanej		
NO _x	SO ₂	O ₃
Symbol klasy strefy zachodniopomorskiej dla poszczególnych substancji		
A	A	A

Tabela 2. Klasyfikacja za rok 2013 strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin. Źródło: WIOŚ Szczecin. 2014. Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2013 rok. Szczecin, zmienione.

Według najnowszej rocznej oceny jakości powietrza *pod kątem ochrony roślin* za rok 2013²⁴ strefa zachodniopomorska cechuje się dobrą jakością powietrza. Podsumowanie badań WIOŚ w Szczecinie przedstawia tabela nr 2.

Do potencjalnych źródeł zanieczyszczenia atmosfery w rejonie obszaru opracowania należą:

- (1) lokalne kotłownie;
- (2) paleniska domowe;
- (3) źródła ciepła i emisja technologiczna z obiektów usługowych i gospodarczych;
- (4) emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych;
- (5) emisja niezorganizowana pyłów z terenów pozbawionych roślinności (np. drogi gruntowe, okresowo grunty orne);
- (6) potencjalny napływ zanieczyszczeń z otoczenia obszaru opracowania.

Ogólnie, dla gminy Czaplinek głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły – emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych, a także w wyniku prac polowych na użytkach rolnych. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim. Ponadto w związku z inwestycjami budowlanymi (drogi, budownictwo mieszkalne) występuje trend czasowego i lokalnego podwyższenia zanieczyszczenia powietrza, głównie pyłami, związanymi ze wspomnianym procesem inwestycyjnym. Nie są to jednak zanieczyszczenia permanentne i kumulujące się w czasie, dlatego zagrożenie to należy traktować jako tymczasowe i o niewielkiej sile.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż na jakość powietrza w gminie Czaplinek, w tym na obszarze objętym projektem mpzp, ma wpływ sposób zabudowy terenu i pora roku. W gęściej zabudowanych miejscach dochodzi do słabszej wymiany mas powietrza i kumulowania się zanieczyszczeń. Jakość powietrza pogarsza się w miesiącach zimowych, w sezonie grzewczym, gdzie oprócz niewielkiej emisji ze źródeł komunikacyjnych występuje emisja ze źródeł spalania paliw, szczególnie stałych. Na obszarze objętym opracowaniem panują bardzo dobre warunki dla cyrkulacji powietrza (liczne, otwarte przestrzenie, brak znaczących barier, sąsiedztwo dużych, otwartych zbiorników wodnych) stąd jakość powietrza jest dobra, a jej zagrożenie niskie.

²⁴ za: WIOŚ Szczecin. 2014. Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2013 rok. Szczecin.

III.2. Komfort akustyczny i zagrożenie hałasem

Gmina Czaplinek jest typową gminą miejsko-wiejską o średnim jak na Polskę udziale rolnictwa w sektorze gospodarczym (ok. 41%) i dużym (ok. 44%) udziałem lasów. W związku z tym brak jest obecnie zlokalizowanych dużych zakładów przemysłowych i innych obiektów będących źródłem dużego natężenia dźwięków. Na obszarze opracowania i w jego otoczeniu źródłami uciążliwości akustycznej są:

- hałas komunikacyjny związany z drogami (w tym głównie z DW163);
- hałas związany z bytowaniem ludzi (turystyka i rekreacja, szczególnie w sezonie letnim)
- maszyny rolnicze, szczególnie podczas prac polowych na otwartych przestrzeniach.

W przypadku omawianego obszaru największe zagrożenie hałasem wynika ze szlaków komunikacyjnych. Szczególnie istotne jest występowanie na omawianym obszarze drogi o dużym natężeniu ruchu (tzn. drogi wojewódzkiej nr 163). Dość duża ilość pojazdów poruszających się tutaj w ciągu doby, w tym także pojazdów ciężarowych, powodują, że emisje hałasu są średnie i permanentne (szczególnie w porze dnia). Z uwagi na to, że emisje hałasu wzrastają wraz ze wzrostem prędkości pojazdu (które z uwagi na status oraz przebieg w terenie dróg są tu mocno ograniczone), w okolicy obszaru objętego opracowaniem nie przewiduje się jednak znaczących przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu. Drugim największym źródłem hałasu jest użytkowanie maszyn rolniczych podczas wykonywanych prac, w tym szczególnie prac polowych. Klimat akustyczny pogarszany jest lokalnie przede wszystkim przez takie maszyny, jak: kombajny zbożowe, ciągniki rolnicze, kosiarki rolnicze, śrutowniki, dmuchawy do zboża i inne. Wysoka emisja dźwięków ma tutaj dwójakie źródło. Po pierwsze są to maszyny o dużej mocy nominalnej. Po wtóre większościowy odsetek używanych maszyn rolniczych przez przeciętnego rolnika w Polsce jest zaawansowana wiekowo, a przez to przestarzała technologicznie i wyeksploatowana. Trzecim źródłem hałasu są wszelkie działania związane z turystyką i rekreacją. Choć priorytetowym założeniem zagospodarowania terenów przeznaczonych pod powyższe cele jest przede wszystkim zachowanie dobrego klimatu akustycznego (tj. niskiego natężenia hałasu), to jednak ruch turystyczny powodować może lokalne pogorszenie komfortu akustycznego. Źródłami tego stanu rzeczy mogą być m.in.: pojazdy towarzyszące rekreacji (np. łodzie motorowe), skupiska ludności, wzmożony lokalny ruch samochodowy i inne.

Od 19 lipca 2007 r. dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 112). Rozporządzenie określa zróżnicowane dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, wyrażone wskaźnikami hałasu LDWN, LN (mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem) oraz LAeq D i LAeq N (mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby).

Gmina znajduje się w zasięgu obsługi lotniska wojskowego w Mirosławcu. Emisje hałasu generowane przez ten rodzaj transportu są marginalne dla omawianego obszaru i nie mają znaczenia.

Zagrożenie zarówno hałasem komunikacyjnym, jak i związanym z rolnictwem i rekreacją ma charakter lokalny i obejmuje swym zasięgiem jedynie niewielkie, sąsiadujące z obiektami będącym źródłem ponadnormatywnej emisji hałasu obszary.

III.3. Degradacja powierzchni gruntu

Gleby, stanowiąc wierzchnią warstwę skorupy ziemskiej są integralną częścią środowiska przyrodniczego ulegającą wraz z nim nieustannym przemianom i przeobrażeniom. Gleby narażone są na degradację w związku z rozwojem rolnictwa i sieci osadniczej. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej. W gminie Czaplinek gleby są ważnym zasobem przyrodniczym. Do największych zagrożeń dla gleb należy ich zbyt intensywne lub nieodpowiednie rolnicze wykorzystanie. Niezależnie od naturalnej odporności własnej, gleby podlegają degradacji fizycznej, głównie erozji wodnej (powierzchniowej i wąwozowej), która zależy od nachylenia zboczy, obecności i stanu pokrywy roślinnej, litologii, stosunków wodnych, użytkowania rolniczego gruntu i sposobu jego uprawy. Najbardziej narażone są zbocza dolin cieków wodnych oraz zbocza pagórków morenowych. Proces fizycznego niszczenia gleb związany jest również z eksploatacją kruszyw. W gminie Czaplinek zaznacza się zagrożenie niszczenia gleb spowodowane przez czynniki atmosferyczne – wiatr, opady oraz wody powierzchniowe. Przyczyny tego stanu rzeczy należy postrzegać w:

- źle wykonanej melioracji (przesuszenie wierzchnich warstw gleby)
- rolniczym użytkowaniem terenów o dużych spadkach
- stosowaniem niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych.

Naturalna odporność gleb na chemiczne czynniki niszczące związana jest ściśle z typem gleb. Najmniejszą odporność na tego typu zagrożenia wykazują gleby luźne i słabo gliniaste, ubogie w składniki pokarmowe, a więc głównie gleby bielcowe. Odporne gleby to gleby mineralno-organiczne i organiczne. Gleby na omawianym obszarze reprezentują zatem różny stopień odporności na erozję.

Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczyniają się także: rzeźba terenu oraz warunki atmosferyczne. Oznacza to istnienie możliwości zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych przez działania rolnicze.

Analizując sytuację glebową i geomorfologiczną na obszarze objętym projektem mpzp, stwierdza się, że: (1) dominujące gleby – mineralne oraz niewielkie fragmenty gleb organicznych i mineralno-organicznych – są odporne na erozję; (2) gleby na omawianym obszarze miejscami są glebami silnie zmienionymi antropogenicznie, przeważnie są to gleby porolne, o występującej w głębszych warstwach podeszwie płużnej; (3) lokalnie na stosunkowo niewielkich obszarach występują dość znaczne deniwelacje terenu mogące potęgować erozję gleb i inne niekorzystne zjawiska. Na szczęście tereny są porośnięte lasami ograniczającymi dewastacyjny wpływ czynników erozyjnych.

III.4. Degradacja i degeneracja szaty roślinnej

Na obszarze objętym projektem mpzp i w okolicy poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, w tym szata roślinna, ulegały w przeszłości licznym

przemianom. Zmiany te miały charakter zarówno naturalny, jak i były wywołane różnymi formami antropopresji. Na omawianym obszarze szczególnie ta druga grupa czynników przyczyniła się do degradacji szaty roślinnej, oraz jej degeneracji. Pod pojęciem degradacji szaty roślinnej należy rozumieć zubożenie jej składu w wyniku antropopresji powodującej pogorszenie poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, takich jak: powietrze, woda, gleby, a także fizyczne niszczenie szaty roślinnej (np. w wyniku zmiany przeznaczenia terenu). Intensywne wycinanie lasów celem pozyskania arealu pod uprawę ziemi, a także liczne zabiegi melioracyjne szczególnie mocno przyczyniły się w przeszłości do degradacji szaty roślinnej znacznej części gminy. Z kolei pod pojęciem degeneracji należy rozumieć ogół reakcji fitocenoz na antropopresję.²⁵ W gminie spotykana jest degeneracja zespołów roślinnych oraz degeneracja roślinności. W wyniku tej pierwszej dokonane są przekształcenia struktury wewnętrznej i składu florystycznego fitocenoz konkretnych zespołów leśnych. W wyniku degeneracji roślinności z kolei zmiany struktury i składu florystycznego są tak dalece posunięte, że pierwotny zespół roślinny może być zaliczony do innej jednostki syntaksonomicznej. Do form degeneracji zespołów leśnych na obszarze gminy należą: fruticetyzacja, neofityzacja oraz pinetyzacja.

Na obszarze objętym opracowaniem częściowo szata roślinna uległa degradacji lub degeneracji. Szczególnie zmienione zostały obszary w obrębie wsi Kołomąt oraz pozostałych wsi. Większość bowiem tych obszarów pokryta jest polami uprawnymi. Terenom rolnym towarzyszą gatunki i asocjacje roślin segetalnych, zaś osadom ludzkim – ruderalne (→ rozdział III.6.). Pozostała część wsi została zurbanizowana. Lasy wzdłuż brzegów jezior są miejscami również zdegenerowane. Występują tu bowiem obce geograficznie gatunki (neofityzacja).

III.5. Jakość wód oraz zagrożenia dla nich

Na terenie gminy Czaplinek są realizowane badania jakości płynących wód powierzchniowych (WIOŚ w Szczecinie).

Drawa:²⁶ według wyników badań z 2011 r. Drawa osiągnęła II klasę elementów biologicznych (stan dobry). Klasy elementów hydromorfologicznych oraz fizykochemicznych ocenione zostały na I (bardzo dobry stan zarówno pod kątem elementów hydromorfologicznych jak i fizykochemicznych). Stan ekologiczny Drawy oceniono jako dobry. Nie oceniano stanu chemicznego.

Jezioro Drawsko:²⁷ w 2009 r. ocena stanu ekologicznego wód jeziora Drawsko wskazała na umiarkowany stan ekologiczny (III klasa). Ocena stanu chemicznego określona została jako dobra. Natomiast stan jednolitej części wody jako zły.

Jezioro Żerdno:²⁸ ostatnio badano to jezioro w 2011 r. Wg wyników WIOŚ w Szczecinie ocena biologiczna wód jeziora Żerdno wskazywała na II klasę. Ocena wskaźników

²⁵ za: Olacek R. 1974. Kierunki degeneracji fitocenoz leśnych i metody ich badania. Phytocoenosis. 3.3/4:179-187, Warszawa – Białowieża.

²⁶ za: WIOŚ w Szczecinie. 2013. Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2012, Szczecin.

²⁷ za: WIOŚ Szczecin. 2010. Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w roku 2009.

²⁸ za: WIOŚ Szczecin. 2012. Informacja o stanie środowiska w powiecie drawskim w 2011 roku. Szczecin.

fizykochemicznych wspierających ocenę biologiczną określono na stan dobry (I/II klasa). Stan ekologiczny jeziora Żerdno oceniono jako dobry.

Stan JCWPd nr 27 w 2012 r. oceniono jako dobry – zarówno pod kątem oceny chemizmu wód, jak i ilości. Tak samo oceniono wody podziemne w 2010 r.²⁹

Reasumując, zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Czaplinek i na obszarze opracowania mogą być spływy powierzchniowe związków pochodzących ze środków ochrony roślin oraz z nawozów mineralnych. Może zatem – teoretycznie – dochodzić także do potencjalnych zmian składu chemicznego wód powierzchniowych – oraz pośrednio – podziemnych.

III.6. Pola elektromagnetyczne

Cała gmina jest zelektryfikowana, obsługiwana przez Rejon Energetyczny w Drawsku Pomorskim. Energia elektryczna jest dostarczana poprzez główny punkt zasilania (GPZ) w Czaplinku o mocy 10 MVA. Parametry obiektu jak i głównych linii przesyłowych 15 kV są dobre, a w związku z niewielkim obciążeniem rozdzielni istnieją rezerwy dostaw mocy na tym poziomie zasilania. Niestety część linii przesyłowych 15 kV i stacji transformatorowych 15/0,4 kV oraz większość linii 0,4 kV nie spełnia współczesnych wymagań co obniża sprawność sieci na poziomie dystrybucji do odbiorców. Na terenie gminy zlokalizowane są:

A/ Główny Punkt Zasilania (GPZ) o mocy 10 MVA

B/ linie wysokiego napięcia 110 kV – 20,8 km

C/ linie średniego napięcia 15 kV:

- 225,5 km linii napowietrznych

- 9,14 km linii kablowych PE

- 28,68 km pozostałych linii kablowych

D/ linie niskiego napięcia 0,4 kV:

- 114,81 km linii napowietrznych

- 81,29 km linii kablowych

E/ stacje transformatorowe 15/0,4 kV:

- 55 sztuk kubaturowych o mocy 12802 kVA

- 91 sztuk słupowych o mocy 7783 kVA

F/ inne

- 61,6 km linii oświetlenia drogowego

- 77 wielkich odbiorców.

Na terenie gminy Czaplinek (w Czaplinku) WIOŚ w Szczecinie w 2011 r. badał natężenia pól elektromagnetycznych. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego wyniosła 0,83 [V/m]. Nie przekroczono zatem wartości dopuszczalnej.³⁰ Wyniki tego pomiaru choć nie są reprezentatywne dla badanego obszaru, to jednak pozwalają

²⁹ za: <http://mjwp.gios.gov.pl/mapa/>

³⁰ za: WIOŚ Szczecin, 2012. Informacja o stanie środowiska w powiecie drawskim w 2011 roku. Szczecin.

przypuszczać, że na omawianym terenie wartości promieniowania elektromagnetycznego są jeszcze niższe.

IV CHARAKTERYSTYKA ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNYCH ZAWARTYCH W PROJEKCIE MPZP

IV.1. Zakres i cele projektu mpzp

Uchwałą nr XVII/211/12 Rady Miejskiej w Czaplinku z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt przystąpiono do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt. Prognoza uwzględnia teren wyznaczony w projekcie mpzp, a także tereny sąsiednie, na których mogą potencjalnie wystąpić skutki w wyniku ustalenia projektu tego mpzp.

Celem uchwalenia mpzp jest zapewnienie prawidłowego rozwoju obszaru, z uwzględnieniem wzajemnych związków i interesów, ustalenie prawidłowych współzależności przestrzennych, stworzenie warunków do rozwoju produkcji, wszechstronnego zaspokojenia potrzeb ludności, zgodnie z ideą tzw. rozwoju trwałego. Dokument mpzp określa przeznaczenie terenów, granice pomiędzy obszarami o różnym przeznaczeniu lub zasadach gospodarowania, a także zasady i ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy. Określa zasady ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego, zabytków.

Zgodnie z § 3 projektu mpzp na obszarze planu ustala się następujące przeznaczenie terenów:

- 1) teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, oznaczony symbolem: **MW**;
- 2) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjonalnej, oznaczone symbolami: **1MNR, 2MNR, 3MNR, 4MNR, 5MNR, 6MNR, 7MNR, 8MNR, 9MNR, 10MNR, 11MNR, 12MNR i 13MNR**;
- 3) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, oznaczone symbolami: **1MN/U, 2MN/U, 3MN/U, 4MN/U, 5MN/U, 6MN/U, 7MN/U, 8MN/U, 9MN/U, 10MN/U, 11MN/U, 12MN/U, 13MN/U, 14MN/U i 15MN/U**;
- 4) tereny zabudowy letniskowej, oznaczone symbolami: **1ML, 2ML, 3ML, 4ML, 5ML, 6ML, 7ML, 8ML, 9ML, 10ML, 11ML, 12ML, 13ML, 14ML, 15ML, 16ML, 17ML, 18ML, 19ML, 20ML, 21ML, 22ML, 23ML i 24ML**;
- 5) tereny zabudowy letniskowej i usług turystycznych, oznaczone symbolami: **1ML/Ut, 2ML/Ut, 3ML/Ut, 4ML/Ut, 5ML/Ut i 6ML/Ut**;
- 6) tereny zabudowy usługowej, oznaczone symbolami: **1U, 2U i 3U**;
- 7) teren usług kultu religijnego, oznaczony na rysunku planu symbolem **UK**;
- 8) tereny zabudowy usług turystycznych, oznaczone symbolami: **1Ut, 2Ut, 3Ut, 4Ut, 5Ut, 6Ut i 7Ut**;
- 9) teren sportu i rekreacji, oznaczony na rysunku planu symbolem **US**;
- 10) teren rolniczy, oznaczony symbolem **R**;

- 11) tereny lasów, oznaczone symbolami: **1ZL, 2ZL, 3ZL, 4ZL, 5ZL, 6ZL, 7ZL, 8ZL, 9ZL, 10ZL, 11ZL i 12ZL**;
- 12) tereny zieleni naturalnej, oznaczone symbolami: **1Z, 2Z, 3Z, 4Z, 5Z i 6Z**;
- 13) tereny zieleni urządzonej, oznaczone symbolami: **1ZP, 2ZP, 3ZP, 4ZP i 5ZP**;
- 14) tereny cmentarzy, oznaczone na rysunku planu symbolami: **1ZC i 2ZC**;
- 15) tereny wód powierzchniowych śródlądowych, oznaczone symbolami: **1WS i 2WS**;
- 16) teren infrastruktury technicznej – wodociągowej, oznaczony symbolem **W**;
- 17) tereny infrastruktury technicznej – elektroenergetyki, oznaczone symbolami: **1E, 2E, 3E, 4E i 5E**;
- 18) tereny infrastruktury technicznej – kanalizacyjnej, oznaczone symbolami **1K, 2K i 3K**;
- 19) teren drogi publicznej i wód powierzchniowych śródlądowych, oznaczony na rysunku planu symbolem **KD-G/WS**;
- 20) tereny dróg publicznych, oznaczone symbolami: **1KD-G, 2KD-G, 1KD-Z, 1KD-D, 2KD-D, KD-Dx**;
- 21) tereny dróg wewnętrznych, oznaczone symbolami: **1KDW, 2KDW, 3KDW, 4KDW, 5KDW, 6KDW, 7KDW, 8KDW, 9KDW, 10KDW, 11KDW, 12KDW, 13KDW, 14KDW, 15KDW, 16KDW, 17KDW, 18KDW, 19KDW, 20KDW, 21KDW, 22KDW, 23KDW, 24KDW, 25KDW, 26KDW, 27KDW, 28KDW, 29KDW, 30KDW, 31KDW, 32KDW, 33KDW, 34KDW, 35KDW, 36KDW, 37KDW, 38KDW, 39KDW, 40KDW, 41KDW, 42KDW, 43KDW, 44KDW, 45KDW, 46KDW, 47KDW, 48KDW, 49KDW, 50KDW i 51KDW**.

Jak wynika z powyższego, na terenie objętym projektem mpzp przewidziano wiele różnorodnych funkcji, wśród których dominują przede wszystkim tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, tereny zabudowy lotniskowej oraz lotniskowej i usług turystycznych oraz tereny lasów/zieleni. Uzupełnieniem jest m.in. lokalizacja terenów produkcji rolnej, infrastruktury technicznej a także ciągi komunikacyjne – drogi.

IV.2. Ocena zgodności przeznaczenia obszaru objętego mpzp z kierunkami zagospodarowaniu gminy wyznaczonymi w Studium

Zakładany rozwój przestrzenny gminy jest kontynuacją kierunków przyjętych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek. Studium jest najważniejszym punktem odniesienia i źródłem informacji koordynacyjnych dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nie tylko w sensie formalnej spójności tych dokumentów, ale racjonalnej zgodności działań i konsekwentnej realizacji obranych w studium kierunków rozwoju przestrzennego gminy. Jako ostatnie z podstawowych zadań studium można wymienić promocję rozwoju gminy. Ponieważ studium jest dokumentem zawierającym bardzo szeroki zestaw informacji na temat środowiska gminy, jej społeczności i gospodarki, może stanowić podstawę dla sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych oraz opracowania ofert ukierunkowanych na potencjalnych inwestorów.

Wziąwszy pod uwagę powyższe cele oraz zapisy projektu mpzp ocenia się, że przeznaczenie obszaru objętego ocenianym projektem mpzp są zgodne z zapisami Studium.

IV.3. Powiązanie ustaleń projektu planu miejscowego z innymi dokumentami

Stosownie do ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zapisy projektu miejscowego planu (część tekstowa i graficzna) muszą być zgodne z zapisami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a rada miejska uchwała plan miejscowy dopiero po stwierdzeniu jego zgodności ze studium. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy sporządza się w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

IV.4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu miejscowego

W przypadku niepodjęcia realizacji założeń projektu mpzp, mogłyby wystąpić zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Do aspektów pozytywnych pod względem ochrony środowiska naturalnego można by zaliczyć głównie ogólny brak potencjalnej ingerencji w niektóre komponenty środowiska przyrodniczego, takie jak: powierzchnia ziemi, gleby, fauna i flora, występujące w większym lub mniejszym stopniu niemal w przypadku każdej inwestycji. Nie uległyby zmianie krajobraz terenu objętego projektem mpzp – nie wprowadzono by przede wszystkim większej ilości zabudowań, szczególnie północnej części obszaru objętego projektem mpzp. Należy jednak spojrzeć, że w stanie obecnym rzeźba terenu oraz gleba na obszarze objętym projektem mpzp są silnie przekształcone. Gleby na tym terenie mają wiele cech gleb antropogenicznych. W wyniku wieloletniego użytkowania rolnego na niektórych obszarach omawianego terenu występuje warstwa płuzna, profil glebowy jest całkowicie przekształcony. Również w wyniku gospodarki leśnej profil glebowy został zmieniony na znacznym obszarze. Brak jest naturalnych zbiorowisk roślinnych, fauna większości omawianego obszaru jest także synantropijna, z reguły o eurytopowym charakterze. Długotrwałe osadnictwo na tym terenie i wszystkie związane z nim działania (uprawa roli, powstanie zabudowań, ciągów komunikacyjnych itd.) spowodowały silne i trwałe zmiany w rzeźbie terenu. Wiele z funkcji przewidzianych w projekcie mpzp jest obecnie realizowanych, np. funkcja mieszkalna, czy turystyka i rekreacja. Nie uległyby zmianie krajobraz terenu objętego projektem mpzp – ograniczony byłby teren zabudowy mieszkaniowej, być może nie powstałyby tu budynki mieszkalne. Z drugiej strony w bliskim otoczeniu obszaru objętego projektem mpzp występują już budynki o podobnym charakterze, więc realny wpływ podczas realizacji projektu mpzp na krajobraz tego miejsca, niewielkiego zresztą stosunkowo obszaru, byłby ograniczony. Poza tym stan czystości środowiska omawianego terenu prawdopodobnie utrzymywał by się na dotychczasowym poziomie, a nie uległ potencjalnemu obniżeniu w związku z ustaleniami lokalizacji terenów emisyjnych (np. zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, drogi). Na tych terenach bowiem będzie występowała emisja niezorganizowana. Istnieje jednak szereg potencjalnie negatywnych czy też mało korzystnych konsekwencji braku realizacji postanowień projektu mpzp. Przykładem może być brak gwarancji na zachowanie obszaru przeznaczonego pod tereny leśne/zieleni. Realizacja ustaleń projektu mpzp nie zmieni w znacznym stopniu dotychczasowego środowiska (w stosunku do stanu obecnego), a jednocześnie stworzy mieszkańcom tej części

gminy nowe możliwości rozwoju, nie istnieją więc przesłanki przemawiające za rezygnacją z realizacji analizowanych zapisów.

Co istotne, zgodnie z zapisami projektu mpzp, nie przewiduje się lokowania instalacji, których funkcjonowanie mogłoby powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości, na które wymagane byłoby uzyskanie pozwolenia zintegrowanego. Nie planuje się tu także lokalizacji zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.³¹

V OCENA SKUTKÓW WPLYWU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU MPZP NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA ORAZ NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE JAKO CAŁOŚĆ

Przy sporządzaniu niniejszej prognozy autorka projektu mpzp uwzględniła wszystkie aspekty ochrony środowiska, a zapisy ustaleń projektu mpzp przygotowano tak, by w możliwie największym stopniu ograniczyć negatywny wpływ skutków jego realizacji na środowisko oraz zdrowie ludzi. Założono również, że dalsze zagospodarowanie terenów objętych projektem mpzp będzie się odbywało przy maksymalnym zakresie zainwestowania, dopuszczonym w projekcie mpzp. Przewidywane potencjalne oddziaływania na środowisko analizowanego obszaru będące skutkiem realizacji postanowień projektu mpzp związane są przede wszystkim z lokalizacją na tym terenie obszaru drogi publicznej oraz terenów zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej, które jak każda inwestycja jest ingerencją w środowisko. Istotne pod kątem ochrony środowiska przyrodniczego jest także usytuowanie terenów sportu i rekreacji. Należy pamiętać, że są to tereny w większości już zagospodarowane.

V.1. Wpływ na warunki klimatyczne i stan higieny atmosfery

Topoklimat oraz stan higieny atmosfery obszaru objętego projektem mpzp są wypadkową szeregu czynników zarówno o charakterze naturalnym, jak i antropogenicznymi działaniami dokonywanymi w przeszłości i obecnie. W znacznej większości działań i kierunków rozwoju projekt mpzp przewiduje kontynuację dotychczas przyjętych rozwiązań. Ocenia się jednak, że kilka zapisów może przyczynić się do pewnych zmian składu powietrza atmosferycznego, zarówno w skali gminy, jak i szerszej.

Do najważniejszych działań proponowanych w projekcie mpzp mogących mieć potencjalny wpływ na topoklimat i stan higieny atmosfery należą:

- (1) Przebudowa/budowa obiektów liniowych – dróg (tereny KD, KDW, KD-G/WS)
- (2) Rolnicze wykorzystywanie gruntów (teren R)
- (3) Zachowanie terenów leśnych i zalesianie oraz nasadzenia roślinności (tereny Z, ZL, R, WS, pośrednio ZP)
- (4) Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej (*de facto* na wszystkich zabudowanych terenach, tereny K)

³¹ w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska

(1) Przebudowa/budowa obiektów liniowych – dróg: w tym zakresie projekt mpzp przewiduje zachowanie DW163 oraz dróg niższej kategorii, a także budowę nowych, lokalnych dróg. Ogólnie, dla przedsięwzięć drogowych oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na jakość powietrza atmosferycznego można podzielić na dwa etapy: I – etap budowy oraz II – etap eksploatacji. Niezależnie od etapu, w wyniku ingerencji w teren nastąpią emisje substancji gazowych powodujące pogorszenie składu powietrza atmosferycznego. Wśród nich znajdują się tzw. gazy cieplarniane (przede wszystkim CO₂) oraz spaliny. Skład jakościowy i ilościowy spalin jest zależny od rodzaju silnika i paliwa. Generalnie, najistotniejszymi substancjami powszechnie występującymi w spalinach są: tlenek węgla, tlenki azotu, tlenki siarki, aldehydy, węglowodory, ozon, pył zawieszony i inne.³² Na etapie budowy oddziaływanie będzie ograniczone do stosunkowo małej powierzchni terenu. Także ilość pojazdów zaangażowana w prace wykonawcze, w stosunku do liczby docelowej ruchu drogowego, będzie niewielka. W związku z tym, nie przewiduje się znaczących, trwałych negatywnych skutków dla jakości powietrza gminy Czaplinek, w tym obszaru objętego projektem mpzp, wynikających z etapu budowy. Wielkość niepożądanego emisji dwutlenku węgla podczas kładzenia mas asfaltowych w znacznej mierze będzie zależała od zastosowanych technologii i metod – będzie możliwe zastosowanie metod powodujących niższe emisje zanieczyszczeń do powietrza.

Prognozuje się, że na etapie eksploatacji dróg emisje spalin będą większe niż podczas fazy budowy, jednocześnie jednak rozłożone w czasie i w przestrzeni. Prognozowany wzrost ruchu pojazdów w regionie będzie niewielki, ale pozwala sądzić, że tendencja emisji spalin do atmosfery będzie delikatnie wzrastała. Z drugiej strony, zastosowanie środków łagodzących oraz wdrażanie nowych technologii (zarówno konstrukcyjnych – silników, jak i materiałów pędnych – paliw) pozwoli na ograniczenie potencjalnego negatywnego wpływu na omawiany obszar. Reasumując – nie będzie to wpływ znaczący.

(2) Rolnicze wykorzystywanie gruntów: dotyczy znacznego obszaru (~1,2 km²) w południowej części terenu objętego projektem mpzp. Funkcje pełnione na terenie użytków rolnych będą kontynuowane bez większych zmian, w wyniku czego nie należy spodziewać się znaczących zmian z tego tytułu. Co więcej, w perspektywie długookresowej, w wyniku prognozowanej wymiany maszyn rolniczych przez rolników, mogą nastąpić pewne spadki ilości zanieczyszczeń czy nawet eliminacja niektórych z nich (np. w nowoczesnych silnikach wysokoprężnych udało się uzyskać całkowite spalanie ditlenku azotu,³³ natomiast starsze technologicznie ciągniki rolnicze i kombajny – baza maszynowa dominująca w gospodarstwach rolnych powiatu drawskiego – charakteryzują się wyższymi emisjami oraz niecałkowitym spalaniem m.in. wspomnianego ditlenku azotu). Coraz powszechniejsze stają się także stosowanie biopaliw, których produkcja odbywa się z wykorzystaniem biokomponentów pozyskiwanych ze źródeł „czystszych środowiskowo” w stosunku do procesów obróbki ropy naftowej. Ponadto sam proces spalania tego rodzaju paliw powoduje wytworzenie mniejszej ilości zanieczyszczeń względem spalania ropy.³⁴ Warto podkreślić

³² za: van Loon G.W., Duffy S.J. 2008. Chemia Środowiska. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

³³ za: van Loon G.W., Duffy S.J. 2008. Chemia Środowiska. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

³⁴ za: van Loon G.W., Duffy S.J. 2008. Chemia Środowiska. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

także wzrastającą tzw. świadomość ekologiczną rolników oraz ich wiedza ogólna na temat tzw. zrównoważonego prowadzenia upraw i hodowli. Stosowanie na coraz szerszą skalę Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej pozwala znacznie ograniczać (w niektórych przypadkach nawet całkowicie eliminować) przedostawanie się do atmosfery zanieczyszczeń gazowych, w tym także stanowiących odory.

(3) Zachowanie terenów leśnych i zalesianie oraz nasadzenia roślinności: generalnie, zwiększenie powierzchni zalesionej oraz nasadzenia roślinności pozytywnie wpływają na jakość powietrza atmosferycznego. Natomiast wpływ na topoklimat uwarunkowany jest kilkoma czynnikami – przede wszystkim zależy od: (1) lokacji nasadzeń, szczególnie względem istniejących powierzchni leśnych i zabudowań; (2) sposobu nasadzeń (gęstość siewu/sadzenia); (3) składu gatunkowego wybranych roślin. Z reguły zwiększenie lesistości czy nasadzeń roślinności poprawia także topoklimat, jednakże wspomniane czynniki mogą stanowić barierę dla właściwej cyrkulacji powietrza. Dlatego ważne jest dobranie odpowiedniej lokalizacji by nie tworzyć barier fizycznych dla swobodnych ruchów powietrza i unikać tworzenia warunków dla formowania się zastoisk powietrza. Celem kształtowania wymuszonego obiegu powietrza należy zastosować odpowiednią ilość nasadzeń dobranych nieprzypadkowo gatunków drzew. Należy bowiem pamiętać o takich choćby aspektach jak: różne powierzchnie „bryły” tworzone przez poszczególne gatunki drzew; odporność na warunki atmosferyczne; swoiste reakcje fizjologiczne roślin (np. gatunki iglaste rosnące w zacienieniu wykazują tendencję do utraty igieł – osłabienie funkcji wiatrochronnej czy estetycznej) i inne. Ocenia się, że położenie terenów leśnych oraz miejsca wskazane do dalszego zalesiania i tworzenia nasadzeń zieleni są prawidłowe dla korzystnego kształtowania jakości powietrza na omawianym terenie oraz poprawy topoklimatu.

(4) Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej: korzystnie wpłynie na badany komponent środowiska. Spowoduje to bowiem ograniczenie potencjalnego bezpośredniego i pośredniego przedostawania się do atmosfery zanieczyszczeń takich jak np. amoniak. Zanieczyszczenia te mogłyby przedostawać się do atmosfery w wyniku zanieczyszczenia wód powierzchniowych i stąd drogą parowania, bądź też bezpośrednio z nieszczelnych systemów oczyszczalni przydomowych i szamb. Zapisy projektu mpzp zakazują powstawania nowych przydomowych oczyszczalni ścieków co jest korzystnym zapisem, gdyż w ten sposób zmniejsza się ilość potencjalnych źródeł powstawania zanieczyszczeń. Mniej korzystnym rozwiązaniem jest odprowadzenie ścieków bytowych i komunalnych do szczelnych zbiorników bezodpływowych do czasu realizacji kanalizacji sanitarnej. Takie rozwiązanie dopuszczono w projekcie miejscowego planu. Wprowadzenie takiego rozwiązania może stanowić trudną w kontroli sieć potencjalnych emiterów zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-glebowego i atmosfery. Z drugiej strony stanowi to gwarancję zbierania ścieków u źródła i eliminowanie większości zanieczyszczeń, które mogłyby być wprowadzane do ziemi lub do wód.

Reasumując, realizacja zapisów projektu mpzp nie przyczyni się do pogorszenia stanu higieny atmosfery, zwieszenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych powyżej poziomów dopuszczalnych oraz niekorzystnych zmian topoklimatu gminy Czaplinek.

Zgodnie z zapisami projektu mpzp nie przewiduje się lokowania instalacji, których funkcjonowanie powodowałoby wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, na które wymagane byłoby uzyskanie pozwolenia³⁵. Ponadto wiele rozwiązań zaproponowanych w projekcie mpzp może wręcz poprawić jakość powietrza atmosferycznego i topoklimat omawianego terenu.

V.2. Wpływ na klimat akustyczny

Do najważniejszych działań proponowanych w projekcie mpzp mogących mieć potencjalny wpływ na klimat akustyczny gminy Czaplinek należą:

- (1) Przebudowa/budowa obiektów liniowych – dróg (tereny KD, KDW, KD-G/WS)
- (2) Rolnicze wykorzystywanie gruntów (teren R)
- (3) Funkcjonowanie terenów sportu i rekreacji, usług turystyki, zabudowy lotniskowej i usług turystycznych oraz terenów zabudowy lotniskowej (tereny US, Ut, ML/Ut, ML).

(1) Przebudowa/budowa obiektów liniowych – dróg: w tym zakresie projekt mpzp przewiduje powiązanie układu komunikacyjnego obszaru objętego planem z siecią dróg zewnętrznych, które ma się odbyć publicznymi drogami dojazdowymi i drogami wewnętrznymi. Ogólnie oddziaływanie lokalizacji dróg na klimat akustyczny można podzielić na dwa etapy: I – etap budowy oraz II – etap eksploatacji. Warto podkreślić, że to na etapie budowy spodziewane są największe emisje hałasu; będzie to jednak hałas krótkotrwały, nie kumulujący się w czasie. Podczas eksploatacji, w wyniku zastosowanych środków łagodzących (np. nasadzenia drzew) lub ograniczeń administracyjnych będzie można ograniczyć skutki emisji hałasu z pojazdów silnikowych. Poza tym nie przewiduje się znacznego natężenia ruchu drogowego w rejonie obszaru objętego projektem mpzp.

(2) Rolnicze wykorzystywanie gruntów: kontynuacja tego sposobu gospodarowania zasobami gminy będzie powodowała dalsze emisje hałasu. Są to jednak emisje czasowe, nie kumulujące się oraz najczęściej o źródle emisji z dala od obszarów, dla których przestrzegany powinien być komfort akustyczny (emisje hałasu związane głównie z pracami w polu, najczęściej oddalonych od siedzib ludzkich). Ponadto ocenia się, że w wyniku stopniowej modernizacji i wymiany zasobów maszynowych przez rolników gminy Czaplinek, nastąpi w dłuższym okresie czasowym poprawa komfortu akustycznego. Nowsze bowiem maszyny rolnicze odznaczają się wyższą kulturą pracy silników co ma przełożenie na niższą emisję hałasu. Ponadto wyższa sprawność tych maszyn oraz zastosowanie zdobyczy technologicznych w technicznych rozwiązaniach skracają na ogół czas pracy tych maszyn potrzebny do wykonania założonej pracy, a więc także czas emisji hałasu.

(3) Funkcjonowanie terenów sportu i rekreacji, usług turystyki, zabudowy lotniskowej i usług turystycznych oraz terenów zabudowy lotniskowej: nie powinno wpłynąć negatywnie na klimat akustyczny na obszarze objętym projektem mpzp. Wniosek ten oparty jest przede wszystkim na dwóch przesłankach. Po pierwsze – tereny ML, ML/Ut, US oraz Ut znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Stare Drawsko, przez co na jego obszarze wartość poziomu hałasu będzie zależna głównie od sąsiedztwa wsi. Stare Drawsko jest lotniskiem Pojezierza

³⁵ w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska

Drawskiego. Znajdują się tu warunki do uprawiania wędkarstwa, sportów wodnych, spływy kajakowe rzeką Drawą, miejsca biwakowania, pola namiotowe, ośrodki wypoczynkowe, wokół tereny porośnięte lasami. Drugi powód, dla którego poziom hałasu nie powinien być tu przekroczony w wyniku realizacji ustaleń planu to specyfika planowanego użytkowania tego terenu. Użytkowanie tego terenu będzie odbywało się na ogół w ramach powszechnego korzystania ze środowiska. W razie realizacji budowli i urządzeń służących turystyce i rekreacji powinno się unikać rozwiązań powodujących przekraczanie dopuszczalnych poziomów hałasu, a więc należy założyć, że każde konkretne rozwiązanie zagospodarowania tego terenu będzie musiało spełniać określone kryteria ochrony przed hałasem na terenach ML, US i Ut. Na poziomie projektu mpzp ochronie akustycznej będą służyły także zapisy ograniczające powierzchnię zabudowy do maksymalnie 20% (tereny ML oraz ML/Ut), 20-30%³⁶ powierzchni działki budowlanej (tereny Ut) i 30% (teren US, na którym już istnieje budynek). Ponadto na terenach ML, US i Ut został określony minimalny obszar, który ma być przeznaczony na teren biologicznie czynny. Ograniczy to z jednej strony obszar przeznaczony pod inwestycje, a z drugiej zwiększy powierzchnię do bytowania dla organizmów żywych. Szczegółowe działania na rzecz ochrony klimatu akustycznego będą musiały być zawarte w decyzjach administracyjnych dla inwestycji stanowiących potencjalne źródła ponadnormatywnego hałasu.

W celu prawidłowego kształtowania klimatu akustycznego w odniesieniu do terenów wymagających komfortu akustycznego w środowisku, w razie konieczności wskazuje się podjęcie działań poprawiających klimat akustyczny na danym terenie. Mogą to być m.in. czynności: zachowanie bezpiecznej odległości pomiędzy terenami, dla których musi być zachowany odpowiedni komfort akustyczny a źródłami hałasu; planowanie przegród przeciwhałasowych w przypadkach, w których zachowanie bezpiecznej odległości od źródeł hałasu nie jest możliwe; przekształcanie terenów zabudowy rozmieszczonej wzdłuż źródeł hałasu o dużej emisji w np. tereny zabudowy usługowej – nieposiadające wymagań akustycznych; ograniczenie ruchu i parkowania pojazdów ciężkich na terenach wymagających utrzymania odpowiedniego komfortu akustycznego, poprzez odpowiednie zakazy ruchu i organizowanie wydzielonych parkingów czy w końcu poprzez stosowanie administracyjnych ograniczeń prędkości obniżających poziom hałasu generowany przez ruch uliczny. Włączenie nowych układów komunikacyjnych należy rozwiązać za pomocą dróg lokalnych, poza pasem drogi wojewódzkiej. Nowe obiekty budowlane powinny być lokalizowane na obszarach gwarantujących zachowanie komfortu akustycznego (dla terenów podlegających ochronie akustycznej), poza zasięgiem negatywnych oddziaływań (tzn. nadmiernych emisji hałasu, wibracji). W przypadku gdy na terenach podlegających ochronie akustycznej możliwe są przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu, należy bezwzględnie zastosować skuteczne środki techniczne i inne, zmniejszające te emisje hałasu do poziomu dopuszczalnego, określonego w przepisach szczególnych. Konsekwentnie realizowane ww. działania w optymalnym stopniu zabezpieczą tereny wymagające zachowania komfortu akustycznego w środowisku przed ponadnormatywnymi emisjami hałasu i pogorszeniem klimatu akustycznego.

³⁶ w zależności od numeru wydzielenia Ut

V.3. Oddziaływanie na warunki wodne

Zagrożenie wód podziemnych wynikające z działalności człowieka w kontekście gospodarowania wodami należy rozumieć jako potencjalną możliwość pogorszenia jakości lub zmniejszenia ilości wód, prowadząca do ograniczenia dostępnych do wykorzystania zasobów wód podziemnych dobrej jakości. Z przyrodniczego punktu widzenia zagrożenie wód podziemnych to możliwość zmiany ilości bądź cech fizyczno-chemicznych wody w stosunku do warunków naturalnych, na ogół spowodowanej bezpośrednio lub pośrednio działalnością człowieka.³⁷ Ogólne przedstawienie zagrożeń wód podziemnych mogących potencjalnie występować na terenie gminy Czaplinek przedstawiono w tabeli nr 3. Poniżej przedstawiono analizę stanu i zagrożeń dla wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Czaplinek. Co istotne, obszar objęty opracowaniem leży poza obrębem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP). Dlatego ingerencje w teren potencjalnie mogące doprowadzić do zanieczyszczeń wód czy gleb nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla wód podziemnych mających strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej kraju.

Zagrożenie ilościowe (zmniejszenie zasobów wód)	Zagrożenie jakościowe wód (zanieczyszczenie, pogorszenie jakości)	
	Przyczyny/ogniska zanieczyszczeń	Zmiany krążenia wód, które wywołują zmiany chemiczne
(1) Zmiany warunków krążenia wód (2) Niewłaściwie wykonane melioracje (3) Odwodnienia budowlane (4) Nadmierna eksploatacja zasobów wód (5) Ograniczenie zasilania	(1) Spływy i przesiąkanie zanieczyszczonych wód środkami ochrony roślin oraz nawozami (2) Deponowanie zanieczyszczeń atmosferycznych z opadem i przesiąkanie (3) Zanieczyszczenia wód powierzchniowych (4) Awarie i katastrofy	(1) Nadmierna eksploatacja wód zmieniająca warunki hydrochemiczne (2) Łączenie poziomów wodonośnych o różnej jakości wód (3) Przecięcie lub usunięcie warstw izolujących (4) Nawadnianie i melioracje rolnicze (5) Piętrzenie i infiltracja zanieczyszczonych wód powierzchniowych

Tabela 3. Potencjalne zagrożenie wód podziemnych na terenie gminy Czaplinek. Na podstawie: Macioszyk A. (red.). 2006. Podstawy hydrogeologii stosowanej. PWN, Warszawa, zmienione.

Wraz z realizacją zabudowy na obszarze objętym projektem mpzp powstaną nowe źródła ścieków bytowych i komunalnych. Odprowadzanie ścieków bytowych lub komunalnych będzie realizowane docelowo do sieci kanalizacji sanitarnej. Mniej korzystnym rozwiązaniem jest odprowadzenie ścieków bytowych i komunalnych do szczelnych zbiorników bezodpływowych do czasu realizacji kanalizacji sanitarnej. Takie rozwiązanie dopuszczono w projekcie miejscowego planu. Lokalizacja zbiorników bezodpływowych na ścieki może potencjalnie spowodować zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego oraz destabilizację stosunków wodnych. Należy jak najszybciej dążyć do utworzenia systemu kanalizacji zbiorczej, co w tym przypadku jest możliwie najlepszym rozwiązaniem. Kontrola jednego, spójnego systemu jest bowiem prostsza a przede wszystkim skuteczniejsza, niż kontrolowanie pojedynczych, rozproszonych systemów oczyszczalni przydomowych / zbiorników bezodpływowych. Co ważne, zarządzający systemem kanalizacyjnym w oparciu o pełną wiedzę na temat stanu technicznego tego systemu skuteczniej może przeprowadzać

³⁷ za: Macioszyk A. (red.). 2006. Podstawy hydrogeologii stosowanej. PWN, Warszawa.

prace konserwujące i naprawcze. Dzięki takiemu rozwiązaniu środowisko gruntowo-wodne będzie lepiej chronione. Nie mniej zastosowanie zbiorników bezodpływowych, szczególnie w perspektywie do kilku lat – samo w sobie jest korzystne; zapewnia bowiem podstawową ochronę środowiska gruntowo-wodnego.

Na etapie prac budowlanych związanych z przebudową/budową dróg, może wystąpić, teoretycznie, zaburzenie stosunków wodnych obszarów bezpośrednio przyległych do planowanych dróg. Może to być konsekwencją prac ziemnych, podczas których może nastąpić przecięcie lokalnych warstw wodonośnych i stworzenie w ewentualnych wykopach baz drenażu z terenów przyległych. W przypadku realizacji dróg w wykopie może zaistnieć konieczność sztucznego, okresowego obniżenia poziomu zwierciadła wód gruntowych. Zmniejszenie nadkładu gruntów nad warstwami wodonośnymi lub też ich całkowite odsłonięcie stworzy zagrożenie zanieczyszczenia wód gruntowych, które staną się bardziej narażone na przedostanie się produktów naftowych z pracujących maszyn i pojazdów. Ewentualne odwodnienia wykopów mogą przyczynić się do zamulenia i zanieczyszczenia okolicznych rowów melioracyjnych, do których wody będą odprowadzane z pompowań depresyjnych. Ponadto przy nieumiejętnym prowadzeniu prac niwelacyjnych może dojść do zasypania rowów melioracyjnych. W fazie eksploatacji dróg największe zagrożenie dla wód gruntowych stanowią substancje ropopochodne, które mogą przedostać się do środowiska gruntowo-wodnego.

Z przedstawionych w tabeli 3. zagrożeń w wyniku realizacji zapisów projektu mpzp, poza wspomnianymi powyżej inwestycjami, mogą wystąpić:

- (1) *Potencjalne zagrożenie wystąpienia lokalnych odwodnień w wyniku prac związanych z posadowieniem nowych budynków*; przedsięwzięte środki oraz warunki zapewniające wymóg ochrony warstw wodonośnych będą musiały być sprecyzowane w projektach budowlanych, w decyzjach o pozwoleniu na budowę. W tym kontekście ważny jest zapis w projekcie miejscowego planu: zakaz budowy instalacji, urządzeń oraz budowli powodujących trwałą zmianę stosunków wodnych.
- (2) *Możliwość zanieczyszczeń wód powierzchniowych i pośrednio podziemnych w wyniku przedostania się zanieczyszczeń rolniczych i towarzyszących: nawozów sztucznych, środków ochrony roślin oraz smarów i olejów*; wzrost świadomości (oraz w ostatnich latach – wzrost cen nawozów i środków ochrony roślin) powoduje, że dziś rolnicy w gminie Czaplinek stosują mniej środków chemicznych wspomagających produkcję żywności, a także lepiej dobierają terminy ich wykorzystania.
- (3) *Potencjalne zanieczyszczenie wód powierzchniowych związanych z rozwojem turystyki* – w obecnej wersji projektu mpzp powierzchnia przeznaczona pod tereny rekreacji została dość mocno ograniczona; dodatkowo minimalna powierzchnia działki pod zabudowę usług turystyki, zabudowy lotniskowej i usług turystycznych oraz zabudowy lotniskowej są rozsądnymi środkami ograniczającymi ogólne oddziaływanie na środowisko wodne. Ponadto respektowanie zapisu w projekcie mpzp o zakazie „lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego w zakresie infrastruktury technicznej lub drogowej,

z uwzględnieniem pozostałych ustaleń planu” zapewni ochronę środowiska gruntowo-wodnego.

Poza zagrożeniami wynikającymi z realizacji projektu mpzp istnieje także szereg pozytywnych zmian. Są to przede wszystkim: (1) inwestycje w sieć kanalizacji oraz wodociągi; (2) szereg pozytywnych rozwiązań dotyczących poprawy jakości powietrza (przedstawione w podrozdziale V.1 oraz IX) przyczyniających się do mniejszej ilości deponowanych z opadem atmosferycznym zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego.

V.4. Wpływ na degradację powierzchni gruntu i gleb

Niewielkich, z uwagi na skalę, zmian ukształtowania terenu można się spodziewać w strefach tras komunikacyjnych. Proces inwestycyjny spowoduje niewielkie zmiany krajobrazowe, polegające na rozcięciu naturalnych form geomorfologicznych w wyniku prac makro- i mikroniwelacyjnych. Przekształcenia powierzchni ziemi w wyniku ww. inwestycji będą trwałe. Z drugiej zaś strony odbywać się będą na w znacznej mierze przekształconych gruntach antropogenicznych. Dlatego ogólne znaczenie tej zmiany nie jest, zdaniem autorów, szczególnie duże. Na pozostałym obszarze objętym prognozą także nie przewiduje się większych przekształceń powierzchni ziemi. Zmiany te będą miały raczej charakter lokalny i mało istotny. Niewielkiej niwelacji mogą ulec jedynie tereny, na których staną nowe budynki oraz powstaną lokalne drogi i elementy infrastruktury technicznej. Prace związane z realizacją tego typu zagospodarowania zawsze wiążą się z nieodwracalnym zniszczeniem powierzchni ziemi i gleby: powstają nasypy z gruntu wybranego pod fundamenty nowych obiektów budowlanych oraz z wykopów pod sieci podziemnej i naziemnej infrastruktury technicznej. Wykopy związane z fundamentowaniem budynków powodują powstawanie mas ziemnych, które należy w odpowiedni sposób zagospodarować w obrębie działki budowlanej, zgodnie z zapisem w projekcie mpzp. Prace ziemne będą dotyczyły strefy przypowierzchniowej gruntu. W efekcie końcowym powierzchnia terenu zostanie miejscami nieznacznie podniesiona, bez zasadniczego wpływu na jego ogólną konfigurację. Należy przypuszczać, że większość projektowanych obiektów będzie miała standardowe posadowienie, czyli do głębokości ok. 2,0 m p. p. t. i w tych przypadkach przekształcenia rzeźby związane z zainwestowaniem będą niewielkie. Ponadto na terenach objętych projektem mpzp nastąpi ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej. Powierzchnie biologicznie czynne są korzystne dla stanu gleb i rzeźby terenu. W zależności od konkretnych rozwiązań mogą one umożliwić zachodzenie procesów biochemicznych w glebach. Ponadto na terenach biologicznie czynnych nie powstaną obiekty o znacznej objętości i masie, dzięki czemu nie będą oddziaływały znaczne siły nacisku na strukturę gleby i rzeźbę terenu, w efekcie nie niszcząc ich.

Przekształcenia powierzchni ziemi zależeć będą w dużej mierze od rozwiązań technicznych. Dla optymalnego zabezpieczenia powierzchni ziemi i gleby przed degradacją, prace budowlane należy prowadzić tak, aby zapobiec ewentualnym zjawiskom geomechanicznym. Prace ziemne tj. niwelacje i wykopy należy wykonywać w okresach o niskich opadach, a odsłonięte powierzchnie trzeba zabezpieczać przed możliwością

niekontrolowanych przepływów wód opadowych lub spływowych. Rowy odwodnieniowe należy zabezpieczyć technicznie lub biologicznie przed erozyjnym działaniem wody.

Istotną będzie kontynuacja rolniczego wykorzystania gruntów. Z jednej strony może to prowadzić do dalszego pogłębiania się efektów niekorzystnych (nasileniu efektu podeszwy płużnej, zanieczyszczenie środowiska gruntowego środkami chemicznymi i ropopochodnymi), z drugiej zaś obserwuje się wzrost świadomości rolników i w efekcie pozytywnych działań wynikających ze stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Także wspomniana w poprzednich rozdziałach prognozowana sukcesywna wymiana sprzętu rolniczego powinna przełożyć się na niższe emisje zanieczyszczeń deponowanych do gleby. W efekcie wiele aspektów jakości gleby i całego środowiska gruntowego może być poprawionych. Nie będą to jednak efekty wynikające z realizacji projektu mpzp i nie są od niego zależne.

V.5. Oddziaływanie na szatę roślinną, faunę i formy ochrony przyrody, w tym na różnorodność biologiczną

Generalnie zapisy projektu mpzp dotyczące szaty roślinnej zmierzają do jej optymalnej ochrony oraz jej wzbogacenia, a także wzmocnienia naturalnych siedlisk. Projekt mpzp zapewnia pełną ochronę najcenniejszych terenów zieleni w gminie, w tym głównie lasów, poprzez zapisy o ich zachowaniu oraz dopuszczeniu dalszego zalesiania. Realizacja zapisów projektu mpzp spowoduje poprawę wielu elementów środowiska. Do najważniejszych z planowanych działań w projekcie mpzp należą:

- wprowadzanie nowych zadrzewień i zalesień
- ochrona cieków wodnych co pozwoli podtrzymać, a w wielu miejscach przywrócić bogactwo flory wodnej, błotnej i zmiennowilgotnej i ożywi procesy glebotwórcze
- ochrona akustyczna terenów wymagających zachowania komfortu akustycznego, zgodnie z przepisami odrębnymi
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego w zakresie infrastruktury technicznej lub drogowej
- zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych
- zakaz utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych.

Potencjalna realizacja zalesień na obszarze wyznaczonym, zgodnie z rysunkiem, dostosowując drzewostan do warunków siedliskowych, jest na ogół pozytywnie dla ochrony miejscowej przyrody. W przypadku omawianego projektu mpzp bowiem znaczna część obszarów wytypowanych do potencjalnego zalesienia stanowi tereny gruntów ornych, a także już istniejących lasów i terenów przyleśnych. Jednocześnie w większości przypadków są to tereny położone korzystnie względem istniejących kompleksów leśnych czy też na tle systemu cieków wodnych (naturalnych i sztucznych). Ma to duże znaczenie w kształtowaniu lokalnych korytarzy ekologicznych dla różnych zwierząt (m.in. drobnych ssaków czy ptaków leśnych). Z drugiej strony zaś eliminacja areału gruntów ornych ograniczy/zmieni także bazę

pokarmową dla zwierząt w tym obszarze. Nie mniej jednak siedliska leśne także stanowią bazę pokarmową, często bardziej różnorodną i stymulującą zasiedlenie przez większą liczbę gatunków różnych zwierząt niż tereny upraw rolnych.

Ewentualna przebudowa drogi wojewódzkiej nr 163 w przyszłości i budowa lub przebudowa dróg lokalnych również odbywać będzie się w sposób minimalizujący ingerencję w środowisko przyrodnicze. Analizując uwarunkowania przestrzenne i stan rzeczywisty stwierdza się, że każdy możliwy wariant lokalizacyjny wpłynie na jakość i strukturę środowiska przyrodniczego w stopniu porównywalnym a zarazem niewielkim względem stanu istniejącego. Nie ma, zatem na etapie niniejszej prognozy wskazań lokalizacyjnych.

W fazie realizacji innych inwestycji liniowych (wodociągi, kanalizacja) nastąpi negatywne oddziaływanie na szatę roślinną na obszarze realizacji powyższych zadań. Główne zagrożenie spowodowane jest fizycznym usuwaniem roślinności w pasie technicznym robót oraz możliwością zmiany warunków siedliskowych poprzez naruszenie stosunków wodnych i przekształcenie gleb. Ponadto nastąpi okresowe zwiększenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery w wyniku użycia ciężkiego sprzętu. Oddziaływanie to będzie miało jednak charakter czasowy. Nie mniej jednak mogą wystąpić ograniczone w czasie skutki uboczne podwyższonych emisji gazów i pyłów. Wśród nich można wymienić m.in. ogólne czasowe pogorszenie kondycji flory wskutek emisji: dwutlenku siarki (SO_2 – powoduje osłabienie procesu fotosyntezy, degradacja chlorofilu, zakłócenia w transpiracji i oddychaniu, chloroza i in.), tlenków azotu (N_2O , NO , NO_2 – upośledzenie wzrostu i fizjologii roślin), ozonu (O_3 – uszkodzenia liści), pyłów (utrudniają oddychanie, transpirację i asymilację roślinom).³⁸

W fazie eksploatacji oddziaływanie na przyrodę ożywioną obejmować będzie tereny bezpośrednio przyległe do dróg. Związane ono będzie przede wszystkim ze zwiększeniem zanieczyszczeń powietrza oraz ze wzrostem emisji hałasu i wibracji. Spowoduje to odsunięcie się stref bytowania większości zwierząt od obszaru drogi. Jednakże w porównaniu do stanu rzeczywistego na chwilę obecną, spodziewany jest raczej niewielki wzrost ruchu drogowego w regionie co nie wpłynie znacząco na emisję hałasu i wibracji a także zanieczyszczeń (głównie powietrza).

Przeznaczenie terenów pod budownictwo, głównie mieszkaniowe i usługowe, a także turystyczno-rekreacyjne, może spowodować dwojakiego rodzaju skutki. Z jednej strony nastąpi trwałe wyłączenie terenów ze *stricte* przyrodniczego użytkowania. Jest to istotne z uwagi na to, że obszar objęty projektem mpzp leży w granicach obszarów Natura 2000. Z drugiej zaś strony trzeba mieć na uwadze, że w obecnym stanie rzeczywistym znaczna część terenu objętego projektem planu mpzp jest już zabudowana lub zostaje obecnie zabudowywana. Co gorsza, bez uchwalonego mpzp dla omawianego terenu istnieje uzasadnione ryzyko, że nowopowstająca zabudowa może odbiegać od zakładanego całościowo rozwoju tego obszaru. Rozwój przestrzenny w oparciu o projekt mpzp stworzy prawdopodobnie bardziej rygorystyczne na konkretnych terenach wymogi co od ochrony środowiska (gdyż w wyniku ujęcia kompleksowego planowania przestrzennego tego obszaru tereny najcenniejsze będą szczególnie chronione) niż w oparciu o decyzje o warunkach

³⁸ za: Łukasiewicz A., Łukasiewicz Sz. 2009. „Rola i kształtowanie zieleni miejskiej”. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.

zabudowy. Niezwykle ważny dla istoty ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których m.in. ustanowiono obszary Natura 2000 Jeziora Czaplineckie PLH 320039 i (pośrednio) Ostoja Drawska PLB 320019 jest fakt, iż w granicach obszaru objętego mpzp nie występują siedliska przyrodnicze (w rozumieniu Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Analizując zgromadzone dane można też stwierdzić z dużym prawdopodobieństwem, że na obszarze objętym projektem mpzp występują – przynajmniej czasowo – gatunki chronione, wymienione w standardowych formularzach danych wspomnianych obszarów Natura 2000. Mogą one przebywać także w okolicy terenu objętego projektem mpzp. Dlatego celem ochrony narażonych gatunków, w tym szczególnie płochliwych ptaków, konieczne będą działania łagodzące potencjalne oddziaływanie emisji hałasu generowanych podczas budowy m.in. domów. Środki te zaproponowano w rozdziale IX. Szczegółową ocenę oddziaływania wpływu realizacji ustaleń projektu mpzp na obszary Natura 2000 przedstawiono w podrozdziale V.5.1.

Pozostałe ustalenia projektu mpzp nie wpłyną negatywnie na różnorodność biotyczną wspomnianych obszarów, a wręcz mogą przyczynić się do poprawy stanów niektórych z nich (np. poprzez ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i gleb zapisy projektu mpzp propagują poprawę stanu środowiska przyrodniczego jezior omawianego obszaru i wód podziemnych).

Szczególnym celem ochrony Drawskiego Parku Krajobrazowego (DPK) jest zachowanie i popularyzacja jego wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju. Analizując zakazy w Rozporządzeniu Wojewody Zachodniopomorskiego dotyczącego DPK stwierdza się, że większość zakazów jest respektowana. Niestety jeden z zakazów dotyczący zakazu powstania nowych budynków w odległości do 100 m od brzegów jezior może nie być zachowany (szczegóły w podrozdziale V.6). Analogicznie wygląda sytuacja z Obszarem Chronionego Krajobrazu Pojezierze Drawskie. Biorąc pod uwagę obowiązujące Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek, będzie możliwe odstępstwo od powyższego zakazu. Jeżeli chodzi o projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jezioro Drawsko” celem ochrony jest ochrona szaty roślinnej młodogłacjalnych krajobrazów kulturowych na czołowomorenowych wysoczyznach Pojezierza Drawskiego oraz roślinności korytarza ekologicznego rzeki Drawy z jez. Drawsko a także ochrona jeziora wraz z unikatową fauną. Realizacja projektu mpzp nie wpłynie znacząco na cele ochrony omawianej, projektowanej formy ochrony przyrody. Nie będzie bowiem niszczenia cennej roślinności w miejscu jej występowania; brak również zapisów co do przedsięwzięć i/lub inwestycji, które zagrażają realnie poziomowi czystości środowiska gruntowo-wodnego. W projekcie mpzp uwzględniono najważniejsze zakazy ustanowione dla form ochrony przyrody (PK i OChK). Zapisy te przedstawiono w § 5 projektu mpzp. Są to m.in. zakazy:

- lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego w zakresie infrastruktury technicznej lub drogowej, z uwzględnieniem pozostałych ustaleń planu;

- przekształcania naturalnej konfiguracji terenu, z wyjątkiem realizacji inwestycji dopuszczonych ustaleniami planu oraz kształtowania na działkach budowlanych zieleni towarzyszącej tym inwestycjom;
- zasypywania oczek wodnych i bezodpływowych zagłębień terenu;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

Ponadto, zgodnie z § 10, obowiązuje zakaz budowy instalacji, urządzeń oraz budowli powodujących trwałą zmianę stosunków wodnych.

Biorąc pod uwagę powyższe zakazy, które są *de facto* pochodną zakazów zawartych w Rozporządzeniu nr 15/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie Drawskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2005 r., nr 64 poz. 1378) oraz w Rozporządzeniu Nr 4/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2005 r., nr 25 poz. 497) uznaje się, że ich przestrzeganie zapewni ochronę najcenniejszych elementów przyrody i krajobrazu omawianego terenu (w tym zadrzewień podlegających ochronie). Temu celowi będzie służył także zapis „zakaz budowy instalacji, urządzeń oraz budowli powodujących trwałą zmianę stosunków wodnych.” To bardzo istotny - ze względu na ochronę zasobów wodnych gminy - zakaz, którego respektowanie przyczyni się do skutecznej ochrony zarówno ilości jak i jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Realizacja projektu mpzp nie powinna zatem spowodować trwałych zmian stosunków wodnych (których zachowanie jest kluczowe dla siedlisk przyrodniczych oraz miejsc bytowania wielu gatunków zwierząt) na omawianym obszarze. Analizując rzeczywisty stan zagospodarowania oraz przeznaczenie terenów stwierdza się, że będzie to możliwe. Pozostałe zakazy ustanowione dla ochrony DPK będą realizowane na mocy przepisów odrębnych. Dotyczy to m. in. zakazu zabijania zwierząt, wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych, organizowania rajdów motorowych i samochodowych, używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych. Inne zakazy, np. dot. chowu bezściółkowego nie zostały wprowadzone do projektu mpzp, gdyż w ogóle nie wyznaczono terenów, na których można by prowadzić chów zwierząt (na terenie R istnieje zakaz lokalizacji budynków).

Realizacja zalesień pociąga za sobą w większości pozytywne skutki. Należą do nich: (1) ograniczenie procesów erozyjnych, (2) zwiększenie retencji gruntowej, (3) ograniczenie spływu powierzchniowego, (4) zwiększenie powierzchni bytowania lokalnej fauny, (5) poprawa walorów krajobrazowych gminy oraz wzmocnień jej systemu przyrodniczego. Negatywnym skutkiem może być częściowa zmiana warunków siedliskowych szaty roślinnej oraz miejscowe ograniczenie przewietrzania terenu.

V.5.1. Przewidywane znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów NATURA 2000 oraz ich integralność

Na obszarze gminy Czaplinek i na obszarze objętym projektem mpzp znajdują się: (1) Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty PLH320039 Jeziora Czaplineckie; (2) Obszar specjalnej ochrony PLB320019 Ostoja Drawska. Cały obszar objęty projektem mpzp położony jest w granicach ww. obszarów Natura 2000.

PLH320039 Jeziora Czaplineckie

a) Przedmioty ochrony obszaru: (1) **siedliska przyrodnicze:** 3110 Jeziora lobeliowe; 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*; 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*; 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne; 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*; 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*); 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*); 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*); 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane dolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji; 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*); 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*; 7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*); 7220 Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*; 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*); 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*); 9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*); 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino*); 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*). (2) **gatunki zwierząt**³⁹: wydra *Lutra lutra*, mopek *Barbastella barbastellus*, nocek duży *Myotis myotis*, bóbr europejski *Castor fiber*, kumak nizinny *Bombina bombina*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, piskorz *Misgurnus fossilis*, koza pospolita *Cobitis taenia*, skójką gruboskorupowa *Unio crassus* (3) **gatunki roślin:** widłoząb zielony *Dicranum viride*.

b) Istotne zagrożenia realne oraz potencjalne dla obszaru (tj. dla utrzymania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych w tym dla przedmiotu ochrony): elektrownie wodne – brak migracji i bytowania ichtiofauny reofilnej; spływ wód ze stawów rybnych położonych w zlewni jeziora Siecino – eutrofizacja jezior; usuwanie martwych i umierających drzew; kłusownictwo; sukcesja na terenach otwartych; wypalanie traw; nieprawidłowa gospodarka ściekowa i odpadowa; silna presja turystycznorekreacyjna (w tym wydeptywanie, nadmierne użytkowanie); presja inwestycyjna dotycząca zabudowy brzegów jezior; intensyfikacja rolnictwa; wędkarstwo, zabudowa rozproszona; sporty i różne formy czynnego wypoczynku; zaniechanie koszenia (np. dla siedliska 6410); pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych/obiektów rekreacyjnych.

c) Planowany sposób zagospodarowania terenu: zróżnicowana struktura przestrzenna – duży udział terenów zurbanizowanych (zabudowa mieszkaniowa, rekreacyjna, lotniskowa

³⁹ oprócz ptaków; gatunki ptaków podano przy opisie szczegółowym obszaru PLB320019 Ostoja Drawska.

itp., drogi), terenów leśnych (lasów i terenów pod zalesienia) oraz grunty orne. Wysoki udział usług turystyki. Planowane przeznaczenie terenów w znacznym stopniu pokrywa się ze stanem aktualnym w terenie. Największe zmiany – wprowadzenie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i terenów usług w północnej części obszaru objętego projektem mpzp.

PLB320019 Ostoja Drawska

a) Przedmioty ochrony obszaru: (1) gatunki zwierząt: perkozek *Tachybaptus ruficollis*, bąk zwyczajny *Botaurus stellaris*, bączek zwyczajny *Ixobrychus minutus*, bocian czarny *Ciconia nigra*, bocian biały *Ciconia ciconia*, łabędź czarnodzioby *Cygnus bewickii*, łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*, bernikla białolica *Branta leucopsis*, trzmielojad zwyczajny *Pernis apivorus*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, bielik zwyczajny *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, błotniak łąkowy *Circus pygargus*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, rybołów zwyczajny *Pandion haliaetus*, drzemlik *Falco columbarius*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, kropiatka *Porzana porzana*, zielonka *Porzana parva*, derkacz *Crex crex*, żuraw *Grus grus*, batalion *Philomachus pugnax*, łączak *Tringa glareola*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, puchacz *Bubo bubo*, uszatka błotna *Asio flammeus*, włośchatka *Aegolius funereus*, lelek *Caprimulgus europaeus*, zimorodek *Alcedo atthis*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, lerka *Lullula arborea*, świergotek polny *Anthus campestris*, jarzębatka *Sylvia nisoria*, muchołówka mała *Ficedula parva*, gąsiorek *Lanius collurio*, perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*, perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*, czapla siwa *Ardea cinerea*, łabędź niemy *Cygnus olor*, gęgawa *Anser anser*, krakwa *Anas strepera*, cyraneczka *Anas crecca*, cyranka *Anas querquedula*, gągoł *Bucephala clangula*, nurogęs *Mergus merganser*, samotnik *Tringa ochropus*, kormoran *Phalacrocorax carbo*, skójka gruboskorupowa *Unio crassus*, wodnik *Rallus aquaticus*, kokoszka *Gallinula chloropus*, łyska *Fulica atra*, kszczyk *Gallinago gallinago*, słonka *Scolopax rusticola*, brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*, siniak *Columba oenas*.

b) Istotne zagrożenia realne oraz potencjalne dla obszaru (tj. dla utrzymania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych w tym dla przedmiotu ochrony): elektrownie wodne – brak migracji i bytowania ichtiofauny reofilnej; Spływ wód ze stawów rybnych położonych w zlewni jeziora Siecino – eutrofizacja jeziora; Silna presja turystycznorekreacyjna; Presja inwestycyjna dotycząca zabudowy brzegów jezior; Potencjalne zagrożenie stanowi przewidywana intensyfikacja gospodarki rolnej; zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; akwakultura; zanieczyszczenie wód powierzchniowych; tereny zurbanizowane; ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka; wypalanie; spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; odstrzał; drapieżnictwo; gospodarka leśna i plantacyjna; linie elektryczne i telefoniczne; produkcja energii słonecznej i energii wiatrowej; sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze; sieci komunalne i usługowe.

c) Planowany sposób zagospodarowania terenu: zróżnicowana struktura przestrzenna – duży udział terenów zurbanizowanych (zabudowa mieszkaniowa, rekreacyjna, lotniskowa

itp., drogi), terenów leśnych (lasów i terenów pod zalesienia) oraz grunty orne. Wysoki udział usług turystyki. Planowane przeznaczenie terenów w znacznym stopniu pokrywa się ze stanem aktualnym w terenie. Największe zmiany – wprowadzenie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i terenów usług w północnej części obszaru objętego projektem mpzp.

Analiza potencjalnego wpływu realizacji projektu mpzp na cele i przedmioty ochrony, dla których powołano obszary Natura 2000

Przedstawiono poniżej analizę oddziaływania wszystkich istotnych działań, które w sposób znaczący mogłyby wpłynąć na właściwy stan ochrony siedlisk w ramach obszarów Natura 2000, a których realizację przewiduje i/lub umożliwia – także w granicach obszaru obszarów Natura 2000 – projekt mpzp. Do tych przedsięwzięć inwestycyjnych należy zaliczyć przede wszystkim: modernizację dróg, rozbudowę sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej, ekspansję zabudowy w tym głównie mieszkaniowej i usługowej oraz rekreacyjno-turystycznej (w tym letniskowej). Poniżej przedstawiono wpływ powyższych ustaleń projektu mpzp na poszczególne siedliska przyrodnicze oraz gatunki zwierząt stanowiących przedmioty i cele ochrony omawianych obszarów Natura 2000. Dla zagrożonych siedlisk i gatunków podano także przykładowe formy ochrony tych siedlisk oraz gatunków poprzez unikanie, minimalizowanie, łagodzenie bądź kompensację przyrodniczą ewentualnych negatywnych efektów powstałych w wyniku możliwych form antropopresji podyktowanej realizacją projektu mpzp.

Bardzo istotny jest zapis w projekcie mpzp: „dopuszcza się: z wyjątkiem terenów MW, MNR, MN/U i ML lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody Drawskiego Parku Krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu „Pojezierze Drawskie”, oraz na Obszary Natura 2000, w tym w szczególności na cele i przedmioty ochrony, dla których ochrony ustanowiono te Obszary”. Zapis ten powoduje, że z jednej strony nie hamuje się potencjalnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy; z drugiej zaś wszelkie istotne przedsięwzięcia będą mogły być zrealizowane dopiero po szczegółowej ocenie oddziaływania i wykazaniu braku istotnych, negatywnych oddziaływań tych przedsięwzięć na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. W ocenie autorów taki zapis jest wystarczający by chronić obszary Natura 2000 na poziomie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3110 Jeziora lobeliowe: są to siedliska, dla których największymi zagrożeniami są zmiany układów hydrologicznych, lub zasilanie tych ubogich w wapń jezior prowadzi w konsekwencji do alkalizacji wód i eliminuje charakterystyczną roślinność, będąca relikdami borealno-atlantycznymi. Z uwagi na niewystępowanie tych siedlisk na obszarze objętym projektem mpzp i w najbliższym sąsiedztwie oraz specyfikę ww. zagrożeń (większość dotyczy działań bezpośrednio w granicach jeziora i w niedalekim sąsiedztwie) nie przewiduje się negatywnych, znaczących skutków realizacji projektu mpzp na siedliska 3110.

3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*: są to siedliska, dla których największym zagrożeniem jest nawożenie wód dla potrzeb hodowli ryb. Także zasilanie pierwiastkami biogennymi do jeziora ze zlewni powoduje ograniczanie powierzchni łąk podwodnych. Również inne działania *in situ*, jak

osuszanie, usuwanie mechaniczne roślin są szkodliwe. Z uwagi na niewystępowanie tych siedlisk na obszarze objętym projektem mpzp oraz specyfikę ww. zagrożeń (większość dotyczy działań bezpośrednio w granicach jeziora) nie przewiduje się negatywnych skutków realizacji projektu mpzp na siedliska 3140. Jeżeli zaś chodzi o dopływ biogenów wraz ze spływami ze zlewni jezior to należy stwierdzić, że same zapisy projektu mpzp nie mogą nakłaniać rolników do stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Aczkolwiek ocenia się, że same zapisy projektu mpzp, np. zapis o dopuszczeniu zalesienia użytków rolnych stosowaniu odpowiedniej praktyki rolniczej, korzystnie wpłyną na powstrzymanie spływu powierzchniowego biogenów. Tym samym negatywny wpływ na siedlisko 3140 będzie ograniczony względem obecnego stanu.

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*: zagrożenia podobne jak dla siedliska 3140, tj. dopływ dużych ilości pierwiastków biogennych: azotu i fosforu prowadzi do masowych zakwitów fitoplanktonu. Zakwity te zmniejszają przezroczystość wody i eliminują roślinność zanurzoną. Tych siedlisk także nie ma na obszarze objętym projektem mpzp; analogicznie jak w przypadku siedliska 3150 brak jest istotnych realnych zagrożeń dla tych siedlisk, potencjalne zaś zagrożenie deponowania biogenów w glebie i ewentualne migracje tych pierwiastków powinny być ograniczone w myśl stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne: główne zagrożenie to obniżenie poziomu wód gruntowych w zlewni. Brak jest tego siedliska w granicach obszaru objętego projektem mpzp; działania na obszarze omawianego terenu nie przyczynią się do odwodnienia terenu na obszarze, na którym występują siedliska 3160. Są one bowiem położone wiele kilometrów od granicy obszaru objętego projektem mpzp.

3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*: siedlisko 3260 nie występuje na obszarze objętym projektem mpzp. Wśród zagrożeń dla tego typu siedliska należy wymienić: intensyfikację gospodarki rolnej w zlewni, odprowadzanie nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych do rzeki lub do gleby w dolinie, zabiegi melioracyjne w dolinie, kanalizacji koryta rzecznej, budowy zbiorników zaporowych, niewłaściwego prowadzenia lub zaniechania zabiegów pielęgnacji roślinności wodnej i brzegowej. Jak widać większość z powyższych zagrożeń odnosi się do działań *in situ* lub w najbliższej okolicy. Z uwagi na brak siedlisk 3260 w zasięgu (fizycznego kontaktu bezpośredniego czy też pośredniego) oddziaływania opiniowanego dokumentu nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań w wyniku realizacji projektu mpzp. Jedynym zastrzeżeniem może być potencjalnie możliwy transfer biogenów za pośrednictwem cieków wodnych czy też poprzez spływ powierzchniowy. Jednak zapisy projektu mpzp propagujące rozwój kanalizacji na terenie gminy oraz stosowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej mogą wręcz korzystnie oddziaływać na środowisko siedliska 3260.

6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*): brak tego typu siedliska na obszarze objętym projektem mpzp. W celu utrzymania siedliska w przyrodzie konieczne jest prowadzenie czynnej ochrony. Polega ona na ekstensywnym koszeniu powierzchni objętych ochroną prawną w rezerwach lub mobilizacji właścicieli gruntów do utrzymania

dotychczasowej, tradycyjnej formy gospodarowania na użytkach łąkowych. Zagrożeniem jest więc zaprzestanie ekstensywnej gospodarki rolnej oraz zmiany stosunków wodnych czy eutrofizacja. Z uwagi na brak siedlisk 6410 na obszarze objętym projektem mpzp oraz w najbliższej okolicy nie stwierdza się wpływu ustaleń mpzp na stan ochrony tych zbiorowisk roślinnych.

6430 Ziolorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziolorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*): zbiorowiska nie występujące na obszarze obszaru objętego projektem mpzp ani w najbliższej okolicy. Najistotniejsze zagrożenia dla tego siedliska to intensyfikacja rolnictwa. Ponadto istotnym zagrożeniem może być ograniczanie powierzchni nadrzecznych aluwiiów przez wąskie obwałowywanie przeciwpowodziowe, a także wszelkie działania prowadzące do stabilizacji koryta drobniejszych cieków wodnych. Z uwagi na brak siedlisk 6430 na obszarze objętym projektem mpzp oraz w najbliższej okolicy nie stwierdza się wpływu ustaleń mpzp na stan ochrony tych zbiorowisk roślinnych.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*): brak tych siedlisk na obszarze objętym projektem mpzp i w najbliższym sąsiedztwie. Najistotniejsze zagrożenia dla tych siedlisk to: zmiana warunków wodnych, niszczenie fizyczne poprzez zmianę przeznaczenia terenu (np. zabudowa mieszkaniowa, budowa szlaków komunikacyjnych itp.), rezygnacja z ekstensywnego rolnictwa (pokosu). Z uwagi na brak siedlisk 6430 na obszarze objętym projektem mpzp oraz w najbliższej okolicy nie stwierdza się wpływu ustaleń mpzp na stan ochrony tych zbiorowisk roślinnych.

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*); 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*; 7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*); 7220 Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*: żadne z ww. siedlisk torfowych nie występuje na obszarze objętym projektem mpzp oraz w bliskiej okolicy. Generalnie wśród zagrożeń tych typów siedlisk można wskazać na wspólne dla wszystkich: melioracje odwadniające, zmiany stosunków wodnych, zalesianie, ekstensywna i przemysłowa eksploatacja torfu, użytkowanie jako miejsc składowania śmieci i odpadów, eutrofizacja wskutek nadmiernego deponowania biogenów (np. z nawozami). Z uwagi na brak tych siedlisk na omawianym obszarze oraz brak bezpośrednich połączeń (np. ciekami wodnymi) pomiędzy gminą a tymi siedliskami ocenia się, że realizacja wpływów nie będzie wpływała, szczególnie niekorzystnie, na właściwy stan ochrony tych siedlisk. Analogicznie jak w przypadku ww. siedlisk łąkowych tutaj także w niewielkim stopniu można spodziewać się niewielkich, korzystnych reakcji siedlisk na zmniejszenie deponowania biogenów oraz poprawę sieci kanalizacyjnej.

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*): brak tego siedliska na obszarze objętym projektem mpzp. Pewnym zagrożeniem dla buczyn może być obserwowany w ostatnich latach proces „zamierania buka”, powszechny w całym polskim zasięgu tego gatunku, a mający prawdopodobnie złożoną etiologię (m.in. suche okresy wegetacyjne, silna insolacja, wahanie poziomu wód gruntowych, czynniki biotyczne – mszyce i grzyby i in.). Specyfika

zagrożeń tego siedliska wykazuje, że realizacja ustaleń projektu mpzp nie wpłynie na stan ochrony siedliska 9110.

9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*): brak tego siedliska na obszarze objętym projektem mpzp. Pewnym zagrożeniem dla buczyn może być obserwowany w ostatnich latach proces „zamierania buka”, powszechny w całym polskim zasięgu tego gatunku, a mający prawdopodobnie złożoną etiologię (m.in. suche okresy wegetacyjne, silna insolacja, wahanie poziomu wód gruntowych, czynniki biotyczne – mszyce i grzyby i in.). Specyfika zagrożeń tego siedliska wykazuje, że realizacja ustaleń projektu mpzp nie wpłynie na stan ochrony siedliska 9130.

9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*): brak tych siedlisk na obszarze objętym projektem mpzp. Największymi zagrożeniami dla grądów są: (1) nadmierna wycinka drzewostanów, (2) niewłaściwa gospodarka leśna prowadząca do zubożenia składu florystycznego i degeneracji fitocenozy, (3) długotrwała zmiana stosunków wodnych. Wszystkie te formy antropopresji mają znaczenie o ile odbywają się w miejscu lub bliskim sąsiedztwie siedlisk grądowych. Stwierdza się, że brak jest ciągłości hydrologicznej pomiędzy obszarem objętym projektem mpzp a występowaniem grądów, a tym samym ewentualne zmiany poziomu wód gruntowych nie będą rzutowały na siedliska grądowe omawianych obszarów Natura 2000. Stąd wniosek o braku oddziaływania w wyniku realizacji ustaleń projektu mpzp na siedliska grądowe.

91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino*): brak tego siedliska na obszarze objętym projektem mpzp. Podstawowe zagrożenia dla tego siedliska to postępująca redukcja arealu wskutek kontynuacji odwadniania torfowisk i prowadzenia upraw, np. świerka. Z uwagi na to, że zagrożenia te związane są z działaniami bezpośrednimi w miejscu występowania siedlisk oraz z uwagi na znaczne oddalenie tych siedlisk od omawianego obszaru, nie stwierdza się oddziaływania ustaleń projektu mpzp na nie (brak jest także łączności hydrologicznej górnych poziomów wód gruntowych).

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*): zbiorowiska nie występujące na obszarze objętym projektem mpzp. Wśród zagrożeń dla tego typu siedliska należy wymienić: eutrofizację wód, zmiany poziomu wód gruntowych (najniebezpieczniejsze są obniżenia poziomu wód gruntowych), wycinanie lasów (np. z powodu ochrony przeciwpowodziowej). Z uwagi na to, że zagrożenia te związane są z działaniami bezpośrednimi w miejscu występowania siedlisk oraz z uwagi na znaczne oddalenie tych siedlisk od omawianego obszaru, nie stwierdza się oddziaływania ustaleń projektu mpzp na nie (brak jest także łączności hydrologicznej górnych poziomów wód gruntowych).

wydra *Lutra lutra*: do antropogenicznych zagrożeń dla wydry należy zaliczyć śmierć w wyniku zderzeń na drogach oraz w sieciach rybackich. Nie bez znaczenia jest także kłusownictwo. Biorąc pod uwagę zapisy projektu mpzp należy uznać, że potencjalnie najniebezpieczniejsze dla wydr będzie kontynuowanie oraz modyfikacja istniejącego systemu drogowego w gminie Czaplinek. Najwyższa śmiertelność w wyniku potrażeń zwierząt ma miejsce w okresie zimowym, gdyż zmuszone poszukiwaniem pokarmu zwierzęta

przemieszczają się na znaczne odległości, często przekraczając przy tym szlaki drogowe. Aby poprawić i wzmocnić kondycję populacji wydry w gminie należy zadbać przede wszystkim o czystość rzek i zbiorników wodnych. Poprawa stanu jezior oraz rzek ma być osiągnięta poprzez realizację zapisów projektu mpzp, np. o podłączaniu do kanalizacji nowopowstałych zabudowań. Ważne będzie także propagowanie m.in. Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Należałoby także prowadzić racjonalną gospodarkę rybacką. Co niezwykle ważne – przy wykonywaniu ewentualnych prac melioracyjnych i oczyszczaniu brzegów zbiorników wodnych należy zawsze brać pod uwagę możliwość istnienia nor z młodymi wydrami! Jeżeli prace te zostaną przeprowadzone z należytą uwagą oraz tylko w miejscach gdzie nie ma wydr (czy też ich nor), wtenczas z dużym prawdopodobieństwem nie spowoduje to strat w populacjach tego gatunku. Można także zlecić przeprowadzanie specjalistycznego zarybiania cieków oraz zbiorników wodnych celem poprawy dostępności pokarmu dla wydr. Pozostałe inwestycje zaplanowane do zrealizowania na omawianym terenie nie wpłyną znacząco na populację wydry w regionie. Ogólnie należy jednak pamiętać by wszelkie prace na siedliskach zasiedlonych przez tego ssaka wykonywać poza sezonem rozrodczym, przy minimalizacji używania ciężkiego sprzętu, po przeprowadzeniu szczegółowego rozpoznania terenu. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym) i wobec braku rozwiązań alternatywnych realizacja tych przedsięwzięć może być warunkowo wykonana, ale jednocześnie z zapewnieniem realizacji starannej kompensacji przyrodniczej. Szczegóły kompensacji powinny zostać ustalone na etapie osobnej procedury OOS i umieszczone decyzji środowiskowej, czy też w decyzjach o pozwoleniu na budowę dla poszczególnych inwestycji.

mopek *Barbastella barbastellus*: najważniejszym zagrożeniem dla mopka może być zniszczenie jego zimowisk, zwłaszcza dużych, gromadzących zimą ponad 100 osobników. Polega to na zmianach struktury ścian korytarzy, paleniu ognisk w korytarzach lub składowaniu w nich trujących odpadów. W skrajnych przypadkach podziemia bywają wysadzane ładunkami wybuchowymi. Małe schrony militarne są dewastowane, a nawet mogą być zasypane śmieciami. Zagrożenie stanowi też płoszenie, a czasem nawet zabijanie osobników w czasie hibernacji. Narażone na płoszenie są też kolonie rozrodcze osiedlające się w budynkach. Niekorzystne dla osiedlania się mopka w lasach są prace gospodarcze polegające na usuwaniu obumierających drzew. Biorąc pod uwagę typy ww. zagrożeń nie stwierdza się realnych zagrożeń wynikających z realizacji zapisów projektu mpzp.

nocek duży *Myotis myotis*: zagrożenia dla tego gatunku związane są głównie z działalnością człowieka. Nocek duży jest bardzo przywiązany do swoich kryjówek, jakimi są najczęściej duże i spokojne strychy budynków. Niestety, większe lub mniejsze remonty często powodują, że nietoperze opuszczają swoje schronienia. Najczęstszymi tego przyczynami są: prowadzenie remontów w okresie maj–sierpień, wykorzystywanie toksycznych środków konserwacji drewna, likwidowanie otworów wlotowych. Trzeba jednak pamiętać, że większość prac remontowych czy modernizacyjnych można przeprowadzić w sposób bezpieczny dla nietoperzy. Bywa, że kolonie mogą być usuwane przez właścicieli budynków,

mogą także występować próby zabijania zwierząt. Bardzo dużym zagrożeniem dla nocka dużego może być niszczenie zimowisk oraz penetrowanie ich przez człowieka. Częste budzenie się osobników zimą może doprowadzić do zbyt wczesnego wyczerpania się zapasów tłuszczu zgromadzonych na zimę i śmierci zwierzęcia. Powodować je może intensywny ruch turystyczny w jaskiniach (ostatnio także w obiektach powojkowych) oraz używanie lamp karbidowych lub pochodni. Niszczenie (lub przekształcanie zimowisk) dotyczy zwłaszcza obiektów innych niż jaskinie, jak duże piwnice czy obiekty powojkowe. Często ich zagospodarowanie związane jest ze zmianami mikroklimatu (np. związanymi z częstą obecnością ludzi czy przebudową obiektu). Inne czynniki są mniej istotne lub są słabiej poznane. Z pewnością wpływ na liczebność nocka dużego ma zatrucie środowiska, wrogie nastawienie ludzi do nietoperzy, wprowadzanie monokultur drzew, w których różnorodność owadów (będących pokarmem nocka dużego) jest bardzo niska. Biorąc pod uwagę typy ww. zagrożeń nie stwierdza się realnych zagrożeń wynikających z realizacji zapisów projektu mpzp.

bóbr europejski *Castor fiber*: zagrożenie dla bobrów wynika głównie z kłusownictwa oraz celowego zabijania zwierząt, które powodują szkody gospodarcze. Również istotna jest kolizyjność tych zwierząt z samochodami oraz pociągami. Biorąc pod uwagę zapisy projektu mpzp należy uznać, że potencjalnie najniebezpieczniejsze dla bobrów będzie kontynuowanie oraz modyfikacja istniejącego systemu drogowego w gminie. Aby poprawić i wzmocnić kondycję populacji bobra w gminie należy zadbać przede wszystkim o czystość rzek i zbiorników wodnych. Poprawa stanu jezior oraz rzek ma być osiągnięta poprzez realizację zapisów projektu mpzp, np. o podłączaniu do kanalizacji nowopowstałych zabudowań. Ważne będzie także propagowanie m.in. Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Należałoby także prowadzić racjonalną gospodarkę rybacką.

kumak nizinny *Bombina bombina*: główne zagrożenia dla kumaka nizinnego to: osuszanie mokradeł, likwidacja starorzeczy i regulacja rzek, sypanie wałów ograniczających okresowe wylewy, zasypywanie małych przydomowych sadzawek. Aby chronić populację kumaka nizinnego należy przede wszystkim zadbać o odpowiedni stan czystości zbiorników wodnych oraz zapobiegać obniżaniu poziomu wód gruntowych powodującego wysychanie zbiorników wodnych. Oceniając zapisy w projekcie mpzp należy wskazać, że raczej nie należy spodziewać się negatywnego oddziaływania znaczącego na populację kumaka w wyniku realizacji zapisów projektu mpzp. Jednak wszystkie proponowane inwestycje powinny być wykonane dopiero po rzetelnym zbadaniu terenu i rozmieszczeniu w nim płazów. Prace inwestycyjne koniecznie powinny odbywać się poza sezonem godowym żab. Same płazy na czas realizacji inwestycji należałoby odgrodzić od obszaru prac a następnie przenosić w bezpieczne miejsca w okolicy. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym) i wobec braku rozwiązań alternatywnych realizacja tych przedsięwzięć może być warunkowo wykonana, ale jednocześnie z zapewnieniem realizacji starannej kompensacji przyrodniczej. Szczegóły kompensacji powinny zostać ustalone na etapie osobnej procedury OOS i umieszczone w decyzjach środowiskowych czy też w decyzjach o pozwoleniu na budowę dla poszczególnych inwestycji.

traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*: największym zagrożeniem dla tego gatunku jest niszczenie stanowisk rozrodczych poprzez odwadnianie terenu, zasypywanie lub zanieczyszczanie niewielkich zbiorników wodnych. Aby poprawić i wzmocnić kondycję populacji traszki w gminie należy zadbać przede wszystkim o czystość rzek i zbiorników wodnych. Poprawa stanu jezior oraz rzek ma być osiągnięta poprzez realizację zapisów projektu mpzp, np. o podłączaniu do kanalizacji nowopowstałych zabudowań.

piskorz *Misgurnus fossilis*: najważniejsze zagrożenia dla piskorza to osuszanie terenów podmokłych pod uprawę bądź budownictwo, drenowanie bagien i zbiorników śródlądowych, regulacje rzek połączone z likwidacją bocznych rękawów, zakoli i starorzeczy. Ochrona tej ryby powinna polegać na zapewnieniu ciągłości pomiędzy rzekami i starorzeczami, ochronie naturalnych zbiorników przed melioracją i zasypywaniem, rekultywacją sieci rowów melioracyjnych, utrzymywaniu stabilności i jakości systemów hydrologicznych wód płynących, poziomów wodonośnych i wód stojących. Biorąc pod uwagę typy ww. zagrożeń nie stwierdza się realnych zagrożeń wynikających z realizacji zapisów projektu mpzp. Zapisy projektu mpzp zmierzają bowiem do poprawy stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych (np. zapisy o kanalizacji nowopowstałych budynków).

koza pospolita *Cobitis taenia*: wśród najważniejszych zagrożeń należy wymienić takie działania/efekty, jak: zanieczyszczenia wód, przebudowa rzek, degradacja naturalnego środowiska są bezpośrednimi przyczynami zanikania kozy na terenie jej naturalnego rozszedlenia. Biorąc pod uwagę typy ww. zagrożeń nie stwierdza się realnych zagrożeń wynikających z realizacji zapisów projektu mpzp. Zapisy projektu mpzp zmierzają bowiem do poprawy stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych (np. zapisy o kanalizacji nowopowstałych budynków).

skójką gruboskorupowa *Unio crassus*: do największych zagrożeń dla skójki należą: zanieczyszczenia wód substancjami toksycznymi oraz ich przenawożenie i eutrofizacja, prace hydrotechniczne, szczególnie związane z regulacją koryt rzecznych. Dla ochrony skójki konieczne jest wspieranie wszelkich inicjatyw prowadzących do poprawy jakości wód, szczególnie takich, które uniemożliwiają odprowadzanie zanieczyszczeń do wód. Dotyczy to zarówno budowania oczyszczalni ścieków, jak i prowadzenia właściwej gospodarki rolnej w zlewni. Oceniając zapisy projektu mpzp stwierdza się, że poprzez rozwój sieci kanalizacji poprawią się warunki siedliskowe a tym samym kondycja lokalnych populacji skójki. Niestety dopuszczono tymczasową możliwość odprowadzenia ścieków bytowych i komunalnych do szczelnych zbiorników bezodpływowych do czasu realizacji kanalizacji sanitarnej. Dobrym rozwiązaniem będzie jednak szybka realizacja systemu kanalizacji. Ogólnie należy jednak pamiętać by wszelkie prace na siedliskach zasiedlonych przez tego małża wykonywać poza sezonem rozrodczym, przy minimalizacji używania ciężkiego sprzętu, po przeprowadzeniu szczegółowego rozpoznania terenu. Pozostałe ustalenia mpzp nie powinny znacząco oddziaływać na populację tego zwierzęcia w regionie.

Jeżeli chodzi o gatunki ptaków mogących potencjalnie występować na obszarze objętym projektem mpzp, lub w niedalekiej (do kilometra) okolicy, stwierdza się, że istnieje kilka potencjalnych zagrożeń dla tych zwierząt. Ogółem, najważniejsze z nich to: (1) płoszenie w wyniku nadmiernych emisji hałasu związanego z mieszkalnictwem oraz

turystyką i „głośnymi” formami rekreacji; (2) potencjalny niekorzystny wpływ wzrastającej antropopresji (mieszkalnictwo, turystyka) na poszczególne elementy środowiska – potencjalny wzrost zanieczyszczeń środowiska (wód, zaśmiecenie), zmieniające warunki siedliskowe ptaków na mniej korzystne. Generalnie jednak, analizując obecny stan zagospodarowania omawianego terenu i długą, turystyczną tradycję omawianego obszaru, stwierdza się, że najprawdopodobniej realizacja zapisów projektu mpzp nie przyczyni się do pogorszenia warunków życia i stanu populacji gatunków ptaków. Nie stwierdzono bowiem na obszarze objętym projektem mpzp miejsc gniazdowania gatunków szczególnie płochliwych jak np. kani czarnej. Raczej należy spodziewać się ograniczenia niekorzystnej dziś presji w wyniku wprowadzenia i realizacji proponowanych zapisów uniemożliwiających przekraczanie chłonności środowiska na tym obszarze. Poniżej wskazano na ewentualne potencjalne niebezpieczeństwa dla konkretnych gatunków ptaków oraz jak w przyszłości kształtować i/lub wspomagać ochronę poszczególnych gatunków.⁴⁰ Zapisy te mogą być wykorzystane np. przy wydawaniu decyzji środowiskowych, nie tylko na omawianym obszarze, ale w całej gminie Czaplinek. Tutaj również należy podkreślić, że w przypadku zaistnienia wysokiego znaczącego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnego oddziaływania na jakikolwiek gatunek ptaka z poniższej listy należało będzie zaniechać wykonania inwestycji np. budowy nowego budynku mieszkalnego, bądź też dostosować bezwzględnie etap budowy do kalendarza rozrodczego danego gatunku, tak by nie przeszkadzać ptactwu w lęgach. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym) i wobec braku rozwiązań alternatywnych realizacja tych przedsięwzięć może być warunkowo wykonana, ale jednocześnie z zapewnieniem realizacji starannej kompensacji przyrodniczej. Szczegóły kompensacji powinny zostać ustalone na etapie osobnej procedury OOS i umieszczone w decyzjach środowiskowych czy też w decyzjach o pozwoleniu na budowę dla poszczególnych inwestycji.

bąk zwyczajny *Botaurus stellaris*: najważniejsze zagrożenia: utrata siedlisk lęgowych w wyniku: zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających czystość i długość zalewów w dolinach rzecznych; deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnionych wodą); intensyfikacji gospodarki rybackiej na stawach hodowlanych; niekontrolowanego pozyskiwania trzciny na obszarach lęgowych bąka; wiosennego, nielegalnego wypalania szuwarów trzcinowych; ponadto podwyższona śmiertelność w wyniku nielegalnych odstrzałów dokonywanych przez strażników rybackich uważających bąka za szkodnika. Celem ochrony należy przede wszystkim: poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; w dolinach rzek utrzymywać wysoki poziom wód gruntowych, zachować okresowo wypełnione wodą obniżenia i starorzecza; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych.

⁴⁰ na podstawie: (1) Gromadzki M. (red.), 2004. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 7. Ptaki – część I. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. (2) Gromadzki M. (red.), 2004. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 8. Ptaki – część II. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

bąć *Ixobrychus minutus*: najważniejsze zagrożenia: utrata siedlisk lęgowych w wyniku: zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających czystość i długość zalewów w dolinach rzecznych; deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębien terenu okresowo wypełnionych wodą); intensyfikacji gospodarki rybackiej na stawach hodowlanych; niekontrolowanego pozyskiwania trzciny na obszarach lęgowych bąka; wiosennego, nielegalnego wypalania szuwarów trzcinowych; ponadto podwyższona śmiertelność w wyniku nielegalnych odstrzałów dokonywanych przez strażników rybackich uważających bąka za szkodnika. Celem ochrony należy przede wszystkim: poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; w dolinach rzek utrzymać wysoki poziom wód gruntowych, zachować okresowo wypełnione wodą obniżenia i starorzecza; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych.

bocian czarny *Ciconia nigra*: pod warunkiem utrzymania i konsekwentnego egzekwowania ochrony strefowej oraz należytego uwodnienia siedlisk lęgowych gatunek nie jest w Polsce zagrożony. Celem ochrony należy: utrzymać i konsekwentnie egzekwować ochronę strefową, wprowadzając jednocześnie jasne zasady gospodarowania w strefach; utrzymać zwartość drzewostanu w sąsiedztwie gniazd – bociany czarne unikają drzewostanów prześwietlonych, o dużej fragmentacji, np. z rębiami gniazdowymi; utrzymać wysoką wilgotność w otoczeniu miejsc gniazdowania gatunku – zaniechać osuszania.

bocian biały *Ciconia ciconia*: do najważniejszych zagrożeń gatunku w Polsce należą: kurczenie się arealu żerowisk i spadek liczebności potencjalnych ofiar na skutek regulacji rzek, zagospodarowania dolin rzecznych innego niż w formie użytków zielonych, melioracji oraz intensyfikacji rolnictwa; kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi; śmiertelność piskląt zaplątanych w przynoszone do gniazd sznurki z tworzywa sztucznego, używane w rolnictwie; utrata miejsc gniazdowych w wyniku przebudowy dachów, likwidowania platform gniazdowych na słupach itp. Utrzymanie w Polsce obecnego stanu populacji bociana białego wymaga zarówno działań bezpośrednich, jak i pośrednich. Pierwsze z nich to ochrona gniazd oraz minimalizacja najczęstszych przyczyn śmierci, natomiast drugie dotyczą ochrony siedlisk (np. poprzez ograniczanie osuszania terenu i zmian w dotychczasowym użytkowaniu gruntów rolnych).

labędź czarnodzioby *Cygnus bewickii*: wśród zagrożeń dla ptaków należy wymienić ich niepokojenie zatrzymujących się w czasie wędrówki oraz zatrucie ołowiem w wyniku połykania śrucin amunicji myśliwskiej traktowanych przez ptaki jako gastrolity. Celem ochrony należy zapewnić spokój ptakom oraz ograniczyć użycie śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej, stosowanej do polowań na ptaki wodno-błotne.

labędź krzykliwy *Cygnus cygnus*: Wśród zagrożeń dla ptaków należy wymienić ich niepokojenie zatrzymujących się w czasie wędrówki oraz zatrucie ołowiem w wyniku połykania śrucin amunicji myśliwskiej traktowanych przez ptaki jako gastrolity. Celem ochrony należy zapewnić spokój ptakom oraz ograniczyć użycie śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej, stosowanej do polowań na ptaki wodno-błotne.

bernikla białolica *Branta leucopsis*: gatunek w Polsce niezagrożony, pojawia się stosunkowo rzadko na przelotach. Nie wymaga ochrony czynnej.

trzmiełojad zwyczajny *Pernis apivorus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zastępowania drzewostanów mieszanych przez monokultury iglaste; utrata siedlisk żerowania w wyniku likwidacji śródleśnych terenów otwartych; niepokojenie wysiadujących ptaków przez ludzi w wyniku prowadzenia prac leśnych w pobliżu gniazd oraz rozwoju ruchu rekreacyjnego. Celem ochrony należy: kontynuować gospodarkę leśną zmierzającą do uzyskania drzewostanów o zróżnicowanym składzie gatunkowym i strukturze piętrowej; chronić śródleśne tereny otwarte.

kania czarna *Milvus migrans*: wśród zagrożeń dla kani czarnej należy wymienić: utrata siedlisk gniazdowych i siedlisk żerowania w wyniku rozwoju turystyki i rekreacji w pobliżu zbiorników wodnych oraz w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowania w wyniku wyrębu starodrzewu na obszarach leśnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych a także z międzywala dolin rzecznych; utrata siedlisk żerowania w wyniku intensyfikacji rolnictwa i związanej z nią likwidacji różnorodności otwartego krajobrazu; utrata siedlisk żerowania w wyniku zmiany ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk na intensywnie ubytkowane uprawy; drapieżnictwo, a zwłaszcza rabowanie lęgów przez kruka i wronę siwą; kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi, a także kolizje z elektrowniami wiatrowymi, zwłaszcza ustawianymi w dolinach rzecznych i miejscach koncentracji ptaków; bezpośrednie zatrucie osobników powodowane przez chemiczne zanieczyszczenie środowiska, a zwłaszcza niekontrolowane rzuty substancji chemicznych do wód oraz zjadanie padliny zawierającej śrut ołowiany. Celem ochrony należy ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; zachować i odtwarzać lasy nad brzegami zbiorników i cieków wodnych, zwłaszcza zalewowe; nie usuwać wszystkich lasów i zadrzewień nadrzecznych z międzywala; popierać ekstensywne rolnictwo; ograniczyć wędkowanie i biwakowanie na wyznaczonych odcinkach brzegów rzek i jezior (w pobliżu miejsc lęgowych kani) w okresie od początku kwietnia do końca lipca; ograniczyć użycie śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej, stosowanej do polowań na ptaki wodno-błotne.

kania ruda *Milvus milvus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych i siedlisk żerowania w wyniku rozwoju turystyki i rekreacji w pobliżu zbiorników wodnych; utrata siedlisk gniazdowych i siedlisk żerowania w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowania w wyniku wyrębu starodrzewu na obszarach leśnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych; utrata siedlisk gniazdowania w wyniku usuwania starodrzewu z międzywala dolin rzecznych; utrata siedlisk żerowania w wyniku intensyfikacji rolnictwa i związanej z nią likwidacji różnorodności otwartego krajobrazu (likwidacja zabagnię i oczek wodnych, usuwanie zadrzewień, tworzenie rozległych monokultur); utrata siedlisk żerowania w wyniku zabudowy hydrotechnicznej dolin rzek, powodującej obniżenie różnorodności siedlisk w dolinach rzecznych; utrata siedlisk żerowania w wyniku zmiany ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w intensywnie użytkowane uprawy; drapieżnictwo, a zwłaszcza rabowanie lęgów przez kruka i wronę siwą; kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi, a także kolizje z elektrowniami wiatrowymi; bezpośrednie zatrucie

osobników powodowane przez chemiczne zanieczyszczenie środowiska, a zwłaszcza niekontrolowane zrzuty substancji chemicznych do wód oraz zjadanie padliny zawierającej śrut ołowiany. Celem ochrony należy: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; zachować i odtwarzać lasy nad brzegami zbiorników i cieków wodnych, zwłaszcza zalewowe; nie usuwać wszystkich lasów i zadrzewień nadrzecznych z międzywala; popierać ekstensywne rolnictwo związane z utrzymaniem zróżnicowanego krajobrazu rolniczego; ograniczyć wędkowanie i biwakowanie na wyznaczonych odcinkach brzegów rzek i jezior (w pobliżu miejsc lęgowych kani) w okresie od początku kwietnia do końca lipca; utworzyć strefy ochronne na zbiornikach wodnych (jeziora, większe rzeki) w pobliżu miejsc gniazdowania kani, z zakazem używania sprzętu wodnego (jachty, kajaki, łodzie motorowe, itp.) w okresie od początku kwietnia do końca lipca; ograniczyć użycie śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej stosowanej do polowań na ptaki wodno-błotne.

bielik zwyczajny *Haliaeetus albicilla*: do zagrożeń bielika należą: niepokojenie wysiadujących ptaków przez ludzi, prowadzenie prac leśnych w pobliżu gniazd; degradacja łowisk w wyniku zabudowy rekreacyjnej oraz coraz większej presji turystów – zmniejszeniu ulega baza żerowa (spadek liczebności ptaków wodnych); kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi, a także kolizje z elektrowniami wiatrowymi, zwłaszcza ustawianymi w dolinach rzecznych i miejscach koncentracji ptaków; chemiczne skażenie środowiska – w organizmach bielików wykryto wysokie stężenia PCB, a także ołowiu; zatrucie ołowiem pochodzi z amunicji łowieckiej połykanej przez bieliki w mięsie postrzelonych ptaków wodnych lub w padlinie; drapieżnictwo – jaja są rabowane przez kruki i kuny, a małe pisklęta padają ofiarą puchacza, kruka i kun; część gniazd spada z drzew w wyniku silnych wiatrów. Celem ochrony bielika należy: utrzymać dotychczasowy sposób gospodarowania w lasach, w szczególności pozostawianie grup drzew na zrębach i pojedynczych, starych drzew, starszych niż otaczający drzewostan; zaniechać zabudowy rekreacyjnej brzegów jezior i wysp jeziornych na terenach łowieckich bielika (pas o szerokości 100 m); budować platformy lęgowe/sztuczne gniazda; ograniczyć użycie śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej stosowanej do polowań na ptaki wodno-błotne; izolować przewody elektryczne na niewielkich odcinkach przy słupach energetycznych.

błotniak stawowy *Circus aeruginosus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku likwidacji lub zmniejszenia powierzchni zajętej przez szuwały (wykasanie, wypalanie), zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku osuszania torfowisk; zwiększanie się antropopresji w strefie przybrzeżnej jezior, która może powodować spadek liczebności na lęgówiskach w pobliżu atrakcyjnych turystycznie okolic; aktywne prześladowanie (nielegalny odstrzał) ze strony użytkowników stawów rybnych i jezior; zwiększona presja drapieżników niszczących lęgi (przede wszystkim lisa). Celem ochrony tego gatunku należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania

ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych (w tym tworzenia sztucznych, ziemnych wysp przy przebudowie stawów, zachowania rozległych płątów szuwaru i pasów szuwaru wzdłuż grobli); opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; zaprzestać osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; wprowadzić strefy ciszy i ograniczonej turystyki wodnej na jeziorach eutroficznym w pobliżu lęgówisk ptaków.

blotniak zbożowy *Circus cyaneus*: gatunkowi temu zagraża w kraju: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zamieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych na rzecz pól uprawnych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych i torfowisk; zwiększona presja drapieżników niszczących legi (przede wszystkim lisa), wynikająca z łatwiejszego dostępu do gniazd, spowodowanego obniżeniem poziomu wody na torfowiskach. Celem ochrony należy: poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; w uzasadnionych przyrodniczo przypadkach wprowadzić korektę instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych na obszarach pozadolinnych; ograniczyć pewne formy antropopresji (turystyka i rekreacja) na obszarach łąkowych oraz przyjeziornych i przyzalewowych; protegować ekstensywne rolnictwo, zwłaszcza użytkowanie łąk i pastwisk; wprowadzić ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk również na lęgówiskach objętych ochroną przestrzenną.

blotniak łąkowy *Circus pygargus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku likwidacji lub zmniejszenia powierzchni zajętej przez szuwały (wykaszanie, wypalanie), zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku osuszania torfowisk; zwiększanie się antropopresji w strefie przybrzeżnej jezior, która może powodować spadek liczebności na lęgówiskach w pobliżu atrakcyjnych turystycznie okolic; aktywne prześladowanie (nielegalny odstrzał) ze strony użytkowników stawów rybnych i jezior; zwiększona presja drapieżników niszczących legi (przede wszystkim lisa). Celem ochrony tego gatunku należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych (w tym tworzenia sztucznych, ziemnych wysp przy przebudowie stawów, zachowania rozległych płątów szuwaru i pasów szuwaru wzdłuż grobli); opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; zaprzestać osuszania

śródpolnych zbiorników wodnych; wprowadzić strefy ciszy i ograniczonej turystyki wodnej na jeziorach eutroficznych w pobliżu lęgów ptaków.

orlik krzykliwy *Aquila pomarina*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk żerowania w wyniku intensyfikacji rolnictwa i związane z nią likwidacji różnorodności otwartego krajobrazu (likwidacja zabagnień, usuwanie zadrzewień, tworzenie rozległych monokultur); utrata siedlisk żerowania w wyniku zmiany ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk na intensywnie użytkowane uprawy; utrata siedlisk żerowania wynikająca z zaniechania rolniczego użytkowania gruntów; utrata siedlisk żerowania w wyniku zalesiania śródleśnych obszarów otwartych; działania związane z prowadzeniem gospodarki leśnej w pobliżu zajętych gniazd w okresie lęgowym bezpośrednio przyczyniają się do zwiększenia strat w lęgach.

rybołów zwyczajny *Pandion haliaetus*: gatunkowi zagraża w Polsce: degradacja niektórych terenów łowieckich rybołowa jako skutek różnych form aktywności człowieka (niepokojenie ptaków poprzez wzmożony ruch turystyczny, zabudowa brzegów zbiorników wodnych); degradacja terenów łowieckich spowodowana eutrofizacją wód prowadząca do spadku ich przezroczystości; nielegalny odstrzał na stawach hodowlanych; kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi; niedostatek dogodnych miejsc lęgowych, szczególnie sosen w wieku ponad 150 lat; prowadzenie prac leśnych w pobliżu gniazd w sezonie lęgowym. Celem ochrony należy: zaniechać zabudowy rekreacyjnej brzegów jezior i wysp jeziornych na terenach łowieckich rybołowa; utrzymać dotychczasowy sposób gospodarowania w lasach, w szczególności pozostawianie grup drzew na zrębach i pozostawianie przestoi; przeciwdziałać eutrofizacji jezior prowadzącej do spadku przejrzystości wody.

drzemlik *Falco columbarius*: w Polsce bardzo nielicznie pojawia się jedynie podczas przelotów, skrajnie nielicznie zimuje. Zatrzymuje się wtedy na łąkach lub polach uprawnych. Nie wymaga ochrony czynnej.

sokół wędrowny *Falco peregrinus*: dużym problemem pozostaje celowe niszczenie lęgów oraz ptaków dorosłych poprzez nielegalny odstrzał, wybieranie jaj i piskląt przez kolekcjonerów i sokolników. Celem ochrony wszystkie naturalne stanowiska lęgowe powinny być bezwzględnie chronione, a informacja o dokładnej lokalizacji gniazd poufna.

kropiatka *Porzana porzana*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej, połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych na rzecz pól uprawnych; presja ze strony drapieżników, szczególnie wzrost liczebności norki amerykańskiej; wypalanie szuwarów (bezprawne). Celem ochrony należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnej gospodarki łąkowo-pastwiskowej w dolinach rzek; opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; zaniechać deniwelacji

powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnionych wodą); użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych; podjąć podtapianie przesuszonych szuwarów.

zielonka *Porzana parva*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej, połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych na rzecz pól uprawnych; presja ze strony drapieżników, szczególnie wzrost liczebności norki amerykańskiej; wypalanie szuwarów (bezprawne). Celem ochrony należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnej gospodarki łąkowo-pastwiskowej w dolinach rzek; opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; zaniechać deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnionych wodą); użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych; podjąć podtapianie przesuszonych szuwarów.

derkacz *Crex crex*: zagrożenia dla derkacza to: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych; mechanizacja rolnictwa połączona z pewnymi formami wykonywania zabiegów agrotechnicznych; narastającą presją drapieżników czworonożnych (norki amerykańskiej, lisa, kota domowego) oraz skrzydlatych (kruka, wrony siwej). Celem ochrony tego gatunku należy: poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształcenia reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; zaniechać deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnionych wodą); utrzymać późny termin pierwszego pokosu traw (nie wcześniej niż 10 czerwca, optymalnie po 1 lipca); wprowadzić zmianę techniki koszenia, polegającą na wprowadzeniu wolniejszych maszyn, rozłożeniu wykaszania dużych obszarów łąkowych na kilka dni, rozpoczynaniu pokosu od środka łąki i prowadzeniu go do peryferii, pozostawianiu pasa niewykoszonych ziołorośli na skraju łąki, stanowiącego ok. 5% powierzchni łąkowej; podjąć redukcję drapieżników niszczących lęgi, w pierwszym rzędzie lisa, norki amerykańskiej, kruka i wrony siwej.

żuraw *Grus grus*: do największych zagrożeń dla żurawia należą: osuszanie wszelkich mokradeł, ograniczające atrakcyjność obszarów lęgowych; nadmierna chemizacja w rolnictwie; drapieżnictwo ze strony dzika (niszczenie gniazd). Celem ochrony żurawia należy: chronić śródleśne i przyleśne zbiorniki oraz cieki wodne przed osuszeniem; poważnie

ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów.

batalion *Philomachus pugnax*: gatunkowi zagraża w Polsce w okresach wędrówek m.in.: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku ograniczenia powierzchni nadrzecznych pastwisk o stosunkowo niskiej obsadzie bydła; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zaniechania wykaszania łąk w dolinach rzek i szybkiego ich zarastania przez wysoką roślinność zielną, trzciną i krzewy, a także zamiana łąk i pastwisk w grunty orne, szczególnie po osuszeniu; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zwiększania intensywności użytkowania kośnego łąk; niska udatność lęgów spowodowana przez skrzydlate (kruk, wrona siwa, sroka) i czworonożne drapieżniki (lis, jenot, norka amerykańska i inne łasicowate) niszczące lęgi. Celem ochrony należy: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; w dolinach rzek utrzymać wysoki poziom wód gruntowych; odstąpić od budowy (lub rozbudowy) sieci melioracyjnej; zahamować sukcesję trzcin i krzewów na tereny łąkowe; ograniczać dostęp ludzi do lęgów gatunku w okresie 1 kwietnia–31 lipca, w szczególności uniemożliwić dojazd samochodów na nadrzeczne łąki i pastwiska; podjąć redukcję liczebności drapieżników naziemnych (lis, jenot, norka amerykańska) i skrzydlatych (kruk, wrona siwa, sroka).

łączak *Tringa glareola*: główne zagrożenia to: przesuszenia terenu spowodowane zniszczeniem warstwy torfu na znacznej powierzchni; szybki odpływ wód opadowych z torfowiska przez system kanałów odwadniających; zarastanie siedlisk lęgowych przez brzozę, sosnę i roślinność ruderalną. Celem ochrony należy: podnieść poziom wody na torfowisku i przywrócić procesy torfotwórcze. Dla ochrony ptaków wędrownych należy zachowywać płytkowodne nadmorskie obszary, zwłaszcza przy ujściach rzek (ograniczenie zabudowy rekreacyjno-turystycznej) i w okolicach regularnie odwiedzanych przez wędrujące ptaki siewkowe na śródlądziu; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów.

rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy); utrata siedlisk lęgowych w wyniku zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzek; niska udatność lęgów w wyniku wzrostu intensywności ruchu turystycznego na terenach nadrzecznych i jeziornych, szczególnie na wyspach, na których znajdują się kolonie lęgowe. Celem ochrony należy m.in.: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; ograniczyć na wyspach w nurcie rzek wypas zwierząt gospodarczych w okresie lęgowym (kwiecień–lipiec); usuwać nadmiernie rozwijającą się roślinność na wyspach, na

których znajdują się kolonie lęgowe rybitw, poprzez wykaszanie, karczowanie i/lub kontrolowany wypas bydła w okresie połęgowym (nie wcześniej niż od połowy lipca); zaniechać zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzecznych; ograniczać dostęp ludzi do lęgówisk gatunku w okresie 1 kwietnia–31 lipca, w szczególności uniemożliwić dojazd samochodów na nadrzeczne łąki i pastwiska; podjąć redukcję liczebności drapieżników naziemnych (lis, jenot, norka amerykańska) i skrzydlatych (kruk, wrona siwa, sroka).

rybitwa czarna *Chlidonias niger*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy); utrata siedlisk lęgowych w wyniku zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzek; niska udatność lęgów w wyniku wzrostu intensywności ruchu turystycznego na terenach nadrzecznych i jeziornych, szczególnie na wyspach, na których znajdują się kolonie lęgowe. Celem ochrony należy m.in.: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; ograniczyć na wyspach w nurcie rzek wypas zwierząt gospodarczych w okresie lęgowym (kwiecień–lipiec); usuwać nadmiernie rozwijającą się roślinność na wyspach, na których znajdują się kolonie lęgowe rybitw, poprzez wykaszanie, karczowanie i/lub kontrolowany wypas bydła w okresie połęgowym (nie wcześniej niż od połowy lipca); zaniechać zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzecznych; ograniczać dostęp ludzi do lęgówisk gatunku w okresie 1 kwietnia–31 lipca, w szczególności uniemożliwić dojazd samochodów na nadrzeczne łąki i pastwiska; podjąć redukcję liczebności drapieżników naziemnych (lis, jenot, norka amerykańska) i skrzydlatych (kruk, wrona siwa, sroka).

puchacz *Bubo bubo*: gatunkowi zagraża w Polsce: niski sukces rozrodu wynikający z dużej wrażliwości na niepokojenie i porzucania znacznej liczby lęgów (lokalnie do 50%); utrata siedlisk w wyniku melioracji i zmian użytkowania gruntów, prowadzących do zaniku terenów otwartych, będących ważnym miejscem zdobywania pokarmu, jak i stanowiących środowisko życia dla preferowanych przez puchacza ofiar (np. karczownik, kaczki); lokalny zanik ssaków średniej wielkości (jeż, królik, karczownik, itp.), stanowiących preferowaną zdobycz; bezpośrednie prześladowanie ze strony człowieka; nasilona turystyka, szczególnie nieskanalizowany ruch wspinaczkowy. Na terenach gniazdowania gatunku należy: prowadzić ochronę strefową miejsc gniazdowych (stanowiska czynne i stanowiska alternatywne – strefy z lat ubiegłych); utrzymać w stanie niezmienionym tereny wykorzystywane przez puchacze do łowów – unikać zmian w krajobrazie, zwłaszcza w przypadku przestrzeni otwartych (wycinania drzew stanowiących czatownie, zabudowy, zmiany użytkowania gruntów itp.).

uszatka błotna *Asio flammeus*: gatunkowi zagraża w Polsce utrata siedlisk w wyniku: osuszania naturalnych siedlisk bagiennych i eksploatacji torfu; przekształcania pastwisk i półnaturalnych łąk w tereny orne; przeorywania i nawożenia łąk w celu uzyskania wysokowydajnych użytków zielonych; melioracji odwadniających połączonych z planowym zalesianiem lub stymulujących szybką sukcesję lasu; zajmowania nieużytków na cele związane z rekreacją, w tym pod zabudową lotniskową. Celem ochrony należy: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją

gruntów; w dolinach rzek utrzymać wysoki poziom wód gruntowych późną wiosną; odstąpić od budowy (lub rozbudowy) sieci melioracyjnej; odstąpić od planów zalesiania otwartych obszarów w rejonach gnieźdzenia się uszatki błotnej; w ramach ochrony czynnej podjąć próbę rekultywacji osuszonych torfowisk.

włochatka *Aegolius funereus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów i ograniczania powierzchni starodrzewu; utrata siedlisk wynikająca z eliminacji z lasu martwego drewna i obumierających drzew; utrata siedlisk w wyniku upraszczania struktury drzewostanów – struktury gatunkowej, piętrowej i wiekowej. Celem ochrony należy: chronić dzięcioła czarnego, którego dziuple stanowią podstawowe, naturalne miejsce gniazdowania włochatki; podjąć ochronę zachowawczą jak największej powierzchni starych drzewostanów oraz utrzymanie odpowiedniej ilości starych drzew w lasach gospodarczych; wywieszać budki lęgowe, które włochatka chętnie zasiedla; tworzyć strefy ochronne o promieniu 50 m wokół zajętych dziupli, gdzie obowiązywałby całkowity zakaz prac leśnych na podobnych zasadach, jak w przypadku stref ochronnych dla innych gatunków w Polsce.

lelek *Caprimulgus europaeus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata bazy pokarmowej (obniżenie liczebności dużych owadów) w wyniku: stosowania chemicznych środków ochrony roślin w okresie lęgowym (maj–sierpień) w rozległych kompleksach borowych zasiedlanych przez lelka; zamiany pastwisk na grunty orne; zalesiania odłogów. Celem ochrony należy: pozostawiać w stanie nie zmienionym siedliska otwarte w obrębie lasów (polany, niezalesione wydmy i dolinki śródlęśnych rzek, wrzosowiska); pozostawiać kępy starszych drzew wśród zrębów, stanowiące dogodne miejsca dziennego odpoczynku ptaków; Ponadto stosować takie zabiegi, jak: rotacyjne odłogowanie, zaniechanie stosowania pestycydów oraz nawożenia mineralnego, wykluczenie planowych zalesień.

zimirdek *Alcedo atthis*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek czy odlesiania brzegów rzek; wysoka śmiertelność osobników dorosłych powodowana przez długie okresy niskich temperatur zimą (krytyczne mogą być nawet temperatury poniżej -5°C trwające kilka dni); straty w lęgach powodowane przez obfite deszcze w sezonie lęgowym, zatapiające nory wodą przesączającą się przez piaskowe podłoże lub/i zatopienie nor umieszczonych nisko nad wodą; straty w lęgach powodowane erozją skarp i brzegów wskutek ich oberwania się, przesuszania się podłoża lub penetracji ludzkiej; straty w lęgach w wyniku drapieżnictwa, powodowane głównie przez lisa, jenota i łasicę; straty w lęgach powodowane bezpośrednio przez ludzi w wyniku prowadzonych prac, dłuższego przebywania w pobliżu nory lub celowego niszczenia gniazda. Celem ochrony należy: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształcające reżim hydrologicznego rzek; unikać wycinania drzew w linii brzegowej (w pasie do 10 m od brzegu rzeki lub zbiornika wodnego); wprowadzić zakaz usuwania drzew powalonych do wody na odcinkach rzek obfitujących w zimorodki; wprowadzić korekty profilu skarp, które uległy erozji, wcześniej zasiedlanych przez zimorodka; umieszczać sztuczne nory na obszarach spełniających kryteria siedlisk lęgowych poza dostępnością odpowiednich miejsc gniazdowych; wprowadzić obowiązek dzielenia masowych spływów kajakowych (powyżej 50 kajaków) na grupy nieprzekraczające kilkunastu kajaków;

ograniczyć penetrację nabrzeży przez wędkarzy do określonych brzegów rzek lub całkowicie wyłączyć pewne odcinki rzek z wędkowania.

dzięcioł czarny *Dryocopus martius*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów i ograniczania powierzchni starodrzewu; utrata siedlisk wynikająca z eliminacji z lasu martwych i obumierających drzew. Celem ochrony należy: podjąć ochronę zachowawczą jak największej powierzchni starych drzewostanów oraz utrzymanie odpowiedniej ilości starych drzew w lasach gospodarczych; podjąć działania, zmierzające do zatrzymania w lesie odpowiedniej ilości martwego i obumierającego drewna; przyjąć w gospodarce leśnej zasadę pozostawiania w trakcie trzebieży późnych wszelkich drzew dziuplastych; przyjąć w gospodarce leśnej zasadę pozostawiania na zrębach kęp starodrzewu.

dzięcioł średni *Dendrocopos medius*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk w wyniku zmniejszania się powierzchni lasów liściastych, z dominacją lub współdominacją dębów, których wiek przekracza 80 lat; utrata siedlisk w wyniku zwiększania stopnia izolacji lasów liściastych; utrata siedlisk w wyniku usuwania z lasu drzew obumierających i martwych, charakteryzujących się obecnością starych dziupli oraz zainfekowanych przez grzyby. Celem ochrony należy: zachować istniejące lasy liściaste oraz preferować dąb (rodzime gatunki) w trakcie przebudowy struktury gatunkowej drzewostanów; zachować ciągłość wiekową drzewostanu w lasach z dominacją dębów; pozostawiać w lesie drzewa obumierające i martwe (zarówno stojące, jak i leżące) oraz drzewa charakteryzujące się obecnością dziupli i hub (preferowane miejsca wykuwania dziupli).

lerka *Lullula arborea*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zalesiania piaszczystych obszarów sąsiadujących z lasami; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zajmowania piaszczystych obszarów sąsiadujących z lasami pod budownictwo rekreacyjne; niski sukces lęgowy w wyniku drapieżnictwa ze strony drapieżników czworonożnych, a przede wszystkim lisa. Celem ochrony należy: objąć specyficzne, suche grunty z rzadką roślinnością murawową, sąsiadujące z kompleksami leśnymi, programami rolnośrodowiskowymi promującymi utrzymanie takich siedlisk w stanie niezmienionym, rotacyjne odłogowanie, zaniechanie stosowania pestycydów oraz nawożenia mineralnego, wykluczenie planowych zalesień.

świergotek polny *Anthus campestris*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmian krajobrazu rolniczego, zachodzących wobec zaniechania zagospodarowania rolniczego gruntów słabych, co w krótkim czasie powoduje naturalne wkroczenie na takie tereny roślinności wysokiej, niekorzystnej dla świergotka, lub wręcz celowe ich zalesienie; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku masowego rozwoju budownictwa rekreacyjnego na niektórych obszarach wykorzystywanych przez świergotki. Celem ochrony należy: objąć specyficzne, suche grunty z rzadką roślinnością murawową, sąsiadujące z kompleksami leśnymi, programami rolnośrodowiskowymi promującymi utrzymanie takich siedlisk w stanie niezmienionym, rotacyjne odłogowanie, zaniechanie stosowania pestycydów oraz nawożenia mineralnego, wykluczenie planowych zalesień.

jarzębatka *Sylvia nisoria*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych wskutek urbanizacji i budowy dróg; utrata siedlisk gniazdowych wskutek niszczenia zarośli

i zadrzewień w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmian krajobrazu rolniczego zachodzących wraz z intensyfikacją praktyk rolniczych, wyrażających się w zamianie użytków zielonych na grunty orne, likwidowaniu zadrzewień śródpolnych, zadrzewień i zarośli nad strumieniami, rowami i drogami, oczek wodnych, tzw. nieużytków, miedz, wprowadzaniu monokultur i zwiększeniu stosowania chemicznych środków ochrony roślin i uprawy roli. Celem ochrony należy: zachować zadrzewienia wiklinowe w dolinach małych rzek i strumieni; zachować w krajobrazie rolniczym zadrzewienia i żywopłoty (szczególnie z krzewami kolczastymi) i oczka wodne; wzbogacić krajobraz rolniczy w zadrzewienia z krzewami kolczastymi; zakładać nowe zadrzewienia śródpolne z nasadzeniami krzewów kolczastych (np. dzikiej róży, głogu i tarniny); tworzyć miejsca lęgowe dla jarzębatki (i innych gatunków ptaków) przez obsadzanie żywopłotami np. wiejskich cmentarzy i parków.

mucholówka mała *Ficedula parva*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów liściastych i ograniczania powierzchni starodrzewu; utrata siedlisk wynikająca z eliminacji z lasu martwego drewna i obumierających drzew. Celem ochrony należy: podjąć ochronę zachowawczą jak największej powierzchni starych drzewostanów liściastych oraz zmierzać do utrzymania odpowiedniej ilości starych drzew w lasach gospodarczych; podjąć działania zmierzające do zatrzymania w drzewostanach liściastych odpowiedniej ilości martwego i obumierającego drewna; przyjąć w gospodarce leśnej zasadę pozostawiania w trakcie trzebieży późnych wszelkich drzew dziuplastych, a także pozostawiania kęp drzew o miękkim drewnie (brzoza, osika).

gąsiorek *Lanius collurio*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk w wyniku kurczenia się terenów lęgowych wskutek urbanizacji; utrata siedlisk w wyniku intensyfikacji rolnictwa – scalania pól połączonego z likwidacją miedz, zadrzewień śródpolnych i śródpolnych zbiorników wodnych (oczek) oraz intensywnym stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin. Celem ochrony należy: zachować istniejące zadrzewienia śródpolne i utrzymać w nich kolczaste krzewy; zakładać nowe zadrzewienia śródpolne z nasadzeniami krzewów kolczastych (np. dzikiej róży, głogu i tarniny); ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin.

perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku likwidacji lub zmniejszenia powierzchni zajętej przez szuwary, zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych; presja naziemnych drapieżników w okresie gniazdowym, zwłaszcza ze strony norki amerykańskiej i lokalnie jenota; aktywne prześladowanie ze strony użytkowników stawów rybnych i jezior; zwiększanie się antropopresji w strefie przybrzeżnej jezior; stosowanie stawnych sieci rybackich w miejscach zimowych koncentracji. Celem ochrony należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych; opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; podjąć redukcję drapieżników, zwłaszcza norki amerykańskiej, jenota i wrony siwej.

perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*: gatunkowi zagraża w Polsce: osuszanie mokradeł i bagien; likwidacja starorzeczy; intensyfikacja gospodarki stawowej prowadząca do

likwidacji roślinności wynurzonej; wiosenne wypalanie suchej roślinności (bezprawne); aktywne prześladowanie ze strony użytkowników stawów rybnych i jezior; stosowanie stawnych sieci rybackich w miejscach zimowych koncentracji. Celem ochrony należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych; opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; podjąć budowę płytkich, zarośniętych zbiorników wodnych w ramach programu małej retencji; podjąć redukcję drapieżników.

czapla siwa *Ardea cinerea*: Czapla siwa może ponosić straty wynikające z traktowania jej jako szkodnika rybackiego tępionego na stawach hodowlanych. Celem ochrony należy zapewnić spokój w potencjalnych miejscach lęgowych – zwłaszcza wczesną wiosną, w okresie przystępowania do lęgów, gdy ptaki są szczególnie wrażliwe na niepokojenie.

labędź niemy *Cygnus olor*: wśród zagrożeń dla ptaków należy wymienić ich niepokojenie zatrzymujących się w czasie wędrówki oraz zatrucie ołowiem w wyniku połykania śrucin amunicji myśliwskiej traktowanych przez ptaki jako gastrolity. Celem ochrony należy zapewnić spokój ptakom oraz ograniczyć użycie śrutu ołowianego w amunicji myśliwskiej, stosowanej do polowań na ptaki wodno-błotne.

gęgawa *Anser anser*: do najważniejszych zagrożeń należą: likwidowanie lub radykalne zmniejszanie areału trzcinowisk (wykaszenie, wypalanie), zwłaszcza na stawach i jeziorach; zamienianie terenów wilgotnych na inne użytki (np. zalesienia podmokłych łąk i pól sąsiadujących ze zbiornikami wodnymi w pobliżu lęgówisk); presja lisa, jenota i norki amerykańskiej; wybieranie jaj dla domowego chowu; niepokojenie ptaków w okresie lęgowym (powoduje porzucanie lęgów); Nielimitowane polowania; możliwość krzyżowania się z berniklą kanadyjską. Celem ochrony należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych; opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; przy przebudowie stawów tworzyć sztuczne, ziemne wyspy i zachowywać rozległe płyty szuwarów; podjąć redukcję drapieżników, zwłaszcza norki amerykańskiej i jenota; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych; nie dopuścić do zdomowienia się w Polsce lęgowej populacji bernikli kanadyjskiej.

krakwa *Anas strepera*: zagrożenia: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych i likwidacji starorzeczy; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej, połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku rekreacyjnego wykorzystania (biwakowanie na wyspach) wysp jeziornych; łowiectwo – zbyt wczesne rozpoczynanie jesiennego okresu polowań na ptaki wodne, w czasie gdy na zbiornikach mogą jeszcze przebywać samice wodzące młode; łowiectwo – możliwość wystąpienia pomyłkowych odstrzałów z powodu podobieństwa do innych gatunków kaczek; łowiectwo – trujące działanie śrucin ołowianych tkwiących w ciałach ptaków postrzelonych przypadkiem lub śrucin połkniętych przez ptaki jako gastrolity; presja ze strony drapieżników. Celem ochrony należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych (w tym tworzenia sztucznych, ziemnych wysp przy przebudowie stawów, zachowania

rozległych płątów szuwaru i pasów szuwaru wzdłuż grobli oraz ochrony kolonii śmieszki); zaprzestać osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształcenia reżimu hydrologicznego rzek; wprowadzić strefy ciszy i ograniczonej turystyki wodnej na jeziorach w pobliżu lęgówisk kaczek; chronić wyspy jeziorne wraz z otaczającym je pasem szuwaru w formie użytków ekologicznych z zakazem wstępu od marca do końca lipca; dostosować okresy polowań do terminów rozrodu ptaków wodnych; zaprzestać stosowania amunicji myśliwskiej ze śrutem ołowianym i zastąpić go śrutem wykonanym z nietoksycznego metalu; podjąć redukcję drapieżników.

cyraneczka *Anas crecca*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania dolin niewielkich śródleśnych rzek i innych śródleśnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk pierzowiskowych w wyniku obniżania poziomu wód gruntowych, zmiany systemu użytkowania ziemi i postępującej za tym sukcesji roślinności; łowiectwo – możliwość wystąpienia pomyłkowych odstrzałów z powodu podobieństwa do innych gatunków kaczek; łowiectwo – trujące działanie śrucin ołowianych tkwiących w ciałach ptaków postrzelonych przypadkiem lub śrucin połkniętych przez ptaki jako gastrolity; presja ze strony drapieżników. Celem ochrony należy: dążyć do zachowania śródleśnych zbiorników wodnych; dążyć do zachowania podmokłych dolin niewielkich śródleśnych rzek i innych śródleśnych zbiorników wodnych; otoczyć czynną ochroną pierzowiska; zaprzestać stosowania amunicji myśliwskiej ze śrutem ołowianym i zastąpić go śrutem wykonanym z nietoksycznego metalu; podjąć redukcję drapieżników.

cyranka *Anas querquedula*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających czystość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych na rzecz pól uprawnych; utrata siedlisk w wyniku osuszania torfowisk i niecek jeziornych; presja ze strony drapieżników; wzmożoną turystyka (również kwalifikowana turystyka ekologiczna) oraz nadmierny i niekontrolowany rozwój infrastruktury w sąsiedztwie lęgówisk gatunku. Celem ochrony należy: ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; w dolinach rzek utrzymać wysoki poziom wód gruntowych, zachować okresowo wypełnione wodą obniżenia i starorzecza; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych na obszarach pozadolinnych.

gągoł *Bucephala clangula*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających czystość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk w wyniku osuszania śródleśnych i przyleśnych zbiorników wodnych oraz niszczenia roślinności szuwarowej na takich zbiornikach; utrata siedlisk gniazdowych poprzez wyręb starych drzewostanów oraz wycinanie pojedynczych dziuplastych drzew (żywych lub martwych); utrata siedlisk gniazdowych w wyniku rekreacyjnego wykorzystania (biwakowanie na wyspach) wysp jeziornych; stosowanie stawnych sieci rybackich w miejscach zimowych koncentracji. Celem ochrony należy: chronić dzięcioła czarnego, którego dziuple stanowią podstawowe, naturalne miejsce

gniazdowania gągoła; zachować i odtwarzać lasy nad brzegami zbiorników i cieków wodnych, zwłaszcza na terenach zalewowych; nie usuwać wszystkich lasów i zadrzewień nadrzecznych z międzywala; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; chronić śródlęsne i przyleśne zbiorniki oraz cieki wodne przed osuszeniem; wyspy jeziorne objąć ochroną w formie użytków ekologicznych z zakazem wstępu od marca do końca lipca.

nurogęś *Mergus merganser*: gatunkowi zagraża w Polsce: zanik siedlisk gniazdowania poprzez wyręb starych drzewostanów oraz wycinanie pojedynczych dziuplastych drzew (żywych lub martwych); zanik siedlisk gniazdowych w wyniku zabudowy brzegów wód i intensyfikacji rekreacji; obniżanie się poziomu wód gruntowych i utraty różnorodności siedlisk w dolinach rzecznych jako skutek zabudowy hydrotechnicznej rzek; osuszanie śródlęsnych i przyleśnych zbiorników wodnych oraz niszczenie roślinności szuwarowej na takich zbiornikach; presja drapieżników podczas sezonu lęgowego. Celem ochrony należy: zachować i odtwarzać lasy nad brzegami zbiorników i cieków wodnych, zwłaszcza na terenach zalewowych; nie usuwać wszystkich lasów i zadrzewień nadrzecznych z międzywala; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; chronić śródlęsne i przyleśne zbiorniki oraz cieki wodne przed osuszeniem.

samotnik *Tringa ochropus*: gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych w lasach, spowodowanego pracami melioracyjnymi; utrata siedlisk w wyniku osuszania terenów leśnych, likwidacji zastoisk wody, starorzeczy, śródlęsnych stawów, torfowisk i bagienek. Celem ochrony należy: zaniechać osuszania obszarów leśnych, a w razie potrzeby przywrócić wysokie uwilgotnienie gruntów leśnych poprzez budowę zastawek na istniejących rowach melioracyjnych oraz zaniechanie ich pogłębiania i udrażniania ich sieci; zachować śródlęsne zbiorniki wodne; zachować w stanie silnego uwilgocenia doliny niewielkich śródlęsnych rzek i innych śródlęsnych zbiorników wodnych; chronić zabagnione drzewostany, a zwłaszcza olsy; popierać wsiedlanie i bytowanie bobrów na terenach leśnych.

kormoran *Phalacrocorax carbo*: obecnie populacja kormorana jest niezagrożona. Spadek liczebności obserwowany w przeszłości wiązany był z prześladowaniami ze strony człowieka, a w 1950–1970 także z powszechnym stosowaniem niebezpiecznych pestycydów (np. DDT). Populacja kormorana nie wymaga obecnie żadnych szczególnych działań ochronnych.

łyśka *Fulica atra* – gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych w wyniku likwidacji lub zmniejszenia powierzchni zajętej przez szuwary, zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; presja naziemnych i skrzydlatych drapieżników w okresie gniazdowym (norka amerykańska,

jenot, kruk i wrona siwa); zwiększanie się antropopresji w strefie przybrzeżnej jezior; wydobywanie piasku i żwiru na obszarze jesienno-zimowych koncentracji; stosowanie stawnych sieci rybackich w miejscach zimowych koncentracji. Celem ochrony należy m.in.: zaprzestać osuszania zbiorników wodnych śródpolnych; ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; podjąć redukcję drapieżników, zwłaszcza norki amerykańskiej i jenota.

perkozek *Tachybaptus ruficollis* - niekorzystny wpływ mogą mieć presja antropogeniczna oraz utrata siedlisk lęgowych i wzrost penetracji ludzkiej. Jednakże niewielkie pod tym względem wymagania gatunku powodują, że czynniki te nie mają prawdopodobnie większego znaczenia. Celem ochrony należy zachować wszelkie niewielkie i płytkie zbiorniki wodne z bogatą roślinnością wynurzoną, które mogą być miejscami gniazdowania perkozka. Podstawowe znaczenie dla ochrony takich stanowisk mają także działania służące utrzymaniu bogatej roślinności wynurzonej. Oceniając zapisy projektu mpzp stwierdza się, że siedliska – a zatem lokalne populacje – perkozka będą skutecznie chronione.

wodnik *Rallus aquaticus* - gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk gniazdowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej, połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; wypalanie szuwarów (bezprawne); prawdopodobnie drapieżnictwo ze strony norki amerykańskiej. Oceniając zapisy projektu mpzp (zachowanie zbiorników wodnych z roślinnością, brak stałych zmian stosunków wodnych) stwierdza się, że siedliska – a zatem lokalne populacje wodnika – będą skutecznie chronione.

kokoszka *Gallinula chloropus* - gatunkowi zagraża w Polsce utrata siedlisk gniazdowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej, połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacją wysp na stawach hodowlanych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; utrata siedlisk gniazdowych w miastach w wyniku usuwania roślinności szuwarowej ze stawów i sadzawek w parkach. Oceniając zapisy projektu mpzp (zachowanie zbiorników wodnych z roślinnością, brak stałych zmian stosunków wodnych) stwierdza się, że siedliska – a zatem lokalne populacje kokoszki – będą skutecznie chronione.

kszyk *Gallinago gallinago* - zagrożenia: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą); utrata siedlisk lęgowych w wyniku zaniechania wykaszania łąk w dolinach rzek i szybkiego ich zarastania przez wysoką roślinność zielną, trzcinę i krzewy; niska udatność lęgów spowodowana przez skrzydlate (kruk, wrona siwa, sroka) i czworonożne drapieżniki (lis, jenot, norka amerykańska i inne łasicowate) niszczące lęgi; w okresach wędrówek: płoszenie przez ludzi (spacerowiczów) i psy stad zatrzymujących się ptaków. Oceniając zapisy projektu mpzp

(zachowanie zbiorników wodnych z roślinnością, brak stałych zmian stosunków wodnych) stwierdza się, że siedliska – a zatem lokalne populacje kszyska - będą skutecznie chronione.

ślónka *Scolopax rusticola* - zagrożenia: utrata siedlisk w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych w lasach, spowodowanego pracami melioracyjnymi; utrata siedlisk w wyniku budowy wałów zapobiegających podtapianiu terenów leśnych, likwidacji zastoisk wody, starorzeczy, śródleśnych stawów, torfowisk i bagienek; utrata siedlisk w wyniku fragmentaryzacji obszarów leśnych, która w sposób drastyczny może ograniczyć liczebność populacji lęgowej. Oceniając zapisy projektu mpzp (zachowanie zbiorników wodnych z roślinnością, brak stałych zmian stosunków wodnych) stwierdza się, że populacje ślónki będą chronione.

brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* - zagrożenia: utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą); utrata siedlisk lęgowych w wyniku wycinania lasów lęgowych w dolinach rzek; utrata siedlisk lęgowych w wyniku uprawiania sportów wodnych powodujących hałas w okolicach gniazdowania brodziec; utrata siedlisk żerowania w wyniku usuwania martwych drzew z koryt rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku rekreacyjnego wykorzystania wysp jeziornych (biwakowanie na wyspach) i brzegów jezior; w okresach wędrówek: płoszenie przez ludzi (spacerowiczów) i psy stad zatrzymujących się ptaków. Oceniając zapisy projektu mpzp (zachowanie zbiorników wodnych z roślinnością, brak stałych zmian stosunków wodnych) stwierdza się, że populacje brodziec nie zostaną zredukowane w wyniku realizacji projektu mpzp.

siniak *Columba oenas* - gatunkowi zagraża w Polsce: utrata siedlisk lęgowych na skutek zanikania starych drzewostanów mieszanych lub liściastych zawierających obfitość starych, dziuplastych drzew; utrata siedlisk lęgowych na skutek fragmentacji i odmładzania lasów, co powoduje wycofywanie się dzięcioła czarnego i tym samym zmniejszenie liczby dziupli odpowiednich do gniazdowania siniaka; utrata siedlisk żerowania w wyniku intensyfikacji rolnictwa – przede wszystkim chemizacji praktyk rolniczych i wprowadzania rozległych monokultur, co w efekcie prowadzi do ujednolicenia krajobrazu rolniczego i zaniku zbiorowisk ziołorośli będących zasadniczym miejscem żerowania siniaka; drapieżnictwo ze strony gołębiarza, kuny leśnej i kuny domowej. Zapisy projektu mpzp nie wpłyną znacząco na populację tego ptaka.

Ponadto, celem lepszej ochrony i zachowania populacji zwierząt i siedlisk przyrodniczych chronionych na obszarach Natura 2000, poza powyższymi zapisami, należy respektować zapisy w Zarządzeniach Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie dotyczących bezpośrednio tych obszarów. Są to: (1) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Czaplineckie PLH320039; (2) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019. Analizując plany zadań ochronnych w ww.

Zarządzeniach stwierdza się następujące korzyści dla ochrony Obszarów Natura 2000 w wyniku przyjęcia projektu mpzp:

- dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni jezior do wymogów ochrony środowiska;
- usunięcie nielegalnych pomostów;
- zabezpieczenie strefy brzegowej jezior przed nadmierną presją urbanizacyjną;
- utrzymanie właściwej gospodarki leśnej w tym także w strefie brzegowej jezior, cieków;
- zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych o charakterze leśnym;
- zapobieganie nielegalnie składowanym odpadom komunalnym i przemysłowym;
- zachowanie w obecnym stanie naturalnych zbiorników wodnych wraz z roślinnością;
- zachowanie roślinności szuwarowej.

Wiele z pozostałych działań ochronnych wymienionych w ww. Zarządzeniach Dyrektora RDOŚ w Szczecinie nie jest ściśle zależnych od ustaleń projektu mpzp i nie leży w gestii władz gminy Czaplinek. Należą do nich np. budowanie sztucznych gniazd dla wybranych gatunków ptaków (np. puchacza), wykaszanie łąk czy też redukcja liczebności inwazyjnych gatunków drapieżnych. Należy także pamiętać, że pewne formy antropopresji są tutaj obecne od wielu lat i niektóre ustalenia co do zagospodarowania tego terenu (tj. wprowadzenie zmian polegających na większym ograniczeniu antropopresji) mogą przynieść niekorzystne skutki społeczno-gospodarcze dla lokalnej społeczności. Natomiast analizując obecny stan zainwestowania terenu objętego projektem mpzp stwierdza się, że wśród terenów przeznaczonych do zainwestowania nie ma znaczących konfliktów pomiędzy nowym przeznaczeniem terenów a ochroną przyrody. Środowisko przyrodnicze gminy jest bogate i stanowi także czynnik pobudzający lokalną gospodarkę (poprzez zrównoważoną turystykę i rekreację), stąd planowanie przestrzenne w gminie traktuje ochronę środowiska na równi z rozwojem *stricte* gospodarczym. Świadczą o tym liczne zapisy w projekcie mpzp, których realizacja przyczyni się do zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt na obszarze Sieci Natura 2000.

Analizując wskazania do zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przedstawione w powyższych Zarządzeniach Dyrektora RDOŚ w Szczecinie stwierdza się, że część z tych zapisów będzie realizowana, a część prawdopodobnie nie, przynajmniej w całości. Z korzystnych zjawisk w projekcie mpzp można wymienić:

- ograniczenie możliwości lokalizowania nowych i rozbudowy istniejących ferm wielkoprzemysłowych, tuczarni drobiu i trzody chlewnej w ostoi oraz zalecenie nielocalizowania tego typu obiektów w odległości 5000 m od granicy obszaru Natura 2000;
- ograniczenie możliwości lokalizowania elektrowni wiatrowych w granicach ostoi oraz zalecenie do nielokowania farm wiatrowych w jej sąsiedztwie.

Z kolei niekorzystnym zjawiskiem będzie możliwość lokowania zabudowań w odległości do 100 m od linii brzegowej jeziora. Będzie to jednak odbywało się w zgodzie z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy Czaplinek.

Ponadto, do podstawowych działań łagodzących i ograniczających potencjalne niekorzystne efekty realizacji zapisów projektu mpzp (nie tylko dotyczących omawianego

mpzp, ale także w innych mpzp na terenie gminy Czaplinek), a mogących zostać wykorzystanych przy tworzeniu decyzji środowiskowych czy też w decyzjach o pozwoleniu na budowę dla potencjalnych inwestycji, należy uznać poniższe postulaty:

- (1) należy odsunąć ewentualną planowaną zabudowę w zlewni jeziora w tych miejscach, w których pierwszy poziom wód gruntowych jest położony wyżej niż 2 m p. p. t. (z uwzględnieniem maksymalnych rocznych wahań!);
- (2) tam gdzie jest to możliwe oraz uzasadnione ekonomicznie powinno się stworzyć możliwie dopracowaną i rygorystyczną pod kątem parametrów technicznych i technologicznych (nowoczesne rozwiązania o niskim stopniu awaryjności) sieć kanalizacji zbiorczej na terenach oddalonych do 500 m od linii brzegowej jezior, szczególnie tam, gdzie spadki terenu w kierunku mis jeziornych wynoszą więcej niż 10 ‰;
- (3) należy stworzyć indywidualny system zbierania ścieków wraz z ich odpowiednim wywozem i zagospodarowaniem na zasadach określonych w przepisach odrębnych w tych miejscach, w których stworzenie odpowiedniej sieci kanalizacji jest niewykonalne z przyczyn technicznych bądź wysoce nieuzasadnione ekonomicznie; dotyczy to przede wszystkim miejsc oddalonych od mis jeziornych do 500 m w linii prostej, bez względu na spadek terenu. Indywidualne zbiorniki na ścieki powinny być lokowane w możliwie jak najbardziej predysponowanych ku temu lokalizacjach (z dala od cieków wodnych, na gruncie nieprzepuszczalnym i niezdrutowanym).

Tylko bowiem fachowo zaprojektowany i wykonany nowoczesny system kanalizacji wraz z indywidualnym systemem zbierania ścieków może zapewnić względne bezpieczeństwo przed przedostaniem się zanieczyszczeń do cennych zbiorowisk roślinnych. Wspomniane w pkt 1 odsunięcie zabudowy od terenów, gdzie zwierciadło wód gruntowych występuje stosunkowo płytko zapewnić powinno z kolei nie naruszenie warstw wodonośnych, a to zagwarantuje – przynajmniej w teorii – nienaruszalność zasobów ilościowych wód w tym rejonie. Aby jednak być pewnym co do zabezpieczenia ilości wód, należało będzie przeprowadzić osobną ocenę OOŚ dla wszystkich tych nowych zabudowań, które będą mimo wszystko planowane do realizacji w sąsiedztwie (do 500 metrów) zagrożonych obszarów w zlewni poszczególnych jezior omawianego obszaru. Ponadto w przypadku zastosowania się do powyższych postulatów ochronnych konieczny będzie monitoring porealizacyjny systemu kanalizacji. W przypadku stwierdzenia, że pomimo zastosowanych środków łagodzących i ograniczających, następowało będzie zanieczyszczenie/degradacja siedlisk przyrodniczych obszarów Natura 2000, wówczas będą musiały zostać wdrożone środki zaradcze: naprawcze, zabezpieczające oraz – w razie potrzeby – kompensujące. Jeżeli okaże się, że prawdopodobieństwo powstania strat przyrodniczych będzie nieuniknione, należało będzie zakazać realizacji poszczególnych inwestycji, np. realizacji niektórych urządzeń do uprawiania turystyki.

V.6. Oddziaływanie na krajobraz⁴¹

Oceniając oddziaływanie projektu mpzp na krajobraz należy zaznaczyć, że krajobraz ma wiele znaczeń i płaszczyzn ujęcia.

„*Krajobraz materialny*” (*matterscape*) jest rzeczywistością fizyczną, opisaną jako system podległy prawom natury. W tym ujęciu można wyróżnić: (1) *strukturę krajobrazu*, czyli przestrzenne relacje między jednostkami krajobrazowymi; (2) *funkcjonowanie krajobrazu*, czyli interakcje między przestrzennymi jednostkami krajobrazowymi; (3) *zmienność*, czyli przekształcenia struktury i funkcji układu jednostek ekologicznych w czasie.

„*Krajobraz jako pojęcie społeczno-prawne*” (*powerscape*) jest stworzony przez społeczność jako system norm i celów. Normy te są sformalizowane (akty prawne) oraz niesformalizowane (wywodzące się z tradycji, zwyczajów). Krajobraz w tym ujęciu to system norm, które regulują zasady postępowania danej społeczności w odniesieniu do otaczającego krajobrazu. Nie mają one charakteru uniwersalnego – są indywidualne dla różnych społeczności.

„*Krajobraz mentalny*” (*mindscape*) istnieje w „wewnętrznym świecie” każdej jednostki. Rzeczywistość wewnętrzna jest wytworem świadomości. Krajobraz mentalny jest krajobrazem doświadczanym przez ludzi; jest systemem indywidualnych wartości, sądów, odczuć, znaczeń nadawanych przestrzeni i jej komponentom. Krajobraz ma również wymiar percepcyjny, estetyczny, artystyczny i egzystencjalny. Taki krajobraz można badać jedynie przy uwzględnieniu osoby obserwatora. Sam krajobraz zaś odbieramy przez nasze zmysły, dlatego poza rolą obserwatora istotne w ocenie krajobrazu będzie także miejsce, w którym obserwator się znajduje i z którego krajobraz jest kontemplowany. W takim rozumowaniu sama ocena krajobrazu powinna zatem skupić się na percepcyjnym podejściu do przestrzeni i na jej walorach estetycznych.

Wartość ogólna krajobrazu jest zagadnieniem bardzo złożonym, bowiem krajobraz nie ma charakteru statycznego, podlega permanentnie zmianom. Relacje pomiędzy elementami przyrodniczymi i kulturowymi zmieniają się w czasie i przestrzeni, tworząc *tożsamość miejsca*. Dopiero znając tożsamość miejsca można podjąć próbę oceny oddziaływania nań planowanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

Bardzo istotnym w ocenie oddziaływania na krajobraz jest aspekt polityki Unii Europejskiej względem rozwoju obszarów wiejskich. Obecnie w kształtowaniu krajobrazu, podobnie jak w innych dziedzinach społeczno-gospodarczych, panuje paradygmat trwałego rozwoju. Uważa się, że dotychczasowa monofunkcyjność obszarów wiejskich (jako miejsca produkującego żywność) powinna ulec zmianie – wieś powinna rozwijać się zgodnie z koncepcją rozwoju wielofunkcyjnego. Funkcjami wiodącymi poza produkcją rolną powinna być na tych terenach turystyka oraz ochrona środowiska. Obszary wiejskie, według koncepcji unijnej, mają stanowić swoiste nośniki wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych. Trwały rozwój gminy, z dopuszczeniem ograniczonej (przestrzennie) turystyki, ma szanse

⁴¹ za: Kupidura A., Łuczewski M., Kupidura P. 2011. Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich. PWN, Warszawa.

kształtować nowoczesny ale jednocześnie harmonijny z dotychczasowym charakterem krajobraz gminy Czaplinek. Ma to ogromne znaczenie przy tworzeniu Studium i miejscowych planów gminy Czaplinek oraz ich ocenie.

Obecnie w Polsce powstaje wiele niekorzystnych procesów i zjawisk dotyczących przestrzeni obszarów wiejskich. Do tych potencjalnie niewłaściwych zmian należy zaliczyć: (1) bezzasadne wprowadzanie terenochłonnej zabudowy rozproszonej; (2) powstawanie dużych i bardzo dużych gospodarstw nastawionych na intensywną produkcję rolniczą; (3) rozwój funkcji rekreacyjnej obszarów wiejskich i związane z nią zapotrzebowanie na działki letniskowe i nowe podziały gruntów rolnych. Pod tym kątem zapisy projektu mpzp są dość korzystne, gdyż: (1) tereny strefy zurbanizowanej są kontynuacją dotychczasowego, skupionego zabudowania przestrzennego, bez tworzenia nowych, chaotycznie zlokalizowanych terenów zabudowy; (2) na terenie gminy dominujący udział stanowią gospodarstwa o indywidualnym charakterze i taka koncepcja ma być kontynuowana; (3) realizowany jest rozwój funkcji rekreacyjnej obszarów wiejskich.

Przewiduje się, że do 2025 roku polska wieś zmienia zasadniczo swoje oblicze. Najprawdopodobniej: (1) wzrośnie liczba ludności zamieszkująca obszary wiejskie; (2) w strukturze zatrudnienia i dochodów ludności wiejskiej zasadniczo zmniejszy się udział rolnictwa; (3) zwiększy się zróżnicowanie struktury społeczno-ekonomicznej i poziomu rozwoju; (4) źródła dochodów ulegną silnej dywersyfikacji; (5) nastąpią duże zmiany w użytkowaniu gruntów; (6) wzrastać będzie znaczenie obszarów wiejskich jako „przechowalników” wartości przyrodniczych i kulturowych. Analizując aktualny stan funkcjonowania gminy Czaplinek oraz obszaru objętego projektem mpzp stwierdza się, że powyższe trendy mają znaczące szanse się uwidocznic w przyszłości. Same zapisy zaś na pewno w znacznej mierze będą służyć tym celom (np. poprzez wyznaczenie stref o zróżnicowanych funkcjach, w tym funkcjach przyrodniczych czy realizacji funkcji rekreacyjnych).

Należy podkreślić, że wartość krajobrazu można rozumieć zarówno jako kategorię ekonomiczną jak i kategorię filozoficzną. Krajobraz wiejski ma w sobie wiele charakterystycznych elementów składających się na jego wartość. Można tutaj zaliczyć układy planistyczne wsi, struktura rozłogów gruntów, drzewa o specyficznej lokacji i znaczeniu kulturowym, przydrożne krzyże oraz kapliczki. Struktury krajobrazowe są także elementem dziedzictwa kulturowego np. poprzez odzwierciedlenie elementów krajobrazu w charakterystycznych strojach, tańcach i in. Przy ustalaniu wartości krajobrazu trzeba zatem wziąć pod uwagę także kwestie związane z oddzieleniem efektów rynkowych od efektów nierynkowych.⁴² Krajobraz może przynieść dochód, gdy zostaje udostępniony, a turyści odwiedzający atrakcyjne krajobrazowo miejsca pozostawią w nich pieniądze.⁴³ Ponadto krajobrazy dobrze pełniące swoje funkcje przyrodnicze (klimatyczne, hydrologiczne, biologiczne) są mniej podatne na występowanie klęsk powodzi, erozji, suszy, burz pyłowych, plag szkodników itp. Ma to zatem swoją wymierną ekonomiczną wartość (np. niższe nakłady

⁴² tamże.

⁴³ tamże oraz za: Kożuchowski K. 2005. Walory przyrodnicze w turystyce i rekreacji. Wydawnictwo Kurpisz S.A., Poznań.

finansowe na rozwój infrastruktury związanej z turystyką). Harmonijny krajobraz jest czynnikiem przyciągającym turystów.

Obszary z przeznaczeniem na funkcje rekreacyjne powinny m. in. być zdominowane przez elementy przyrodnicze, wsie powinny mieć tradycyjny charakter oraz być dostępne przestrzenie.⁴⁴ Komponenty składające się na krajobraz wiejski o wysokiej wartości powinien cechować się: (1) znacznym udziałem lasów, wód i nieużytków oraz zadrzewień; (2) zróżnicowaną strukturą pól (unikanie monokultur); (3) niski lub ograniczony poziom rozwoju rolnictwa; (4) przewagę małych i średnich gospodarstw; (5) brak agresywnych w stosunku do otoczenia obiektów inżynierskich; (6) dominację elementów przyrodniczych nad kulturowymi (lub równowaga pomiędzy nimi).

Poza powyższymi rozważaniami, konieczna jest ocena oddziaływania na krajobraz zapisów projektu mpzp w stosunku do obszarów, dla których powołano formy ochrony przyrody. Istotnymi obszarami na terenie gminy Czaplinek, powołanymi dla zachowania krajobrazu, są: Drawski Park Krajobrazowy oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Drawskie. Oceniając projekt mpzp względem: (1) Rozporządzenia nr 15/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie Drawskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego 2005, nr 64 poz. 1378) oraz rozporządzenia Nr 4/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego 2005, nr 25 poz. 497), należy stwierdzić, iż nie wszędzie przestrzegany może się okazać, zgodnie z projektem mpzp, zakaz „budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej i rybackiej”. Przewiduje się bowiem w niektórych miejscach lokowanie nowych budynków z dopuszczeniem do lokowania budynków mieszkalnych – zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Z drugiej strony należy podkreślić, że nie jest to trend dominujący, a większość terenów w odległości do 100 m przewidzianych jako tereny np. MNR / MN/U albo jest już zagospodarowana w stanie faktycznym, albo są to zabudowania służące turystyce wodnej – nie objętych zakazem w Rozporządzeniu Wojewody Zachodniopomorskiego (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego 2005, nr 64 poz. 1378). Jednocześnie należy podkreślić, że w obowiązującym Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dopuszcza się na powyższych, potencjalnie kolizyjnych z ustaleniami powyższych Rozporządzeń terenach zabudowę. Tym samym należy wskazać na możliwość odstępstwa od zakazu zabudowy na terenach położonych w odległości do 100 m od linii jezior.

Reasumując, analizując poszczególne zapisy w projekcie mpzp dostrzega się wiele zalet ocenianego dokumentu: powstrzymanie zabudowy rozproszonej, działania pro-środowiskowe (ochrona prawna zasobów przyrodniczych, wyłączenie stref spod zabudowy i in.), brak scaleń gruntów, przewidziane do realizacji zadrzewienia i zalesienia. Niekorzystna jest natomiast zabudowa na terenach położonych w bliskim sąsiedztwie jezior Żerdno i Drawsko.

⁴⁴ za: Kupidura A., Łuczewski M., Kupidura P. 2011. Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich. PWN, Warszawa.

V.7. Emitowanie pola elektromagnetycznego

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są głównie stacje telefonii komórkowej, urządzenia przemysłowe gospodarstwa domowego oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej.

Na terenie gminy Czaplinek (w Czaplinku) WIOŚ w Szczecinie w 2011 r. badał natężenia pól elektromagnetycznych. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego wyniosła 0,83 [V/m]. Nie przekroczono zatem wartości dopuszczalnej. Wyniki tego pomiaru choć nie są reprezentatywne dla badanego obszaru, to jednak pozwalają przypuszczać, że na omawianym terenie wartości promieniowania elektromagnetycznego są jeszcze niższe.

Na obszarze objętym projektem mpzp konieczna jest ochrona przed polami elektromagnetycznymi, polegająca na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych norm lub co najmniej na tych poziomach. Ochrona musi opierać się na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r., nr 192, poz.1883). Na przykład napowietrzne linie wysokiego napięcia 110 kV wprowadzają duże ograniczenia dostępności terenów położonych w pobliżu przebiegu linii. Istniejące linie napowietrzne będą modernizowane i w przyszłości będą funkcjonowały jako linie podziemne kablowe, natomiast w projekcie mpzp jest zakaz lokowania nowych linii napowietrznych. W związku z tym nie przewiduje się powstania kolizji pomiędzy oddziaływaniem linii elektroenergetycznych z potencjalnym posadowieniem budynków, w których długotrwale przebywali by ludzie. Zgodnie z normą PN-EN 50423-1:2007 dla linii 110 kV obowiązuje 14,5-metrowy pas powierzchni terenu ograniczonego dla zabudowy, który mierzony jest od osi linii w każdą stronę. Są to odległości od linii do najbliższych części budynków [m] zapewniające nieprzekroczenie wielkości pola magnetycznego 1 kV/m. Linie te nie powinny się krzyżować z budynkami mieszkalnymi, przemysłowymi i gospodarczymi, w których mogą stale przebywać ludzie. Analogicznie – dla linii 15 kV⁴⁵ obowiązuje, w zależności od typu przewodów oraz dachów najbliższych zabudowań, strefa do 4-metrowa terenu ograniczonego dla zabudowy, która również mierzona jest od osi linii w każdą stronę.

Zapisy projektu mpzp zakazują powstawaniu nowych napowietrznych linii elektroenergetycznych. Gwarantuje to z kolei nieprzekraczalność wartości pola magnetycznego na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Ponadto energia oddziaływań naturalnych, statycznych pól: elektrycznego i magnetycznego na cząsteczki żywej materii jest bardzo mała i wszelkie uporządkowania wywołane tymi zewnętrznymi, naturalnymi polami są niszczone przez ruch cieplny cząstek żywego organizmu.⁴⁶

⁴⁵ wg normy PN-EN 50423-1:2007 dla linii od 1 kV do 45 kV

⁴⁶ za: Koreleski Krzysztof. 2005. Oddziaływanie napowietrznych linii energetycznych na środowisko człowieka. .Nr 2/2005, PAN, Oddział w Krakowie, s. 47–59 Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi.

V.8. Oddziaływanie na ludzi

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) „zdrowie to nie tylko całkowity brak choroby, czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu (dobrego samopoczucia)”. Stan zdrowia ocenia się za pomocą mierników pozytywnych (dobrego rozwoju i sprawnego działania organizmu) i negatywnych (występowania chorób).⁴⁷ O zdrowiu lub chorobie decydują bezpośrednio lub pośrednio sami ludzie wybierając i kształtując warunki, w których żyją, a także poprzez swoje postępowanie, zależne od ich poziomu kultury, zasobu wiedzy oraz zasobności ekonomicznej.

Zasięg zagrożenia zdrowia jest bardzo różnorodny i obejmuje: zagrożenia globalne, zagrożenia regionalne oraz zagrożenia lokalne. Z punktu widzenia oceny projektu mpzp szczególnie istotne są dwa ostatnie z zasięgów zagrożeń. W ramach zasięgu zagrożeń regionalnych należy wymienić tzw. kwaśne opady atmosferyczne. Do zagrożeń o znaczeniu lokalnych istotne są: emisja fal elektromagnetycznych bardzo niskich częstotliwości lub mikrofal, emisja do atmosfery lub zrzut do wód powierzchniowych metali ciężkich, nadmierne stężenie pyłów respirabilnych ($\varnothing$ cząstek $< 7\mu\text{m}$) i ozonu troposferycznego w niskich warstwach atmosfery, związków chlorowcoorganicznych, nadmierny hałas i zanieczyszczenia powietrza w pomieszczeniach zamkniętych. Jak pokazują badania wpływ poszczególnych czynników na zdrowie ludzkie jest następujący: styl życia 50%, czynniki środowiskowe 20%, czynniki biologiczne 20%, medycyna naprawcza 10%. W związku z powyższym niniejsza ocena skupia się na czynnikach środowiskowych, szczególnie zaś na tych, których wartości emisji mogą potencjalnie ulec modyfikacji w wyniku realizacji ustaleń zapisów projektu mpzp.

Do potencjalnych zdrowotnych skutków fizycznych zmian w środowisku wynikających z realizacji projektu mpzp może, teoretycznie, przyczynić się przede wszystkim hałas i wibracje. Hałas o natężeniu poniżej 35 dB jest nieszkodliwy, ale może denerwować, od 35 do 70 dB jest dokuczliwy i pociąga za sobą zmęczenie, spadek wydajności w pracy i przeszkadza w wypoczynku. Ciągły hałas w zakresie 70-85 dB jest uznawany za dopuszczalny, ale może powodować uszkodzenia słuchu. Energia wibracji jest przekazywana przede wszystkim przez układ kostny, ponieważ w tkankach miękkich dochodzi do jej wytłumienia. Długotrwałe utrzymywanie się wibracji mogą doprowadzić do uszkodzenia szkieletu, zwłaszcza stawów i dysków. Innymi potencjalnymi negatywnymi skutkami działania wibracji na ludzki organizm są m.in. bóle i zawroty głowy, rozdrażnienie, zaburzenia pamięci, drętwienie i mrowienie kończyn lub bezsenność. Analizując zapisy projektu mpzp nie stwierdza się przedsięwzięć oraz lokowania na omawianym obszarze instalacji mogących sprzyjać niekorzystnemu wpływowi na zdrowie ludzi w wyniku emisji hałasu i/lub wibracji. Generalnie należy uznać, że wszelkie działania wdrażane na terenie objętym mpzp, zgodnie z projektem muszą uwzględniać zapisy odpowiednich przepisów prawa uwzględniających ustalone normy, szczególnie zaś być zgodne z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 112). Nie mniej jednak warto wskazać w tym momencie szczególnie istotne, źródła emisji hałasu oraz wibracji, mogące

⁴⁷ za: Wolański N. 2008. „Ekologia człowieka. Tom 2.” PWN. Warszawa.

potencjalnie negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzkie. Zgodnie z zapisami i rysunkiem projektu mpzp do takich źródeł należy zaliczyć obszary położone wzdłuż szlaków komunikacyjnych istniejących i projektowanych, szczególnie przy drodze wojewódzkiej nr 163. Ogólne zapisy dotyczące potencjalnych negatywnych oddziaływań poszczególnych źródeł emisji hałasu i wibracji, a także przykładowe działania przeciwdziałające temu zjawisku zostały przedstawione w rozdziałach V.2. oraz IX.

Grupą czynników mogącą być efektem realizacji postanowień projektu mpzp, a mogących potencjalnie negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzi jest grupa zanieczyszczeń chemicznych. Są one obecnie najgroźniejszym czynnikiem wpływającym negatywnie na zdrowie ludzkie. Wiele ze związków chemicznych jest wprowadzanych do środowiska rozmyślnie, choć nierozważnie, w celach gospodarczych. Większość jednak stanowią odpady, zanieczyszczenia poprodukcyjne i pokonsumpcyjne. Znaczne ilości zanieczyszczeń powstają także na skutek katastrof i awarii. Stosunkowo łatwo określić jest wpływ zanieczyszczeń na zdrowie człowieka przy ostrych dolegliwościach, spowodowanych oddziaływaniem substancji toksycznej przyjętej w krótkim czasie i w dużej dawce. Znacznie trudniej określić zatrucia chroniczne oraz określić ich przyczynę. Są one bowiem wynikiem długotrwałego wpływu niewielkich ilości substancji toksycznych na organizm ludzki, a ich objawy kliniczne często są niespecyficzne. W przypadku realizacji zapisów projektu mpzp istotniejszą rolę stanowić będą zanieczyszczenia wywołujące drugi typ reakcji organizmów ludzkich, czyli te wywołane zanieczyszczeniami chronicznymi. Do źródeł emisji zanieczyszczeń mogących potencjalnie negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzkie na omawianym obszarze należą przede wszystkim:

- ciągi komunikacyjne, w tym głównie droga wojewódzka nr 163
- lokalne kotłownie
- zanieczyszczenia z terenów rolniczych.

Generalnie wpływ poszczególnych źródeł zanieczyszczeń na poszczególne komponenty środowiska opisano w poprzednich podrozdziałach rozdziału V. Tutaj należy podkreślić, że drogi wnikania zanieczyszczeń do organizmu ludzkiego są różne. Wzajemne powiązanie poszczególnych elementów środowiska abiotycznego i biotycznego powoduje, że zanieczyszczenie któregośkolwiek z nich wywiera wpływ na zdrowie ludzkie. Ocenia się, że realizacja zadań ustalonych w projekcie miejscowego planu, zakładając tzw. wariant maksymalny (tj. m.in. minimalne powierzchnie biologicznie czynne, maksymalne powierzchnie zabudowy itp.) nie wpłyną negatywnie na zdrowie ludzi w gminie Czaplinek.

Najwięcej niebezpiecznych związków i pierwiastków chemicznych przenika do organizmu człowieka drogą pokarmową. Zmiany chemizmu wody, gleb i powietrza prowadzą do nadmiernej koncentracji substancji toksycznych w diecie. Szczególnie niebezpieczne są te substancje, które kumulują się w organizmie. Należy zwrócić zatem uwagę na zabezpieczenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych, szczególnie zaś na ochronę ujęć wód pitnych. Ponadto należy unikać kumulacji zanieczyszczeń na terenach rolnej produkcji spożywczej. Analizując zapisy projektu mpzp nie przewiduje się trwałego pogorszenia jakości powietrza i wód w stosunku do stanu obecnego, mogącego wpłynąć negatywnie na składniki pokarmowe jak woda i produkty spożywcze wytwórstwa rolniczego. Zanieczyszczenia,

bowiem z tras komunikacyjnych z jednej strony są dziś mniej szkodliwe dla zdrowia ludzkiego i komponentów środowiska przyrodniczego niż do niedawna (praktyczny brak ołowiu i innych metali ciężkich w paliwach), a z drugiej zaś ulegają dyspersji na skutek przewietrzenia otwartych terenów – obszarów rolnych, dobrze przewietrzonych powierzchni jezior, czy też dużych kompleksów leśnych filtrujących powietrze atmosferyczne i zanieczyszczenia spływowe. Ocenia się, że poszczególne zapisy projektu mpzp zapewniają jednocześnie poprawny stan ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

Zanieczyszczenia chemiczne mogą dostać się także do organizmu poprzez układ oddechowy. Ten rodzaj przenikania substancji niepożądanych do ustroju ludzkiego jest zdecydowanie mniej niebezpieczny dla zdrowia i życia człowieka, ale z drugiej strony najpowszechniejszy. Należy założyć, iż ruch drogowy i związana z nim emisja spalin zwiększy się wraz z powstaniem nowej zabudowy na analizowanym obszarze. Największym zasięgiem i największą szkodliwością cechują się tlenki azotu. Wprowadzając nową zabudowę mieszkaniową, letniskową i usługową w obszarach częściowo zabudowanych, należy liczyć się również ze zwiększeniem ilości stacjonarnych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza. Nie będą to jednak znaczne ilości zanieczyszczeń, a dogodne warunki lokalizacyjne zapewnią przewietrzenie terenu i brak ich koncentracji. Z kolei we fazie realizacji nowej zabudowy i tras komunikacyjnych ilość emitowanych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego będzie stosunkowo niewielka, ograniczona do czasu budowy. Powstałe w trakcie prowadzenia prac budowlanych zanieczyszczenia atmosfery nie będą miały większego wpływu na otaczający teren w odległościach większych niż kilkadziesiąt metrów od granic terenu budowy i od osi głównych ciągów transportowych. Ponadto nastąpi emisja spalin związana z pracą maszyn budowlanych i środków transportu dostarczających materiały budowlane oraz emisja pyłów z manipulacji materiałami budowlanymi. Zanieczyszczenia te będą jednak niewielkie, odwracalne i czasowe, niekumulujące się w środowisku i nieuniknione w przypadku realizacji obiektów budowlanych. Ich wpływ na zdrowie mieszkańców gminy Czaplinek będzie zatem stosunkowo niewielki. Ponadto na terenach przeznaczonych pod nową zabudowę, w obszarach niezainwestowanych, nastąpi ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej. W rejonach przeznaczonych pod nowe ciągi komunikacyjne powierzchnia biologicznie czynna zostanie całkowicie zlikwidowana. Spowodować to może ograniczenie możliwości poprawy stanu sanitarnego atmosfery na tych terenach. Na obszarach, gdzie wyznaczono powierzchnię biologicznie czynną może ona, przy odpowiednim zagospodarowaniu zielenią, pełnić kluczową funkcję przy poprawie stanu powietrza atmosferycznego. Ponadto realizację zapisów projektu mpzp dotyczących kształtowania istniejącej zieleni oraz poprawy stanu środowiska, spowodują zadania określone w analizowanym dokumencie. Wpłyną one korzystnie na zdrowie mieszkańców gminy Czaplinek. Do takich działań zaproponowanych w projekcie mpzp należy zaliczyć wyznaczenie stref, na których można lokować nasadzenia zieleni. Zapis ten umożliwi rozwój środowiskotwórczych elementów w gminie, korzystnie wpływający na skład powietrza atmosferycznego a tym samym jakość życia mieszkańców.

Przewidywane oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, chwilowe, krótko-terminowe, średnioterminowe i stałe na zdrowie i życie ludzkie przedstawiono w kolejnych podrozdziałach.

V.9. Oddziaływanie na dobra materialne⁴⁸ i zabytki

Na obszarze objętym projektem mpzp wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej: „B” i „K”. Ponadto wyznaczono strefy „W I” (pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej), „W II” (częściowej ochrony stanowisk archeologicznych), i „W III” (ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych). Na obszarze objętym mpzp występuje zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków. To grodzisko wyżynne dwuczłonowe typu cypłowego z wałem poprzecznym, dwiema fosami, na którym występuje zabytek wpisany do rejestru zabytków – ruiny zamku, gotyk i połowa XIV w. w Starym Drawsku (nr rej. 190 z 29.04.1959r.). Przykład dobrze zachowanego wczesnośredniowiecznego osiedla obronnego Słowian, położone w Starym Drawsku (nr rej. 711 z dnia 11.12.1968 r.). Zapisy projektu mpzp nie zawierają planów, w wyniku których realizacji mogłyby zostać zniszczone dobra materialne czy zabytki. Ochrona cennych historycznie elementów opiera się na zapisach projektu mpzp dotyczącego dziedzictwa kulturowego. Należy uznać, że będą one prowadzić do zapewnienia pełnej ochrony obszarów dziedzictwa kulturowego na omawianym terenie. Z drugiej zaś strony same zapisy o np. lokalizacji dróg czy tworzenie/modernizacja infrastruktury technicznej, choć mogą być potencjalnie szkodliwe dla zachowania zabytków i innych dóbr materialnych, to jednak w tym samym projekcie jest mowa o obowiązku prowadzenia badań archeologicznych podczas prac ziemnych przy realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu. Tym samym nie można dokonać ingerencji we wskazany teren bez opisanej prawem odrębnym procedury chroniącej potencjalne dziedzictwo kulturowe. Dlatego nie wskazuje się na przewidywane oddziaływania negatywne na dobra materialne oraz zabytki w wyniku realizacji ustaleń projektu mpzp. Jeżeli chodzi o dobra materialne nie przewiduje się oddziaływań wynikających z realizacji projektu mpzp a mogących je zniszczyć albo ograniczyć dostęp do nich. Nie ma bowiem przesłanek, aby którekolwiek z powstałych oddziaływań (emisje hałasu, potencjalne zanieczyszczenia) mogły przyczynić się do dewastacji danego dobra materialnego (domu, samochodu, innych przedmiotów powszechnie uznawanych za dobra materialne).

V.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne

Brak jest udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego grubego i drobnego w granicach obszaru objętego projektem mpzp oraz w najbliższym otoczeniu, zatem realizacja ustaleń projektu mpzp nie będzie na nie w żaden sposób oddziaływać.

V.11. Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko

W granicach projektu mpzp, a także całej gminy Czaplinek nie planuje się przedsięwziąć o transgranicznym oddziaływaniu na środowisko z terytorium Polski na kraje

⁴⁸ pod pojęciem dóbr materialnych rozumie się każdy przedmiot, który może służyć do zaspokajania ludzkich potrzeb a ich wartość można oszacować w pieniądzu.

sąsiednie. Z uwagi na znaczne odległości pomiędzy granicami gminy a granicami Polski (ok. 120 km w linii prostej dla granicy lądowej i ok. 80 km w linii prostej dla granicy morskiej) realizacja zapisów projektu mpzp nie spowoduje transgranicznych oddziaływań na środowisko przyrodnicze.

V.12. Oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, chwilowe, krótko-terminowe, średnioterminowe i stałe

Dla planowanych inwestycji przewidzianych do realizacji na omawianym obszarze bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Oddziaływania te można podzielić na te, które związane są z etapem budowy oraz etapem eksploatacji. Poprzez oddziaływania bezpośrednie rozumie się wszelkie ingerencje powodujące zmianę danego elementu środowiska bez oddziaływań trzecich. Pośrednie oddziaływania z kolei wymagają innych czynników, z którymi w połączeniu, lub pod których wpływem zmieniają znacząco na jakiś element środowiska. Oddziaływania wtórne zaś to ogół czynników, które mogą aktywować oddziaływanie, które ujawni się/wpłyne na badany element środowiska w przyszłości.

Na etapie budowy nowych obiektów może wystąpić szereg potencjalnych oddziaływań wpływających na: wzrost emisji hałasu i wibracji, przekształcenie krajobrazu, zakłócenia bytowania zwierząt, wytwarzanie odpadów, obniżanie zwierciadła wód gruntowych, zmianę warunków gruntowych. Te z kolei mają wpływ na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego: jakość powietrza atmosferycznego, gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, ukształtowanie terenu, klimat lokalny, faunę i florę a także ludzi. Najistotniejszymi z oddziaływań są oddziaływania bezpośrednie i stałe, gdyż precyzyjnie i permanentnie przyczyniają się do zmiany poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Na etapie budowy praktycznie nie występują oddziaływania o takim charakterze. Po zakończeniu realizacji etapu budowy ustają związane z nim oddziaływania. Mogą natomiast na tym etapie wystąpić trwałe skutki pewnych oddziaływań. Do potencjalnych trwałych skutków oddziaływań wynikających z etapu budowy można zaliczyć: zmianę warunków gruntowych czy obniżenie zwierciadła wód gruntowych. Najwięcej natomiast potencjalnych oddziaływań na etapie budowy będą stanowiły te o charakterze bezpośrednim i chwilowym. Wywołane będzie to ingerencją w środowisko abiotyczne i biotyczne oraz ograniczeniem w czasie tej ingerencji. Poza potencjalnymi znaczącymi negatywnymi oddziaływaniami omówionymi w poprzednim rozdziale większość działań na etapie budowy nie będzie miała znaczącego przełożenia na jakość środowiska przyrodniczego i nie będą trwałe w czasie. Ogólne przedstawienie potencjalnych oddziaływań na etapie budowy wynikających z realizacji ustaleń projektu mpzp zaprezentowano w tabeli nr 4.

KOMPONENTY		Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody podziemne i powierzchniowe	Klimat lokalny	Fauna	Flora	Krajobraz	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000
SKUTKI REALIZACJI USTALEŃ MPZP											
ETAP BUDOWY NOWYCH OBIEKTÓW	Wzrost emisji hałasu i wibracji	---	---	---	---	b, c	---	---	---	b, c	b, c
	Przekształcenie krajobrazu	---	---	---	---	---	---	b, k, ś, d	b, et	b, k, ś, d	---
	Zakłócenia bytowania zwierząt	---	---	---	---	b, c, k	w, k	---	b, k, ś, d	---	b, c, k
	Wytwarzanie odpadów	b, c, d	b, ts	---	---	---	---	b, c, d	---	---	b, c
	Obniżenie zwierciadła wód gruntowych	---	---	b, c	---	w, ś	b, c, ś	w, ś	---	---	w, ś
	Prace ziemne	b, c	b, k, ś, d, ts	w, c, ś	---	b, w, c, k, ts	b, c	b, k, ś, d	b, ts	---	b, w, c, k, ts
	Zmiana warunków gruntowych	---	b, ts	p, ts	---	---	p	---	---	---	b, ts

Tabela 4. Potencjalne skutki realizacji ustaleń projektu mpzp na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego na etapie budowy nowych obiektów i powstałych w wyniku jego realizacji.

Omówienie w tekście.

Objaśnienia: b – oddziaływanie bezpośrednie, p – oddziaływanie pośrednie, w – oddziaływanie wtórne, c – oddziaływanie chwilowe, k – oddziaływanie krótkoterminowe, ś – oddziaływanie średnioterminowe, d – oddziaływanie długoterminowe, ts – trwały skutek

Podobnie jak to miało miejsce przy etapie budowy również podczas etapu eksploatacji nowych obiektów (w tym instalacji) może dojść do potencjalnych negatywnych oddziaływań na komponenty środowiska. Najważniejsze oddziaływania znaczące i potencjalne ich skutki omówiono w poprzednim rozdziale. Główną cechą tego etapu jest obecność oddziaływań o charakterze stałym i długoterminowym. Wiążą się one z wykorzystywaniem powierzchni terenu (np. ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej) jak i również z funkcjonowaniem na nich konkretnych działań (np. zapewnienie transportu i komunikacji). Ogólny zarys potencjalnych oddziaływań na tym etapie przedstawia tabela nr 5. Co istotne, wiele z przytoczonych tu oddziaływań będzie odwracalna w przyszłości.

KOMPONENTY		Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody podziemne i powierzchniowe	Klimat lokalny	Fauna	Flora	Krajobraz	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000
SKUTKI REALIZACJI USTALEŃ MPZP											
ETAP EKSPLOATACJI	Wzrost emisji hałasu i wibracji	---	---	---	---	b, c, d	---	---	---	b, c, d	b, c, d
	Przekształcenie krajobrazu	---	---	---	---	---	---	b, st	b, st	b, st	---
	Zakłócenia bytowania zwierząt	---	---	---	---	p, d	p, d	---	---	---	p, d
	Zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	p, d	b, st	p, d, st	w, st	w, d	b, d	b, st	b, d	b, d	b, d
	Wprowadzenie nowej zieleni i zalesień	b, d	p, d	b, d	b, d	b, d	b, d	b, d	---	b, d	b, d

Tabela 5. Potencjalne skutki realizacji ustaleń projektu mpzp na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego na etapie eksploatacji. Omówienie w tekście.

Objaśnienia: b – oddziaływanie bezpośrednie, p – oddziaływanie pośrednie, w – oddziaływanie wtórne, c – oddziaływanie chwilowe, k – oddziaływanie krótkoterminowe, ś – oddziaływanie średnioterminowe, d – oddziaływanie długoterminowe, st – oddziaływanie stałe

V.13. Oddziaływanie skumulowane i znaczące

Do oddziaływań skumulowanych wynikających z ustaleń zawartych w projekcie mpzp w zakresie emisji hałasu i wibracji, może dochodzić przede wszystkim w strefach nakładania się uciążliwości pochodzących z terenów tras komunikacyjnych z innymi obecnymi lub planowanymi inwestycjami na sąsiednich obszarach. Z uwagi jednak na charakter i stan faktyczny zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek i obszaru objętego projektem mpzp, raczej nie przewiduje się tego typu, znaczących oddziaływań. Nie znaczy to jednak, że tego typu wpływy można wykluczyć w 100%. Oddziaływania takie mogą być w przyszłości związane z istniejącymi, ale przede wszystkim planowanymi obiektami infrastruktury technicznej, a także budową i modernizacją dróg w bliższej lub dalszej odległości od obszaru objętego projektem mpzp. Nie mniej jednak prace jak i funkcjonowanie ww. obiektów będą ograniczone w przestrzeni. W związku z tym potencjalne znaczące oddziaływania będą miały charakter lokalny i nie będą miały większego znaczenia dla funkcjonowania omawianego obszaru.

V.14. Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk

Realizacja ustaleń projektu mpzp może wpłynąć w zróżnicowany sposób na poszczególne komponenty środowiska: powierzchnię ziemi, glebę, wody powierzchniowe i podziemne, klimat lokalny, faunę i florę oraz na ich wzajemne powiązania, na ekosystemy i krajobraz. Zróżnicowanie skutków realizacji ustaleń analizowanego dokumentu można podzielić w zależności od:

- odwracalności zjawisk: odwracalne (O) lub nieodwracalne (NO);
- zasięgu przestrzennego oddziaływania: regionalne (R), ponadlokalne (PL) lub lokalne (L).

Powyższe oddziaływania będą zależeć od planowanego kierunku przeznaczenia terenu. Zestawienie dotyczące zasięgu oddziaływań i ich ocenę przedstawiono w tabelach 6 i 7. Jednocześnie należy podkreślić, że prognozowane oddziaływania mają charakter ogólny i same w sobie nie mogą *de facto* wskazywać na ilościowe przedstawienie samych oddziaływań. Tym samym nie dają pełnego obrazu rzeczywistych ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko, a także dokładnej ich skali.

TERENY ZABUDOWY					
Lp.	Poszczególne komponenty środowiska		Odwracalność zjawisk	Zasięg przestrzenny oddziaływania	Rodzaj oddziaływania
1	Powierzchnia ziemi i gleby	Degradacja powierzchni glebowej	NO	L	Negatywne
2		Intensyfikacja procesów erozyjnych na powierzchniach odkrytych	O	L	Negatywne
3		Przekształcenia właściwości wilgotnościowych gleb	NO	L	Negatywne
4		Przekształcenie naturalnej rzeźby terenu	NO	L	Negatywne
5		Ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej	O	L	Negatywne
6	Wody podziemne: możliwość obniżenia poziomu wód gruntowych		O	L	Negatywne
7	Wody powierzchniowe: możliwość zanieczyszczenia cieków i jezior		O	L	Negatywne
8	Powietrze: pogorszenie stanu higieny atmosfery		O	L	Negatywne
9	Fauna i flora	Ograniczenie miejsc bytowania fauny	NO	L	Negatywne
10		Częściowa degradacja istniejącej szaty roślinnej o przeciętnych walorach	NO	L	Obojętne
11		Zmiana warunków siedliskowych szaty roślinnej	NO	L	Negatywne
12		Wprowadzenie nowej zieleni urządzonej i rewitalizacja zieleni	O	L	Pozytywne
13	Krajobraz: wprowadzenie zabudowy kubaturowej na tereny otwarte		NO	L	Negatywne

Tabela 6: Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk dla działań na terenach zabudowy.

TERENY KOMUNIKACJI					
Lp.	Poszczególne komponenty środowiska		Odwracalność zjawisk	Zasięg przestrzenny oddziaływania	Rodzaj oddziaływania
1	Powierzchnia ziemi i gleby	Całkowita degradacja gleby	NO	L	Negatywne
2		Przekształcenie naturalnej rzeźby terenu	NO	L	Negatywne
3		Całkowita likwidacja powierzchni biologicznie czynnej	NO	L	Negatywne
4		Sztuczne zagęszczenie gruntów	NO	L	Negatywne
5		Wprowadzenie gruntów nasypanych	NO	L	Negatywne
6	Wody podziemne	Częściowe ograniczenie infiltracji zasilania strefy przypowierzchniowej	NO	L	Negatywne
7		Możliwość zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi	O	L	Negatywne
8	Wody powierzchniowe: możliwość zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi		O	PL	Negatywne
9	Klimat i powietrze	Pogorszenie klimatu akustycznego	NO	L	Negatywne
10		Pogorszenie stanu higieny atmosfery	NO	L	Negatywne
11	Fauna i flora	Ograniczenie miejsc bytowania fauny	NO	L	Negatywne
12		Ograniczenie możliwości migracji zwierząt	NO	PL	Negatywne
13		Całkowita degradacja istniejącej szaty roślinnej	NO	L	Negatywne
14		Ograniczenie bioróżnorodności	NO	PL	Negatywne
15	Krajobraz: częściowe zaburzenie ciągłości systemu przyrodniczego gminy		NO	PL	Negatywne

Tabela 7: Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk dla działań w strefie terenów komunikacji.

VI ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM ISTOTNYCH DLA PROJEKTU MPZP

Podstawowymi dokumentami określającymi cele i zasady trwałego, stabilnego i trwałego rozwoju kraju dla osiągnięcia ładu społecznego, ekonomicznego, ekologicznego i przestrzennego, a ważnymi z punktu projektu mpzp, są:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
 - Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.
 - Polityka klimatyczna Polski. Strategia redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020.
 - Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju;
- a na szczeblu regionalnym:
- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego
 - Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku.

Ponadto 18 sierpnia 2011 r. rząd polski przyjął założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN). Do 2050 roku Polska ma znacznie ograniczyć emisję szkodliwych gazów, a także stać się krajem bardziej nowoczesnym i konkurencyjnym.

Powyższe strategiczne dokumenty uwzględniają wytyczne dla globalnego trwałego rozwoju zawarte w ratyfikowanej przez Polskę Deklaracji z Rio oraz Agendzie 21 (czerwiec 1992 r.). Dokumenty te stanowią przełomowe jeśli chodzi o międzynarodowe działania na rzecz trwałego rozwoju. Innymi dokumentami rangi międzynarodowej o charakterze przestrzennym, stanowiącymi podstawę do formułowania celów ochrony środowiska we wcześniej wymienionych programach krajowych są m.in.:

- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno – błotnych z 1971 r.
- Konwencja Berneńska o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979 r.
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro, 1992 r.
- Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro, 1992 r.
- Konwencja Bońska o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, 1979 r.
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto, 1997 r. wraz z Protokołem.
- Konwencja Paryska w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, 1972 r.
- Porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie EUROBATS, 1991 r.
- Europejska Konwencja Krajobrazowa, 2000 r.

Wśród najważniejszych celów koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- zachowaniu zgodności charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego
- zachowaniu zgodności poziomu i intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odporności na degradację
- powszechne i wzajemne uwzględnienie uwarunkowań przyrodniczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
- zahamowaniu rozpraszania zabudowy, zwłaszcza na tereny o wysokich walorach krajobrazowych.

Wśród najważniejszych celów obecnej polityki ekologicznej państwa w niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- zapewnieniu bezpieczeństwa ekologicznego kraju w warunkach zrównoważonego rozwoju
- likwidacji zanieczyszczeń u źródła, ograniczenie emisji pyłowej, gazowej i gazów cieplarnianych do wielkości wynikających z przepisów i zobowiązań międzynarodowych oraz wprowadzanie norm emisyjnych i produktowych w gospodarce
- racjonalizacji i modernizacji gospodarki energetycznej
- przeciwdziałaniu zmianom klimatu
- ochronie przyrody i krajobrazu
- ochronie i zrównoważonego rozwoju lasów

- ochronie gleb
- ochronie zasobów kopalin i wód podziemnych.

Wśród najważniejszych celów długookresowej strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju w niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- uwzględnieniu w planach zagospodarowania przestrzennego elementów ochrony środowiska, ochrony różnorodności biologicznej
- przestrzeganiu prawa ekologicznego krajowego i międzynarodowego przez wszystkie podmioty
- zapewnieniu równego dostępu do środowiska i jego zasobów
- zapewnieniu swobodnego transferu technologicznego i inwestycji proekologicznych.

Wśród celów strategicznych i kierunkowych Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 należy wymienić: wzrost znaczenia gospodarki opartej na wiedzy i przedsięwzięć e-biznesu; wzmocnienie siły ekonomicznej małych miast i miejscowości; poprawa stanu rynku pracy przez tworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia; poprawa stanu sieci dróg wewnątrz województwa; poprawa sprawności administracji i samorządu terytorialnego; racjonalna gospodarka mieszkaniowa; rozwój współpracy międzyregionalnej, transgranicznej i międzynarodowej. Wiele z powyższych celów w mniejszym lub większym stopniu realizowany jest w projekcie mpzp.

Wśród najważniejszych celów Konwencji Ramsarskiej w projekcie mpzp i w niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o ochronie cieków płynących oraz populacji wędrownych ptaków. Spośród najważniejszych celów Konwencji Berneńskiej uwzględniono m.in. zapisy o zachowaniu europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich siedlisk. Podobnie pozostawienie i zabezpieczenie obszarów przyrodniczo cennych wraz z wszelkimi zasobami (zwierzętami, roślinami) respektuje fundamentalne założenia Konwencji o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro oraz Konwencji Bońskiej o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, a także zapisy Porozumienia o ochronie nietoperzy w Europie EUROBATS. Również cel Konwencji Paryskiej, tj. pobudzenie aktywności narodów do ochrony ich własnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, znajduje odzwierciedlenie w zapisach projektu mpzp. Są to m.in. zapisy o ochronie stref ochrony archeologicznych. Ochrona krajobrazu w gminie Czaplinek spełnia także założenia Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Uwzględniono m.in. zapisy o: prawnym uznaniu krajobrazów za podstawowy składnik otoczenia człowieka, dziedzictwo kulturalne i naturalne oraz fundament tożsamości mieszkańców; ustanowieniu procedur uczestnictwa społeczeństwa oraz władz lokalnych i regionalnych w opracowywaniu i wdrażaniu polityki krajobrazowej; uwzględnieniu krajobrazu w polityce planowania przestrzennego, kulturalnej, środowiskowej, rolnej, społecznej i gospodarczej.

VII ZGODNOŚĆ ZAPISÓW PROJEKTU MPZP Z PRZEPISAMI PRAWA DOTYCZĄCYMI OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z art. 71 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* podstawę do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stanowią zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, który należy rozumieć jako taki

rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Uznaje się, iż projekt mpzp, dla którego sporządzona została niniejsza Prognoza zapewnia warunki utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę zasobami środowiska oraz ochronę jego walorów krajobrazowych i warunków klimatycznych.

Analizowany dokument uwzględnia, wymienione w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*⁴⁹, główne cele ochrony przyrody, do których należą m.in.: utrzymanie procesów ekologicznych i ich stabilności, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni we wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych.

Mpzp zawiera postulaty oraz nakazy dotyczące ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. W związku z powyższym zgodne jest z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*.

Również w zakresie ochrony przed hałasem ustalenia mpzp gwarantują zabezpieczenie przed przekraczaniem norm emisji hałasu. Gwarantuje to zapis w projekcie mpzp uwzględniający przepisy zewnętrzne, których celem jest uzyskanie akceptowanych norm. Zawarte są one w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 112) i tym samym ustalenia mpzp w zakresie ochrony przed hałasem są zgodne z ww. Rozporządzeniem.

Zapisy projektu mpzp chronią również dziedzictwo kulturowe, w tym strefy ochrony konserwatorskiej, strefy: pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, częściowej ochrony stanowisk archeologicznych, ograniczonej ochrony konserwatorskiej, zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków, obiekty objęte ochroną konserwatorską znajdujące się na obszarze objętym opracowaniem uwzględniając przepisy odrębne (w tym ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.).

Spełniając powyższe warunki, projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt zgodny jest z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska.

VIII ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU MPZP

Realizacja postanowień miejscowego planu niesie ze sobą pewne ryzyko pogłębienia istniejących problemów ochrony środowiska przyrodniczego a także powstania nowych dlań zagrożeń. Do istniejących problemów należą przede wszystkim:

⁴⁹ ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.)

(1) presja przestrzeni (oddziaływanie na krajobraz, wzrost powierzchni nieprzepuszczalnych i słabo przepuszczalnych, teoretyczne zakłócenia w migracji niektórych zwierząt);
(2) wzrost emisji zanieczyszczeń (emisje z systemów grzewczych, z ciągów komunikacyjnych, wzrost produkcji odpadów);
(3) wzrost emisji hałasu (związanego z bytowaniem ogólnym ludzi oraz pojazdami mechanicznymi i innymi urządzeniami/maszynami);
(4) wzrost zużycia wody, materii i energii;
(5) wzrost ryzyka wystąpienia awarii (np. systemu odbierania ścieków bytowych – większa ilość mieszkańców odpowiednio zwiększa ryzyko powstania wypadku, awarii i incydentów zagrażających bezpośrednio i pośrednio np. środowisku gruntowo-wodnemu). Jednocześnie należy podkreślić, że choć poprzez wzrost zabudowy np. mieszkaniowej oczywisty jest fakt wzrostu emisji zanieczyszczeń, to jednak dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym i technicznym substancje niepożądane dla środowiska są ujmowane (np. poprzez sieć kanalizacji czy odpowiednią gospodarkę odpadami) i ich zagrożenie względem otaczającego środowiska przyrodniczego jest, przynajmniej po części, neutralizowane/ograniczane. Powyższe problemy ochrony środowiska, z uwagi na znaczny postęp prac w rzeczywistości względem projektowanych rozwiązań w mpzp (obecnie: wysoki udział już istniejących zabudowań w przeznaczonych ku temu miejscach, modernizowane drogi lokalne) będą miały najprawdopodobniej podobny charakter i z jednej strony się pogłębiać, z drugiej zaś, dzięki zapisom w projektach miejscowych planów – będą skutecznie ograniczane/neutralizowane.

Ważnym zagrożeniem będzie także wzrost zużycia energii i produkcji odpadów, cechujące nowoczesne, bogacące się społeczeństwa. Te specyficzne zagrożenia będą jednak silniej oddziaływały na obszary poza terenem objętym projektem mpzp – w miejscach wytwarzania energii oraz składowania i przeróbki odpadów. Z drugiej strony sposób produkcji energii oraz dobór paliw przy modernizowanych i nowych sieciach przesyłowych znacząco ograniczać będzie negatywne oddziaływanie na środowisko (spadek emisji CO₂, mniejsze straty energii). Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz postępujący recykling odpadów także nieco ograniczy negatywne skutki wzrostu produkcji odpadów.

Istotne dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego są niezakłócone powiązania pomiędzy wszystkimi elementami ekosystemów. W związku z tym, należy zwrócić uwagę na teoretyczne ograniczenie migracji niektórych zwierząt dzikich w wyniku powstania nowej zabudowy, w tym głównie mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej na przeznaczonych ku temu terenach. Dotyczy to głównie północnej części obszaru objętego projektem mpzp.⁵⁰ Jednocześnie należy uznać, że znaczny odsetek obecnie występujących gatunków zwierząt na obszarze objętym mpzp to gatunki silnie synantropijne. Tym samym dalsza antropopresja w tym rejonie, *sensu lato*, teoretycznie nie powinna znacząco wpłynąć na lokalne populacje. Także jeśli chodzi o roślinność to dziś dużym udziałem odznaczają się zbiorowiska segetalne i ruderalne, których wartość przyrodnicza jest ograniczona, a nowopowstałe warunki

⁵⁰ Jest tu najwięcej terenów o innym obecnie użytkowaniu; na pozostałych obszarach wytypowanych jako tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej w znacznej mierze znajdują się już takowe zabudowania.

siedliskowe są dla nich dość korzystne. Tereny lasów powinny z kolei chronić przed nieuniknioną i postępującą antropopresją, przede wszystkim, łączność ekologiczną pomiędzy ekosystemami.

IX ROZWIĄZANIA ELIMINUJĄCE LUB OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

W § 5 projektu Planu określono zasady dotyczące środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego, których zastosowanie powinno zapewnić należytą ochronę oraz pozwolić na odpowiednie utrzymanie zarówno naturalnych procesów, jak i układów biocenotycznych występujących na tych obszarach. Na terenie objętym projektem planu:

1) nakazuje się:

- a) ochronę Drawskiego Parku Krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu „Pojezierze Drawskie” oraz Obszarów Natura 2000, zgodnie z pozostałymi ustaleniami planu,
- b) na terenie R zachowanie cieków i rowów – urządzeń melioracji jako otwartych,
- c) zagospodarowanie odpadów, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie gospodarki odpadami,
- d) na terenie MW zapewnienie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- e) na terenach MNR zapewnienie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- f) na terenach MN/U zapewnienie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku jak dla terenów mieszkaniowo-usługowych,
- g) na terenach ML, ML/Ut, Ut i US zapewnienie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku jak dla terenów rekreacyjno-wypoczynkowych;

2) zakazuje się:

- a) lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego w zakresie infrastruktury technicznej lub drogowej, z uwzględnieniem pozostałych ustaleń planu,
- b) przekształcania naturalnej konfiguracji terenu, z wyjątkiem realizacji inwestycji dopuszczonych ustaleniami planu oraz kształtowania na działkach budowlanych zieleni towarzyszącej tym inwestycjom,
- c) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;
- d) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- e) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

3) dopuszcza się:

- a) z wyjątkiem terenów MW, MNR, MN/U, ML i ML/Ut lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena

oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody Drawskiego Parku Krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu „Pojezierze Drawskie”, oraz na Obszary Natura 2000, w tym w szczególności na cele i przedmioty ochrony, dla których ochrony ustanowiono te Obszary,

- b) zagospodarowanie mas ziemnych w obrębie działki budowlanej,
- c) stosowanie indywidualnych systemów grzewczych zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie prawa budowlanego.

Powyższe zapisy powinny skutecznie chronić środowisko przyrodnicze przed potencjalnymi negatywnymi oddziaływaniami. Ponadto w decyzji środowiskowej dla poszczególnych inwestycji / w projektach budowlanych / w decyzjach o pozwoleniu na budowę można zawrzeć dodatkowe, szczegółowe zapisy chroniące, minimalizujące, łagodzące bądź kompensujące ewentualne negatywne oddziaływania realizacji konkretnych projektów na środowisko przyrodnicze. Do podstawowych ogólnych działań ograniczających zaliczyć można: (1) ograniczenie zajęcia terenu; (2) stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych (np. nasadzeń roślinności chroniących przed hałasem i zanieczyszczeniami atmosferycznymi itp.); (3) prawidłowe zabezpieczenie sprzętu i placu budowy; (4) dostosowanie terminu prac do cyklu wegetacyjnego roślin i terminów rozrodczych zwierząt. Jednocześnie, celem ochrony ptactwa postuluje się całkowity zakaz użycia ciężkiego sprzętu oraz innych maszyn generujących znaczne emisje hałasu na obszarze objętym projektem mpzp w miesiącach marzec-czerwiec.

Ponadto, celem ograniczenia negatywnego oddziaływania na komfort życia i zdrowie ludzi zaleca się szczególne zwrócenie uwagi na:

- stosowanie ekranów akustycznych np. „ścian zieleni” wzdłuż szlaków komunikacyjnych wszędzie tam, gdzie jest to potrzebne;
- dostosowanie lokalizacji inwestycji do powierzchni terenu; postulowanie tam, gdzie to możliwe by potencjalne źródła emisji hałasu w sposób optymalny wykorzystywały naturalną rzeźbę i pokrycie terenu celem obniżenia rozchodzenia się fal dźwiękowych i drgań;
- szerokie stosowanie zieleni nasadzeniowej wszędzie tam, gdzie jest to możliwe i uzasadnione. Tereny zieleni są stosunkowo tanim sposobem na poprawę komfortu akustycznego i obniżenie poziomu zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Zieleń stanowi rodzaj filtra, który przy każdym opadzie atmosferycznym ulega samooczyszczeniu. Hamując prędkość wiatru, zieleń powoduje opadanie cięższych od powietrza cząstek pyłu na liście i ziemię, zmniejszając ich wchłanianie przez układ oddechowy. Zawartość szkodliwych gazów w powietrzu nad dużymi parkami jest 2-3 razy mniejsza niż nad terenami ściśle zabudowanymi. Można także zastosować pasy zieleni przyulicznej, z rzędami wysokich drzew i krzewów, które mogą zmniejszać 2-3 krotnie natężenie hałasu.⁵¹ Dlatego powinny być szeroko propagowane, również ze względów ekonomicznych. Ponadto poprawia ona estetykę krajobrazu, przez co podnosi się komfort życia mieszkańców;

⁵¹ za: Łukasiewicz A., Łukasiewicz Sz. 2009. „Rola i kształtowanie zieleni miejskiej”. Wydawnictwo naukowe UAM. Poznań.

- dobór gatunków roślin powinien uwzględniać, poza techniczno-ekonomicznymi aspektami, ich szczególne właściwości biologiczne. Preferowane powinny być gatunki wytwarzające znaczne ilości substancji antybiotycznych, tzw. fitoncydów. Można zaliczyć do nich m.in. berberys, bez czarny, brzoza, cis, czeremcha, głóg, jałowiec, sosna, świerk i inne. Ponadto skupiny zieleni powodują jonizację powietrza. Powinno się stosować te gatunki, które wpływają korzystnie na zdrowie człowieka. Są to m.in.: brzoza, lipa, sosna, świerk. Unikać należy gatunków jonizujących dodatnio powietrze, co niekorzystnie wpływa na ogólny stan psychiczny ludzi (dęby, klony, robinie, topole)⁵²;
- zaleca się szerokie stosowanie żywopłotów wzdłuż tras komunikacyjnych. Żywopłoty charakteryzują się wysokim pochłanianiem substancji szkodliwych z powietrza. Oprócz tego skutecznie zatrzymują hałas i osłabiają siłę wiatru powodującego erozję gleby⁵³. Ponadto zajmują stosunkowo małe powierzchnie;
- przestrzeganie zasad BHP podczas etapu budowy poszczególnych nowych obiektów.

W przypadku zaistnienia niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia cennych komponentów przyrody, które z niezależnych od metod badawczych i stanu aktualnej wiedzy wystąpiły by w późniejszym okresie, konieczne byłoby podjęcie działań kompensujących. Nie stwierdza się jednak zagrożeń tego typu. Ogólnie do najczęstszych działań tego typu należą: (1) odtwarzanie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych; (2) sztuczne zasilanie osłabionych populacji; (3) tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i innych tras migracji zwierząt.

X PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU MPZP ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 199 ze zm.) organ sporządzający miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zobowiązany jest przynajmniej raz w czasie kadencji rady do przeprowadzenia analizy w zagospodarowaniu przestrzennym, w tym realizacji projektowanego dokumentu. W analizie stwierdza się m.in. zgodność z:

- Dotychczasowym przeznaczeniem, zagospodarowaniem i uzbrojeniem terenu,
- Stanem ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- Stanem środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- Stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- Warunków jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- Zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- Potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- Stanu prawnego gruntów,
- Występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,

⁵² tamże

⁵³ za: Mynett Maciej. 2008. „Żywopłoty. Zakładanie i pielęgnacja”. Multico Oficyna Wydawnicza. Warszawa.

- Występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- Występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- Występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- Stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

Analiza skutków realizacji mpzp winna też obejmować monitorowanie wszystkich jego pro-środowiskowych postanowień (czy zostały wykonane zgodnie z projektem mpzp i dokumentami odrębnymi/decyzjami administracyjnymi; czy zachowano normy w zakresie planowania przestrzennego układu wsi gminy Czaplinek i poszczególnych parametrów technicznych przewidzianych w mpzp).

Monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego projektu mpzp w zakresie oddziaływania na środowisko może polegać np. na ocenie i analizie stanu środowiska przyrodniczego: zarówno środowiska jako całości, jak i poszczególnych jego komponentów (jak np. powietrze, wody, gleby, elementy biotyczne). Dane do oceny i analizy jakości środowiska przyrodniczego mogą stanowić wyniki pomiarów i analiz pozyskiwanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (głównie przez WIOŚ w Szczecinie). Informacje te mogą pochodzić także z badań zleconych przez gminę w ramach indywidualnych zamówień (o ile gmina dysponuje środkami finansowymi). Ponadto zaleca się kontrolę wyposażenia terenu objętego mpzp w infrastrukturę techniczną. Kontrola(-e) taka(-kie) powinna(-e) dotyczyć przede wszystkim porównania zgodności przewidzianych w projektach technicznych i analizach finansowych (kosztorysach) rozwiązań z rzeczywiście zrealizowanymi urządzeniami, instalacjami. Ponadto kontrola powinna także dotyczyć *stricte* stanu technicznego wspomnianych urządzeń i instalacji (np. sieci przesyłowych). Zakres i częstotliwość kontroli powinna być dopasowana do wybranych rozwiązań technologicznych i technicznych. Natomiast sama kontrola środowiska przyrodniczego w oparciu o państwowy monitoring środowiska powinna odbywać się możliwie często, w miarę aktualizacji badań i pomiarów poszczególnych komponentów (czyli dla większości z nich raz w roku, po opublikowaniu raportu WIOŚ za dany rok badawczy).

XI ANALIZA I OCENA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA USTALEŃ PROJEKTU MPZP

Głównym założeniem, dla którego stworzono oceniany w niniejszej prognozie projekt mpzp jest zahamowanie chaotycznego rozwoju zabudowy w tym regionie oraz ochrona prawna cennych przyrodniczo terenów, jak i krajobrazu kulturowego terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt. Z uwagi na rzeczywisty stan zagospodarowania przestrzennego omawianego terenu – w znacznej mierze już zabudowanego, dla większości terenów o funkcjach rzeczywistych takich, jakie są postulowane do zatwierdzenia w projekcie mpzp – ocenia się, że rozwiązanie alternatywne dla budowy domów⁵⁴ w innej lokalizacji jest dość mało korzystnym rozwiązaniem. Autorka niniejszego opracowania wychodzi bowiem z założenia, że lepiej jest w sposób

⁵⁴ dotyczy głównie terenów w północnej części terenu objętego projektem mpzp – tu nastąpi bowiem zmiana przeznaczenia gruntów w stosunku do stanu rzeczywistego.

zorganizowany i w zgodzie z prawem kontynuować zagospodarowanie terenu w sposób już zaczęty, aniżeli zakazywać np. zabudowy w tym rejonie i tym samym „przenosić” problem podaży na zabudowę w inne regiony gminy. Tym bardziej, że gmina Czaplinek jest gminą o dużych walorach krajobrazowych i przyrodniczych, przez co ciężko byłoby znaleźć inną, alternatywną, teoretycznie korzystniejszą lokalizację.

XII STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ORAZ WNIOSKI KOŃCOWE

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko dokumentu „Projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czaplinek dla terenu położonego w obrębach ewidencyjnych Stare Drawsko, Nowe Drawsko i Kołomąt” wraz z załącznikiem graficznym. Celem Prognozy jest: oszacowanie skutków realizacji postanowień projektu mpzp na środowisko przyrodnicze, ocena ich prawidłowości, a także optymalizacji użytkowania zasobów przyrodniczych. Miejscowy plan jest aktem prawa miejscowego i stanowi podstawę do wydawania decyzji administracyjnych. Obliguje on samorząd do kierowania się jego ustaleniami w polityce przestrzennej, nie tylko w zakresie zagospodarowania, ale także ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Dlatego niniejsza prognoza jest tak istotna. Omawiany projekt mpzp zawiera załącznik graficzny przedstawiający ustalenia tego dokumentu. Prognoza ocenia analizowany dokument w zakresie, którego ramy wyznaczają przepisy prawne. Samą ocenę można podzielić na kryteria formalne (zgodność z wymaganiami przepisów odrębnych) i kryteria merytoryczne (powszechnie znane prawa funkcjonowania środowiska przyrodniczego, wyniki badań naukowych itp.).

Pierwsza część prognozy (rozdział II) przedstawia położenie obszaru objętego projektem mpzp w świetle podziału administracyjnego Polski, regionalizacji geograficznej a także dokonano oceny stanu poszczególnych elementów składających się na świat fizyczny tego terenu. Opisano elementy przyrodnicze ożywione (szata roślinna, świat zwierzęcy), nieożywione (klimat, rzeźbę terenu, stosunki wodne i in.) a także elementy. W tym samym rozdziale dokonano wyszczególnienia szczególnie ważnych i koniecznych do zachowania elementów przyrodniczych i kulturowych. Podano podstawę prawną, na podstawie której odbywa się ochrona tych elementów. Okazało się, że w gminie Czaplinek występują cenne elementy przyrodnicze, w tym także na omawianym terenie i w bezpośrednim sąsiedztwie. Wysoki jest odsetek lasów, znaczący gruntów ornych. Krajobraz jest ponadprzeciętny – obszar objęty mpzp i jego najbliższa okolica jest atrakcyjna z uwagi na różnorodność terenu a także liczne jeziora i lasy.

W kolejnej części niniejszej prognozy (rozdział III) przeanalizowano i oceniono jakość istniejących elementów przyrodniczych i kulturowych. Stwierdzono, że ogólna jakość środowiska w gminie jest dość dobra. W najlepszym stanie są komfort akustyczny oraz powietrze atmosferyczne. Nieźle też wygląda jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Zanieczyszczenia gleb są na średnim poziomie. Nieco zniekształcona jest szata roślinna obszaru objętego projektem mpzp. Jest to wynikiem zmiany sposobu gospodarowania terenem (w miejsce wyciętych lasów dominującą rolę od wielu lat odgrywają pola uprawne, poza tym

niewłaściwa – nastawiona typowo na pozyskiwanie surowca drzewnego w dawniejszych czasach – gospodarka leśna).

Następnie (rozdział IV) przedstawiono w skrócie rozwiązania zaplanowane w projekcie mpzp. W tym miejscu przedstawiono najważniejsze postanowienia co do tego, jak będzie wyglądał rozwój obszaru objętego mpzp, jakie konkretne zadania mają być zrobione by osiągnąć założone cele. Zestawiono też wady i zalety, które ujawniłyby się na obszarze gminy Czaplinek w przypadku nie uchwalania projektu mpzp. Ocenia się, że więcej byłoby wad.

W kolejnym rozdziale (rozdział V) oceniono, jak sposoby zawarte w projekcie mpzp zaplanowane do realizacji celów będą wpływały na środowisko przyrodnicze. Oceny dokonano dla każdego elementu środowiska przyrodniczego z osobna (np. dla powietrza, wód, krajobrazu) oraz dla całości – ważnych elementów przyrodniczych. Oceniono również oddziaływanie na ludzi. W wyniku analizy uznano, że:

- (1) nie przewiduje się pogorszenia jakości atmosfery i topoklimatu;
- (2) dla obszarów wymagających komfortu akustycznego nie przewiduje się przekroczeń norm hałasu;
- (3) nie przewiduje się pogorszenia jakości i ilości wód powierzchniowych i podziemnych;
- (4) nie przewiduje się pogorszenia jakości zasobów glebowych;
- (5) nie przewiduje się przekroczeń norm natężenia pól elektromagnetycznych w związku z realizacją zapisów projektu mpzp;
- (6) zachowanie komfortu akustycznego w miejscach tego wymagających powinno być osiągnięte w oparciu o przepisy odrębne;
- (7) ochrona powierzchniowych form ochrony przyrody odbywać się będzie zarówno w oparciu o zapisu miejscowego planu jak i w oparciu o przepisy odrębne.

W rozdziałach VI i VII dokonano oceny realizacji celów ochrony środowiska w projekcie mpzp zawartych w przepisach prawnych oraz strategiach krajowych oraz międzynarodowych. Analiza wykazała, że oceniany projekt realizuje najważniejsze założenia kluczowe dla ochrony środowiska.

W rozdziale VIII przedstawiono istniejące problemy ochrony środowiska widoczne na obszarze opracowania. Oceniono po krótkce jak realizacja projektu mpzp wpłynie na owe problemy, które mogą się ujawnić, a które zostać naprawione.

W rozdziale IX przedstawiono w ogólny sposób podstawowe działania, których realizacja ma chronić środowisko przyrodnicze i ludzi przed ewentualnymi negatywnymi skutkami ubocznymi powstałymi w wyniku wprowadzenia w życie zapisów projektu mpzp. Są to bardzo istotne zapisy, które powinny być respektowane w wydawaniu decyzji administracyjnych (np. pozwoleń na budowę).

W rozdziale X z kolei przedstawiono przykładowy sposób oceny realizacji zapisów projektu mpzp wraz z zasadnością jego ewentualnej aktualizacji w przyszłości.

W rozdziale XI pokuszono się o analizę rozwiązań alternatywnych najważniejszych inwestycji planowanych do realizacji zgodnie z projektem mpzp.